

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΑΓΑΘΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ:
ΝΕΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

της ΕΛΕΝΗΣ ΤΣΟΥΜΠΛΕΚΑ

A.M. 1012201603024

**Θέμα: « Η ίδρυση και η εγκατάσταση της ΔΕΗ στην Πελοπόννησο
(1950-1980). Μία ιστορικοκοινωνική προσέγγιση των συνθηκών
ίδρυσης και εξέλιξης της επιχείρησης »**

Επιβλέπων καθηγητής: κ. Θανάσης Χρήστου

Συνεπιβλέπουσα καθηγήτρια: κ. Ευγενία Γιαννούλη

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2018

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Εισαγωγή.....	6
Α΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Η πολιτικοκοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα το 1950	10
Β΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Οι ενεργειακές ανάγκες της Ελλάδας και η ίδρυση της ΔΕΗ	15
Τα σημαντικότερα λιγνιτωρυχεία	25
Γ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Η εγκατάσταση της ΔΕΗ στην Πελοπόννησο στις αρχές του 1950: τα λιγνιτικά αποθέματα στην περιφέρεια Μεγαλόπολης και η ιστορικής τους διάσταση	28
Ο λιγνίτης	30
Η λιγνιτοφόρος λεκάνη της Μεγαλόπολης	32
Η επέκταση των εργοστασίων	33
Δ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Η υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας και η επάρκεια της ηλεκτρικής ενέργειας	36
Ε΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Η εξέλιξη του ενεργειακού χάρτη στην Πελοπόννησο στο δεύτερο μισό του 20 ^{ού} αιώνα.....	44
Το εργοστάσιο της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη	61
ΣΤ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Το ανθρώπινο δυναμικό της ΔΕΗ, οι κοινωνικές κατακτήσεις και οι συνδικαλιστικές τους δραστηριότητες	68
Η κατασκευή εργατικών κατοικιών. Οι οικισμοί της ΔΕΗ.....	73
Ο Συνεταιρισμός της ΔΕΗ.....	74
Ο συνδικαλισμός	75
Επίλογος	78
Πηγές και Βιβλιογραφία	84

Παράρτημα	89
Περίληψη	112

Πρόλογος

Σκοπός αυτής της διπλωματικής έρευνας είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο αναπτύχθηκε η ηλεκτρική ενέργεια στην Πελοπόννησο με τη δημιουργία της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.).

Η ηλεκτρική ενέργεια είναι αναμφίβολα ένα απαραίτητο αγαθό για τις καθημερινές δραστηριότητες του ανθρώπου. Η εμφάνιση του ηλεκτρισμού αποτελεί σταθμό για την εξέλιξη της ανθρωπότητας. Ο ηλεκτρισμός οδήγησε στην παραγωγή συσκευών οικιακής χρήσης, αλλά έπαιξε σημαντικό ρόλο στις επικοινωνίες και τις μεταφορές. Ο ηλεκτρισμός άλλαξε ριζικά την ανθρώπινη σκέψη. Συγκρινόμενος με άλλες μορφές ενέργειας, παραμένει πολύ πρόσφατος ακόμη, αφού άρχισε να παίζει κάποιο ρόλο το 1880, ενώ μέσα σε 100 χρόνια αναπτύχθηκε με εκπληκτικά γρήγορο ρυθμό, εισβάλλοντας σε όλους τους τομείς της ζωής μας.

Από τα πρώτα βήματά της, η παραγωγή και η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας δοκιμάστηκαν ανάμεσα στην ιδιωτική πρωτοβουλία και στη δημόσια επιχείρηση. Η εθνικοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας το 1950, σημαντικό οικονομικό και πολιτικό γεγονός, αποτέλεσε σημείο ορόσημο για τον εξηλεκτισμό της χώρας. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού αποτελεί τη μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Με την ίδρυσή της ξεκίνησε η αξιοποίηση των εγχώριων πηγών ενέργειας, η δημιουργία λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και η κατασκευή υδροηλεκτρικών σταθμών στα μεγάλα ποτάμια της χώρας.

Ο λιγνίτης, αποτελώντας τη βάση όλων των ενεργειακών σχεδιασμών της χώρας, αναδείχθηκε σε «εθνικό καύσιμο». Η συστηματική εκμετάλλευση των λιγνιτικών κοιτασμάτων άρχισε το 1951. Όλα αυτά τα χρόνια οι εργαζόμενοι των λιγνιτωρυχείων καταβάλλουν συνεχείς προσπάθειες για να αξιοποιήσουν τα λιγνιτικά κοιτάσματα της Ελλάδας.

Στις 20 Ιουλίου του 1950 υπογράφηκε σύμβαση μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και της αμερικανικής εταιρείας EBASCO Services Inc, που θα αναλάμβανε την ανάπτυξη και τη λειτουργία εθνικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Το γεγονός ότι βάση της χρηματοδότησης του προγράμματος αποτέλεσε η αμερικανική βοήθεια είχε ως επακόλουθο και την ανάθεση της εκτέλεσης και την εποπτεία των έργων από δυο αμερικανικές εταιρείες. Η EBASCO θα αναλάμβανε την

οργάνωση, τα έργα παραγωγής και μεταφοράς και η Pierce Management Inc τα ζητήματα λιγνιτών .

Η Δ.Ε.Η κατέβαλε προσπάθειες για να οργανωθούν οι τοπικές, δημοτικές και ιδιωτικές ηλεκτρικές εκμεταλλεύσεις σε πέντε έως επτά οργανισμούς διανομής. Οι οργανισμοί αυτοί θα αναλάμβαναν τη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας, ο καθένας στην περιοχή του. Η πρόταση της Δ.Ε.Η. προέβλεπε την ίδρυση πέντε οργανισμών στην ηπειρωτική Ελλάδα: τη βόρεια περιοχή (Μακεδονία ,Θράκη), τη βορειοκεντρική περιοχή (Θεσσαλία), τη νοτιοκεντρική περιοχή (Αλιβέρι, Χαλκίδα, Θήβα, Λιβαδειά, Λαμία),τη δυτική περιοχή (Ηπειρος) και τη νότια περιοχή (Πελοπόννησος), η οποία θα αναλυθεί εκτενώς.

Η πτυχιακή εργασία στηρίζεται στο υλικό του Ιστορικού Αρχείου της Δ.Ε.Η. Πιο συγκεκριμένα: α) Ισολογισμοί και Πεπραγμένα Δ.Ε.Η 1950-1980, β)Αρχείο Εξαγορών Παλαιών Ηλεκτρικών Εταιρειών, γ)Αρχείο Προφορικών Μαρτυριών Δ.Ε.Η. Επίσης, έχουν αντληθεί πληροφορίες από σχετική βιβλιογραφία και από στοιχεία που έχουν διαθέσει πρώην και νυν εργαζόμενοι.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που συνετέλεσαν στη διαμόρφωση της σκέψης μου επί του θέματος και πιο συγκεκριμένα την κ. Μαρία Μαυροειδή, επιστημονική συνεργάτη του Ιστορικού Αρχείου της Δ.Ε.Η στους τομείς της καταγραφής και τεκμηρίωσης μηχανολογικού εξοπλισμού και της συγκρότησης του Αρχείου Προφορικών Μαρτυριών της επιχείρησης. Επιπλέον, είμαι ευγνώμων για τη βοήθειά τους σε πρώην και νυν υπαλλήλους της Επιχείρησης για τα επιπρόσθετα στοιχεία που μου προσέφεραν. Αναμφισβήτητα, ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου κ. Θανάση Χρήστου που ενέκρινε αυτό το θέμα μελέτης και με παρότρυνε θετικά να το εκπονήσω. Ευχαριστώ και την κ. Ευγενία Γιαννούλη για τη συμμετοχή της στην επίβλεψη της εργασίας μου. Δεν μπορώ να παραλείψω την ευγνωμοσύνη προς την οικογένειά μου και το σύντροφό μου για την στήριξή και την αμέριστη συμπαράσταση τους κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

Εισαγωγή

Η εφαρμογή του προγράμματος «Τρούμαν» βοηθά την Ελλάδα, όπως και άλλα κράτη, να επουλώσει τις πληγές της και να συνέλθει ταχύτατα από την οικονομική καταστροφή. Η συνεργασία γενικά των κρατών της Δυτικής Ευρώπης εξασφαλίζει στα μέλη της μια σταθερή ειρήνη και τις βάσεις για μια περίοδο ευημερίας άνευ προηγουμένου στην ιστορία της. Με εντατικές προσπάθειες ανασυγκροτείται ως τα 1950 – 1952 η οικονομία του τόπου, αποκαθίσταται στα προπολεμικά της επίπεδα και αρχίζει η ανοδική πορεία με παράλληλη αύξηση του πληθυσμού.

Σημειώνεται πρόοδος στο γεωργικό τομέα και αύξηση του γεωργικού εισοδήματος, καθώς και ανάπτυξη των εμπορικών. Οι βιομηχανικοί κλάδοι μετά το 1952 παρουσιάζουν απότομη αύξηση παραγωγής, ιδιαίτερα η επεξεργασία μετάλλων και ο ηλεκτρισμός, υψηλότερη και από την αντίστοιχη των δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Η αιτία είναι φανερή: η Ελλάδα βρίσκεται στο στάδιο της εκβιομηχάνισης, ενώ αυτές έχουν διανύσει το στάδιο αυτό και η βιομηχανική τους δραστηριότητα βρίσκεται σε φυσιολογική εξέλιξη και ακολουθεί πια βραδύτερο ρυθμό. Παρόλα αυτά η χώρα στα 1955 παραμένει ακόμη κατά βάση γεωργική, αφού τα 2/3 του πληθυσμού ασχολούνται με τη γεωργία.

Ως προς τον ορυκτό πλούτο, αύξηση της παραγωγής παρατηρούμε μόνο στους βωξίτες και λιγνίτες. Η εξαγωγή των προϊόντων παρουσιάζει ανοδική πορεία με αντίστοιχη εισροή συναλλάγματος, αλλά και η εισαγωγή ξένων προϊόντων- ακόμη και αυτών που παράγονται στον τόπο μας- αυξάνεται.

Την οικονομική άνοδο υποβοηθά η βελτίωση και η πύκνωση των συγκοινωνιών, η εξυγίανση της δημόσιας οικονομίας, η ισοσκέλιση του κρατικού προϋπολογισμού, η ομαλή νομισματική κυκλοφορία και η συνεχής μεγαλύτερη διάθεση κρατικών κονδυλίων για τα πλουτοπαραγωγικά έργα και για το πρόγραμμα επενδύσεων.

Η Δ.Ε.Η. έπειτα από μισό και πλέον αιώνα παρουσίας και δραστηριότητας στην ενεργειακή αυτονομία της χώρας, φέροντας εις πέρας το έργο του εξηλεκτρισμού, βρίσκεται στη διαδικασία αποκρατικοποίησης. Η διαδικασία πώλησης των λιγνιτικών μονάδων προχωρά και η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος και η συναλλαγή θα ολοκληρωθεί εντός του 2019.

Παίρνοντας αφορμή την παραπάνω υφιστάμενη κατάσταση στην οποία υποβάλλεται αυτός ο επιχειρηματικός κολοσσός και ακόμα περισσότερο καταγόμενη από την περιοχή της Μεγαλόπολης, στην οποία πρωτοστάτησε η Δ.Ε.Η αναπτύσσοντας το λεκανοπέδιο και προσφέροντας χιλιάδες θέσεις εργασίας, αποφάσισα να εκπονήσω αυτή τη μελέτη, ερευνώντας τις πτυχές μέσα στις οποίες ιδρύθηκε η Επιχείρηση και την ιστορική της πορεία γενικότερα, κάνοντας ιδιαίτερη μνεία στην περιοχή της Μεγαλόπολης.

Στη μέχρι σήμερα πορεία της ανθρωπότητας, η ανάπτυξη είναι συνυφασμένη και εξαρτημένη από τις εξελίξεις στον τομέα της ενέργειας. Αυτό ενισχύεται από την ιστορική πραγματικότητα, αφού αφετηρία σημαντικών περιόδων στην ανάπτυξη σύγχρονων κοινωνιών αποτέλεσαν οι ανακαλύψεις και οι εφαρμογές στον τομέα της ενεργειακής τεχνολογίας.

Η ηλεκτρική ενέργεια είναι αναμφίβολα ένα απαραίτητο αγαθό για τις καθημερινές δραστηριότητες του ανθρώπου. Η εμφάνιση του ηλεκτρισμού αποτελεί σταθμό για την εξέλιξη της ανθρωπότητας. Ο ηλεκτρισμός οδήγησε στην παραγωγή συσκευών οικιακής χρήσης, αλλά έπαιξε σημαντικό ρόλο στις επικοινωνίες και τις μεταφορές. Ο ηλεκτρισμός άλλαξε ριζικά την ανθρώπινη σκέψη. Συγκρινόμενος με άλλες μορφές ενέργειας, παραμένει πολύ πρόσφατος ακόμη, αφού άρχισε να παίζει κάποιο ρόλο το 1880, ενώ μέσα σε 100 χρόνια αναπτύχθηκε με εκπληκτικά γρήγορο ρυθμό, εισβάλλοντας σε όλους τους τομείς της ζωής μας.

Όλα δείχνουν πόσο μεγάλη σημασία έχει η ύπαρξη της ηλεκτρικής ενέργειας και ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζει την κοινωνική και οικονομική ζωή των κοινωνιών. Ο ηλεκτρισμός επέβαλε νέες δομές. Στην ηλεκτρική ενέργεια οφείλεται, κατά κύριο λόγο, το υψηλό επίπεδο της ζωής και η πρόοδος της βιομηχανίας. Η σύγχρονη βιομηχανία ηλεκτρικής ενέργειας έχει θεμελιωθεί σε μια σειρά εφευρέσεων και εξελίξεων, που αφορούν τη μετατροπή της θερμικής ενέργειας καυσίμων, όπως του άνθρακα, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου σε ηλεκτρική ενέργεια.

Από τα πρώτα βήματά της, η παραγωγή και η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας δοκιμάστηκαν ανάμεσα στην ιδιωτική πρωτοβουλία και στη δημόσια επιχείρηση. Η εθνικοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας το 1950, σημαντικό οικονομικό και πολιτικό γεγονός, αποτέλεσε σημείο ορόσημο για τον εξηλεκτισμό της χώρας. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) αποτελεί τη μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Με την ίδρυσή της ξεκίνησε η αξιοποίηση των εγχώριων πηγών ενέργειας, η δημιουργία λιγνιτικών

μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και η κατασκευή υδροηλεκτρικών σταθμών στα μεγάλα ποτάμια της χώρας.

Ο λιγνίτης, αποτελώντας τη βάση όλων των ενεργειακών σχεδιασμών της χώρας, αναδείχθηκε σε «εθνικό καύσιμο». Η συστηματική εκμετάλλευση των λιγνιτικών κοιτασμάτων άρχισε το 1951. Όλα αυτά τα χρόνια οι εργαζόμενοι των λιγνιτωρυχείων καταβάλλουν συνεχείς προσπάθειες για να αξιοποιήσουν τα λιγνιτικά κοιτάσματα της Ελλάδας.

Πιο συγκεκριμένα, η διπλωματική εργασία διαρθρώνεται ως εξής: στο Κεφάλαιο Α΄ γίνεται λόγος για την πολιτική και κοινωνική κατάσταση που επικρατούσε στην Ελλάδα μετά την απελευθέρωση του 1944 έως και τα πρώτα χρόνια του 1950. Αναφέρονται οι πολλαπλές αλλαγές των κυβερνήσεων και στο τέλος η ανάληψη του Υπουργείου Δημοσίων Έργων και Συγκοινωνιών υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, κατά την υπουργεία του οποίου άνοιξε ο δρόμος για τη δημιουργία της ΔΕΗ.

Στο Κεφάλαιο Β΄ αποτυπώνεται η εξέλιξη της ηλεκτρικής ενέργειας από την στιγμή που «έφτασε» ο ηλεκτρισμός στην Ελλάδα. Μάλιστα, γίνεται λόγος για τις ηλεκτρικές εταιρείες που εμφανίστηκαν: η Γενική Εταιρία Εργοληψιών, η Thomson-Houston, η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία, η Ηλεκτρική Εταιρία Αθηνών- Πειραιώς.

Στο Κεφάλαιο Γ΄ αναλύεται η εγκατάσταση της ΔΕΗ στην Πελοπόννησο. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η διαδικασία ίδρυσης της και οι στόχοι της, ενώ στη συνέχεια ο λιγνίτης είναι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος, από ιστορική και ενεργειακή άποψη. Τέλος, γίνεται αναφορά για την αξιοποίηση της λιγνιτοφόρου λεκάνης της Μεγαλόπολης και γενικότερα για την επέκταση στην Πελοπόννησο.

Στο Κεφάλαιο Δ΄ παρουσιάζεται η εξέλιξη του βιοτικού και βιομηχανικού επιπέδου της χώρας με την προσφορά της ΔΕΗ, ενώ αναφέρονται στοιχεία ζήτησης και κατανάλωσης.

Στο Κεφάλαιο Ε΄ αναφέρεται η εξέλιξη του ενεργειακού χάρτη στην Πελοπόννησο μετά την ίδρυση της ΔΕΗ. Κεντρικό άξονα αποτελούν οι εξαγορές των ηλεκτρικών εκμεταλλεύσεων από τη ΔΕΗ σε όλη την Πελοπόννησο. Επιπλέον, κατατίθενται αναλυτικά ανά νομό οι εξαγορασθείσες εταιρείες. Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται και η εγκατάσταση του εργοστασίου της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη και η εξελικτική του πορεία έως το 1980.

Τέλος, στο Κεφάλαιο ΣΤ΄ παρουσιάζεται η στελέχωση και ειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στη δημιουργία

των οικισμών για την εγκατάσταση του προσωπικού, η ίδρυση του Συνεταιρισμού για την παροχή αγαθών στο προσωπικό της επιχείρησης και τέλος τίγεται το ζήτημα της ανάπτυξης του συνδικαλιστικού κινήματος.

Φυσικά, ακολουθούν επιλεκτικά πίνακες, χάρτες και εικόνες για περαιτέρω διευκρίνιση και κατανόηση του αναγνώστη.

Α΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η πολιτικοκοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα το 1950

Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από το καθεστώς των Ναζί τον Οκτώβριο του 1944, ακολούθησαν τα δύσκολα και αιματηρά χρόνια του Εμφυλίου Πολέμου. Κατά την περίοδο εκείνη, η Ελλάδα είχε χωριστεί σε δυο σφαίρες επιρροής, τη βρετανική και τη ρωσική. Τη θέση της βρετανικής ανέλαβε η αμερικανική βοήθεια. Η Ελλάδα έγινε αντικείμενο του αμερικανικού ενδιαφέροντος, όταν οι ΗΠΑ έσπευσαν να βοηθήσουν την Ευρώπη για την ανοικοδόμησή της μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στις 12 Μαρτίου 1947, παραμονές της ομιλίας του αμερικανού Προέδρου Harry S. Truman στο Κογκρέσο, ανακοινώθηκε το περίφημο Δόγμα Τρούμαν. Ο στόχος της αμερικανικής κυβέρνησης θα ήταν η αποτροπή των Σοβιετικών στην προσπάθειά τους να επικρατήσουν. Έτσι, έπρεπε να χρησιμοποιήσουν την πολιτική, οικονομική και αν χρειαστεί τη στρατιωτική δύναμή τους για να αποτραπεί η κυριαρχία της ΕΣΣΔ (Ενωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών).

Μετά την εξαγγελία του Δόγματος Τρούμαν, 5 Ιουνίου 1947, ο George Marshall στο Πανεπιστήμιο Harvard κάλεσε την αμερικανική βοήθεια για την αποκατάσταση της οικονομικής υποδομής της Ευρώπης. Ένα χρόνο αργότερα, ο νόμος περί οικονομικής συνεργασίας απεκατέστησε την ευρωπαϊκή οικονομία, παρεμβαίνοντας στη γεωργική και βιομηχανική παραγωγικότητα.¹

Τη δεκαετία του 1950 η Ελλάδα πάλευε να επιβιώσει ρημαγμένη από τις θηριωδίες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του εμφυλίου σπαραγμού. Η δεκαετία του '50 χαρακτηρίζεται «σκοτεινή». Η χώρα πάλευε να σταθεί στα πόδια της οικονομικά και κοινωνικά. Ο ρυθμός ανάπτυξης δεν ξεπερνούσε το 2%, το βιοτικό επίπεδο ήταν το χαμηλότερο στην Ευρώπη, επιχειρήσεις έβαζαν λουκέτο και οι απολύσεις οδηγούσαν στην απόγνωση. Οι άνεργοι άγγιζαν το 1,2 εκατομμύρια (σε ποσοστό 13%) και 2,6 εκατομμύρια υποαπασχολούνταν. Πολλές φορές η μόνη διέξοδος ήταν η μετανάστευση. Πολλοί έδιναν τέλος στη ζωή τους μη μπορώντας να αποδεχτούν την ανέχεια.

¹ Γιώργος Σταθάκης, *Το Δόγμα Τρούμαν & το Σχέδιο Μάρσαλ, Η ιστορία της αμερικανικής βοήθειας στην Ελλάδα*, Αθήνα 2004, σελ. 135.

Το μετεμφυλιακό κράτος ήταν σκληρό. Από τη μια πλευρά, στρατοδικεία, εξορισμοί και εκτελέσεις και από την άλλη προσπάθειες ανασυγκρότησης. Τα δύο πρώτα έτη (1950-1952) υπήρχαν ασταθείς κεντρώες κυβερνήσεις, οι οποίες σχηματίζονταν με απλή αναλογική, κάτι που δεν εξασφάλιζε την κοινοβουλευτική σταθερότητα. Υπήρχε φυσικά και το Κυπριακό Ζήτημα το οποίο διατάρασσε οποιαδήποτε προσπάθεια τακτικότητας.

Η Ελλάδα βγαίνει από τον πόλεμο με τρομερές ανέχειες. Στον εμφύλιο σκοτώθηκαν περίπου 40 χιλιάδες Έλληνες. Στην απογραφή που έγινε το 1951 ο πληθυσμός ήταν αντίστοιχος με του 1940. Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός που είχε καταγραφεί το 1941 απαριθμούσε 7.344.860 κατοίκους, ενώ το 1951 ο πληθυσμός ήταν 7.632.801 κάτοικοι. Η αύξηση ήταν κατά 287.941 άτομα εξαιτίας της προσάρτησης νέων εδαφών και συγκεκριμένα των Δωδεκανήσων (1948), αλλά η Κατοχή και ο Εμφύλιος επηρέασε καθοριστικά τα ποσοστά του πληθυσμού προς τα κάτω.

Από το 1936 έως το 1952 δεν υπήρχε καμία βεβαιότητα ως προς την έκβαση. Το τελευταίο έτος πάντως ήταν η αρχή μιας νέας εποχής, στην οποία η Ελλάδα γνώρισε μια σταθερή διακυβέρνηση χωρίς προηγούμενο από την ίδρυση του νεότερου κράτους. Επί έντεκα χρόνια είχε μόνο δυο πρωθυπουργούς, τον αρχιστράτηγο Παπάγο και τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, σε αντίθεση με τις κατά μέσον όρο έξι κυβερνητικές αλλαγές το χρόνο που συνέβαιναν έως τότε.²

Όσον αφορά τα κυβερνητικά σχήματα του 1950, η εναλλαγή έξι κυβερνήσεων είναι χαρακτηριστική. Την κυβέρνηση Διομήδη διαδέχεται η υπηρεσιακή κυβέρνηση του Ιωάννη Θεοτόκη (6 Ιανουαρίου – 23 Μαρτίου)³, διορισμένη από το Βασιλιά Παύλο. Στις 5 Μαρτίου διεξήχθησαν εκλογές, οι πρώτες μετά το τέλος του εμφυλίου και σε αυτές νίκησαν τα κόμματα του κέντρου.

Μετά τις εκλογές που διεξήγαγε η Υπηρεσιακή Κυβέρνηση Θεοτόκη, η πλειοψηφία δε δόθηκε σε κανένα κόμμα. Ο Βασιλιάς έδωσε πρώτα εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στο πρώτο κόμμα, το Λαϊκό. Ο αρχηγός του, Κωνσταντίνος Τσαλδάρης, δεν μπόρεσε να συγκεντρώσει αρκετή υποστήριξη

² Woodhouse M. C., *Η ιστορία ενός λαού, Οι Έλληνες από το 324 έως σήμερα*, Αθήνα 2008, σελ. 329.

³ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησης Ιωάννου Θεοτόκη, www.ggk.gov.gr/?p=1102, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

για να έχει πλειοψηφία και κατέθεσε την εντολή. Δεύτερος πήρε την εντολή ο Σοφοκλής Βενιζέλος, αρχηγός του Κόμματος των Φιλελευθέρων. Η κυβέρνηση ορκίστηκε 23 Μαρτίου 1950⁴. Η κυβέρνηση παρουσιάστηκε στη Βουλή και καταψηφίστηκε. Στις 15 Απριλίου 1950 την διαδέχτηκε νέα υπό τον αρχηγό της ΕΠΕΚ (Εθνική Προοδευτική Ένωση Κέντρου), Νικόλαο Πλαστήρα.⁵ Ο Πλαστήρας αναγκάστηκε να παραιτηθεί αμέσως μετά το λόγο που έβγαλε στην Τήνο στις 15 Αυγούστου για τα «μέτρα επιείκειας» και τις αντιδράσεις που προκάλεσαν. Στις 21 Αυγούστου 1950 η κυβέρνηση Πλαστήρα αντικαταστάθηκε από την κυβέρνηση Σοφοκλή Βενιζέλου.⁶

Η κυβέρνηση του Βενιζέλου ήταν βραχύβια κυβέρνηση συνασπισμού Φιλελευθέρων και Δημοκρατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος του Γεωργίου Παπανδρέου. Δεκαεννέα ημέρες μετά το σχηματισμό της, στις 9 Σεπτεμβρίου, η κυβέρνηση αυτή καταψηφίστηκε στη Βουλή και οδηγήθηκε σε παραίτηση. Στη συνέχεια σχηματίστηκε η Κυβέρνηση Σοφοκλή Βενιζέλου.

Η εντολή σχηματισμού κυβέρνησης δόθηκε πάλι στον Βενιζέλο (13 Σεπτεμβρίου)⁷ που ορκίστηκε επικεφαλής τρικομματικής κυβέρνησης (Κόμμα Φιλελευθέρων, Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα και Λαϊκό Κόμμα) με αντιπροέδρους τον Παπανδρέου και τον Κωνσταντίνο Τσαλδάρη. Η κυβέρνηση αυτή ονομάστηκε από τον Τύπο της εποχής «Κυβέρνησις Εθνικής Συγκεντρώσεως» και εξασφάλισε άνετη πλειοψηφία. Ο βίος της όμως διεκόπη μετά από 51 ημέρες (3 Νοεμβρίου), μετά την αποκάλυψη από τον Τύπο του σκανδάλου του ΟΛΠ και την αποχώρηση του Λαϊκού κόμματος από την κυβέρνηση.

Η νέα κυβέρνηση του Σοφοκλή Βενιζέλου σχηματίστηκε μετά την αποχώρηση του Λαϊκού κόμματος από την κυβέρνηση του Σεπτεμβρίου 1950. Η κυβέρνηση ανασχηματίστηκε στις 3 Νοεμβρίου με συμμετοχή υπουργών μόνο από

⁴ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησις Σοφοκλέους Βενιζέλου, www.ggk.gov.gr/?p=1105, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

⁵ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησις Νικολάου Πλαστήρα, www.ggk.gov.gr/?p=1109, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

⁶ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησις Σοφοκλέους Βενιζέλου, www.ggk.gov.gr/?p=1112, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

⁷ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησις Σοφοκλέους Βενιζέλου, www.ggk.gov.gr/?p=1118, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

τους Φιλελεύθερους και το κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου. Πήρε ψήφο εμπιστοσύνης χάρη στην υποστήριξη της ΕΠΕΚ του Νικολάου Πλαστήρα, που όμως δεν συμμετείχε στην κυβέρνηση.

Μετά από κυβερνητική κρίση που προκάλεσε ο Παπανδρέου (1 Ιουλίου) και την ψήφιση του νέου εκλογικού νόμου με τη βοήθεια του Λαϊκού κόμματος, η κυβέρνηση Βενιζέλου διεξήγαγε εκλογές στις 9 Σεπτεμβρίου 1951 που οδήγησαν στις 30 Σεπτεμβρίου 1950 στην κυβέρνηση του Νικόλαου Πλαστήρα.

Η κυβέρνηση Πλαστήρα σημαδεύτηκε από πολύ σημαντικά γεγονότα: τη συμμετοχή στον πόλεμο της Κορέας και την καταδίκη και εκτέλεση του Νίκου Μπελογιάννη. 11 Οκτωβρίου 1952 η κυβέρνηση Πλαστήρα παραιτήθηκε⁸ και ανέλαβε η Υπηρεσιακή Κυβέρνηση υπό τον Δημήτριο Κιουσόπουλο, εισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Οι αλληπάλληλες βραχύβιες κυβερνήσεις στην αρχή και ο εκνευρισμός της κοινής γνώμης από την πολιτική αυτή αστάθεια παρακινούν τον στρατάρχη Αλέξανδρο Παπάγο να παραιτηθεί από τις τάξεις του στρατού και να γίνει αρχηγός του «Ελληνικού Συναγερμού».⁹ Η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές στις 16 Νοεμβρίου 1952 με πλειοψηφικό σύστημα. Σκοπός του Παπάγου ήταν να αποσπάσει τη χώρα από τον φθοροποιού ανταγωνισμό και να συμβάλει στην αποκατάσταση της πολιτικής ομαλότητας στον τόπο. Στις εκλογές κερδίζει με μεγάλη πλειοψηφία ο «Ελληνικός Συναγερμός» του Στρατάρχη Αλέξανδρου Παπάγου, ενώ η αριστερά μένει εκτός Κοινοβουλίου. Η Κυβέρνηση ανέλαβε 19 Νοεμβρίου και είχε διάρκεια μέχρι τις 6 Οκτωβρίου 1955.¹⁰ Είναι ακριβώς η εποχή που η βοήθεια των ΗΠΑ προς την Ελλάδα για την ανοικοδόμηση της και το ενδιαφέρον τους για την αντίκρουση της επιρροής του κομμουνισμού βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη. Καταστρώνεται οικονομικό πρόγραμμα με επικεφαλής τον υπουργό Συντονισμού (των Υπουργείων Οικονομικών, Εμπορίου, Βιομηχανίας) τον Σπύρο Μαρκεζίνη.¹¹

⁸ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησις Νικολάου Πλαστήρα, www.ggk.gov.gr/?p=1124, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

⁹ Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα ελληνική ιστορία, 1024- 1985*, κγ' έκδοση, Θεσσαλονίκη 2005 σελ.446.

¹⁰ Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, Κυβέρνησις Αλέξανδρου Παπάγου, www.ggk.gov.gr/?p=11094, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].

¹¹ Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *ό.π.*, σελ. 447.

Στην κυβέρνηση Παπάγου Υπουργός Δημόσιων Έργων και Συγκοινωνιών ανέλαβε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο οποίος προώθησε ένα ευρύτατο πρόγραμμα δημοσίων έργων, ασυνήθιστα και πολύ εκσυγχρονιστικά για την κρατική μηχανή της εποχής.

Μετά το θάνατο του Παπάγου αναλαμβάνει ο διάδοχός του Κ. Καραμανλής, ο οποίος είχε αφήσει πολύ καλές εντυπώσεις ως Υπουργός Δημοσίων Έργων. Ο Καραμανλής με την έντονη προσωπικότητα του ήταν επόμενο να γίνει ιδρυτής ενός νέου κόμματος, της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ένωσης (ΕΡΕ).

Ο αρχηγός της ΕΡΕ, ο οποίος κυβέρνησε για 8 χρόνια, από το 1955 έως το 1963, πράγμα σπάνιο για τα πολιτικά χρονικά της Ελλάδας. Με την ολοένα και μεγαλύτερη συρροή τουριστών, με την πολιτική των οικονομιών, των επενδύσεων για μεγάλα υδροηλεκτρικά και άλλα έργα, με την προσέλευση ξένων κεφαλαίων και την αύξηση εξαγωγών ωθεί τη χώρα προς ταχεία εκβιομηχάνιση και οικονομική ανάπτυξη. Ο Καραμανλής, μάλιστα, είχε δηλώσει ότι ήταν αποφασισμένος να εκβιομηχανίσει και να εξευρωπαϊάσει τους Έλληνες.¹² Γενικότερα, στις περιόδους διακυβέρνησης του Καραμανλή το εμπόριο, οι επενδύσεις και οι οικονομικές δραστηριότητες γνώρισαν μεγάλη άνθηση. Οι πρωτοβουλίες οδήγησαν στην ίδρυση ορισμένων σημαντικών βιομηχανιών, που αξιοποιούσαν το φυσικό πλούτο και έκαναν την οικονομία πιο εξωστρεφή. Μεταξύ άλλων, ένα από τα σημαντικότερα έργα ήταν η ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας και πιο συγκεκριμένα η ανάπτυξη και η επέκταση της ηλεκτρικής ενέργειας με την ίδρυση της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού.

¹² Woodhouse M. C., ό.π., σελ.390.

Β΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι ενεργειακές ανάγκες της Ελλάδας και η ίδρυση της ΔΕΗ

Ο άνθρωπος από τους προϊστορικούς χρόνους χρησιμοποιούσε την ενέργεια. Αρχικά στηριζόταν στη μυϊκή του δύναμη, έπειτα ανακαλύφθηκε η ενέργεια της φωτιάς, εμφανίστηκαν οι πρώτοι ανεμόμυλοι, ανακαλύφθηκε η ενέργεια του νερού, κατασκευάστηκαν ατμομηχανές, αργότερα ηλεκτρικές μπαταρίες και ο ηλεκτρικός λαμπτήρας από τον Thomas Edison.

Η ανάπτυξη νέων πηγών ενέργειας αποδεικνύεται καθοριστικός παράγοντας για κάθε εποχή. Η εμφάνιση του ηλεκτρισμού σημειώθηκε σε μια περίοδο εκβιομηχάνισης της Ευρώπης. Με την εμφάνιση του ηλεκτρισμού η βιομηχανία θα γνωρίσει στο τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα μια καινούρια τεχνολογική επανάσταση. Αντί για το γαιάνθρακα και τον ατμό που κινούσαν μέχρι τότε τροχούς και μηχανές, θα εμφανιστούν το πετρέλαιο και ο ηλεκτρισμός.

Η βιομηχανία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δεν αναπτύχθηκε το ίδιο σε όλες τις χώρες. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που καθορίζουν την ταχύτητα και τον τρόπο ανάπτυξης αυτής της βιομηχανίας. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα είχε να αντιμετωπίσει στα πρώτα βήματά της κάποια εμπόδια: επρόκειτο για μια χώρα αγροτική, με ελάχιστα αστικά κέντρα και μικρή ανάπτυξη στον τομέα της βιομηχανίας. Οι πρώτες βιομηχανίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εμφανίζονται στις μεγάλες πόλεις, οι οποίες προσφέρονταν για τη χρήση της στα μεταφορικά μέσα, όπως τους τροchioδρόμους και τους ηλεκτρικούς σιδηροδρόμους.

Η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας αναπτύχθηκε σε ορισμένες προνομιακές τοποθεσίες. Η ηλεκτρική ενέργεια είναι δευτερογενής, συνεπώς έχει ανάγκη από κάποιες πρωτογενείς πηγές ενέργειας. Τέτοιες πηγές ενέργειας είναι το πετρέλαιο, οι γαιάνθρακες, ο λιγνίτης, οι υδατοπτώσεις και η πυρηνική ενέργεια. Όλα αυτά όμως διαφέρουν κατά τόπους.

Οι πρώτες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ,ώστε να είναι δυνατή η εμπορική εκμετάλλευση της, εμφανίστηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο αρχές της δεκαετίας του 1880. Πιο συγκεκριμένα¹³:

- Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ο Edison εγκαινίασε την πρώτη μονάδα στην Pearl Street της Νέας Υόρκης. Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε μονάδα και στη Βρετανία.

- Το 1883 ιδρύθηκε στην Ιταλία και πιο συγκεκριμένα στο Μιλάνο.

- Το Παρίσι κατά την πενταετία 1882-1887 δεν διέθετε καμία εγκατάσταση που μπορεί να θεωρηθεί κεντρικός σταθμός παραγωγής.

- Το 1886 από τους 7 κεντρικούς σταθμούς που διέθετε η Γαλλία κανένας δε βρισκόταν στη περιοχή του Παρισιού. Το Παρίσι απέκτησε δημόσια επιχείρηση ηλεκτρισμού το 1889. Τότε, αποφασίστηκε η πόλη να χωριστεί σε 6 τομείς και να παραχωρηθεί το δικαίωμα παραγωγής και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος σε αντίστοιχες ιδιωτικές επιχειρήσεις για 18 χρόνια. Ο δήμος του Παρισιού είχε το δικαίωμα δέκα χρόνια μετά την παραχώρηση να εξαγοράσει τις εγκαταστάσεις, ενώ μετά τη λήξη της προθεσμίας περιέρχονταν αυτόματα στο δήμο.

- Εντυπωσιακό είναι επίσης, ότι το 1884, αγροτικές χώρες, όπως Ρουμανία και Ουγγαρία, απέκτησαν μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Τέλη 19^{ου} και αρχές 20^{ου} αιώνα διεξήχθησαν διεθνή συνέδρια και αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα ίδρυσης μιας οργάνωσης που θα αναλάμβανε την ομογενοποίηση των κατασκευών σε διεθνές επίπεδο. Έτσι, ιδρύθηκε η Commission Electrotechnique Internationale το 1906.

Το 1889 «έφτασε» στην Ελλάδα ο ηλεκτρισμός. Στην Αθήνα, στην οδό Αριστείδου, ιδρύθηκε η πρώτη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας το 1888 από τη Γενική Εταιρία Εργολησιών. Η Εταιρία ανέλαβε με σύμβαση την παραγωγή και παροχή ηλεκτρικού φωτός και ηλεκτρικής δυνάμεως για την Αθήνα και συγκεκριμένα για την περιοχή της πλατείας Ομοιοίας, της οδού Πανεπιστημίου, της

¹³ Νίκος Σ. Παντελάκη , *Μελέτες οικονομικής ιστορίας, ο εξηλεκτρισμός της Ελλάδας. Από την ιδιωτική πρωτοβουλία στο κρατικό μονοπώλιο (1889-1956)*, Αθήνα 1991, σελ.164-166.

πλατείας Συντάγματος και των οδών Ερμού και Αθηνάς. Τα ανάκτορα ήταν το πρώτο κτίριο που ηλεκτροφωτίστηκε. Επίσης, η Εταιρία αναλάμβανε έργα όπως το φωτοαέριο του Πειραιά, την κατασκευή του σιδηροδρόμου της Πελοποννήσου, τη διώρυγα της Κορίνθου, τη διώρυγα της Λευκάδας, την εκμετάλλευση θειωρυχείων της Μήλου και διάφορα λιμενικά έργα στην Καλαμάτα, στην Κυπαρισσία, την Κυλλήνη, το Κατάκωλο, την Κύμη, τη Σύρο και αλλού.¹⁴

Η Γενική Εταιρία Εργοληψιών θεώρησε καλό να πουλήσει την επιχείρηση αφού εκδηλώθηκε ενδιαφέρον και από άλλη εταιρεία για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και ο ανταγωνισμός καθιστούσε απαραίτητη τη χρήση κεφαλαίων για ανακαίνιση σύμφωνα με τα νέα δεδομένα. Η Εταιρία δεν είχε την απαιτούμενη πείρα και δίσταζε να αυξήσει τα κεφάλαια που διέθετε για τον ηλεκτρισμό. Μεταξύ άλλων, η εμφάνιση της Thomson- Houston τρόμαζε την Εταιρία εξαιτίας της πολυεθνικότητας, της οικονομικής επιφάνειας και της αποκλειστικής της απασχόλησης με την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος. Το 1898 η Γενική Εταιρία Εργοληψιών, εκτιμώντας την κατάσταση, πούλησε εγκαταστάσεις της στον όμιλο Thomson- Houston.

Στην Ευρώπη, πιο συγκεκριμένα στη Γαλλία, αρχές της δεκαετίας του 1880 ο όμιλος εταιρειών Edison ιδρύει τρεις εταιρείες: η Industrielle Edison έφτιαχνε λάμπες φωτισμού, η Electricite Edison ειδικευόταν στα μηχανήματα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και η Continentale Edison εμπορευόταν τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας.

Στη Γερμανία αναπτύχθηκε ο όμιλος Rathenau, ο οποίος συγκέντρωσε δίπλα του τη Siemens και έναν όμιλο Γερμανών τραπεζιτών, στον οποίο παραχώρησε τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας της Continentale. Η Edison ίδρυσε στη Γερμανία την A.E.G. Μετά από τέσσερα χρόνια άκαρπης δραστηριότητας η Edison αναδιοργανώθηκε, οι εταιρείες στη Γαλλία συγχωνεύτηκαν, η αγορά συρρικνώθηκε και οι δραστηριότητες μεταφέρθηκαν στο Βερολίνο.

Δυο χρόνια μετά την Continentale, το 1883, εγκαταστάθηκε στη Γαλλία η Thomson- Houston της Αμερικής με την ονομασία International Thomson- Houston. Αυτή μαζί με το Βερολινέζο Ludwig Loewe ίδρυσαν στη Γερμανία την Union Elektrizitats Gesellschaft (U.E.G.). Το 1892 συγχωνεύονται στην Αμερική υπό την

¹⁴ Νίκος Σ. Παντελάκης, ό.π., σελ.42.

αιγίδα του Morgan η Edison και η Thomson. Έτσι, στη Γερμανία η A.E.G και η U.E.G. αποτελούν θυγατρικές του ίδιου ομίλου.

Στη λεκάνη της Μεσογείου η κατάσταση ήταν συγκεχυμένη ανάμεσα στις θυγατρικές της Thomson και της A.E.G. Κάτω από την καθοδήγηση των Αμερικανών θα ιδρυθεί στις Βρυξέλες η Thomson – Houston της Μεσογείου, με σκοπό την εναρμόνιση των συμφερόντων της U.E.G και της A.E.G. έξω από τη Γερμανία. Σκοποί της εταιρείας ήταν η κατασκευή, η πώληση, η χρήση και η εκμετάλλευση όλων των μηχανών και συσκευών συστήματος Thomson- Houston που παρήγαγαν ηλεκτρική ενέργεια και χρησιμοποιούνταν στις μεταφορές, στο φωτισμό και στην ηλεκτροχημεία.

Όσον αφορά την Ελλάδα, το καταστατικό προέβλεπε η Internation Thomson- Houston να μεταβιβάζει και να παραχωρεί στην Thomson- Houston της Μεσογείου τα αποκλειστικά δικαιώματα παραγωγής, πώλησης και εκμετάλλευσης μηχανών και συσκευών συστήματος Thomson- Houston για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Το 1898 εμφανίστηκε στην Ελλάδα η Thomson- Houston της Μεσογείου μέσω του αντιπροσώπου της Κ. Δ. Νικολαΐδη. Η εταιρεία για να διεισδύσει στην ελληνική αγορά στράφηκε σε δυο κατευθύνσεις. Από τη μία πλευρά, το 1898 εξαγόρασε τις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις της Γενικής Εταιρίας Εργοληψιών και από την άλλη, υπέγραψε συμβάσεις για τον ηλεκτροφωτισμό των δήμων Αργοστολίου, Ερμούπολης και Πειραιά και για το φωτοαέριο του δήμου Πατρέων. Αφού πέτυχε τα παραπάνω, προχώρησε στη σύσταση της Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρίας με έδρα την Αθήνα.

Προσπάθησε να εισχωρήσει στην αγορά της Αθήνας και της Πάτρας, πόλεις που αποτελούσαν τα σημαντικότερα αστικά και οικονομικά κέντρα. Με το δήμο της Πάτρας υπέγραψε σύμβαση, στις 29 Σεπτεμβρίου 1898, για το φωτισμό της πόλης με αέριο για σαράντα χρόνια, δηλαδή μέχρι το 1938.¹⁵

Το Μάρτιο του 1899 υπογράφηκε σύμβαση μεταξύ του δημάρχου Καλαμάτας Π.Α. Μαυρομιχάλη και του μηχανικού Γεωργίου Κονοπισόπουλου παραχωρώντας στον τελευταίο το δικαίωμα εγκατάστασης εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος για την Καλαμάτα. Η σύμβαση θα ίσχυε για 50 χρόνια.

¹⁵ Νίκος Σ. Παντελάκης, ό. π., σελ.57.

Το 1899 ιδρύθηκε η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία. Η διάρκειά της ορίστηκε για 65 χρόνια. Εκτός από τον ηλεκτροφωτισμό πόλεων, η Εταιρεία επεδίωξε την κατασκευή και εκμετάλλευση των ηλεκτρικών τροchioδρόμων της Πάτρας, της Αθήνας, του Πειραιά και την ηλεκτροδότηση του σιδηροδρόμου Αθήνας- Πειραιά.

Μετά την ίδρυσή της προχώρησε στη βελτίωση και επέκταση του εργοστασίου στην Αθήνα και στην ενίσχυση και επέκταση του συμπλέγματος των διοχετευτικών καλωδίων της πόλης. Μετά από αυτά, η Εταιρεία κατάφερε να αυξήσει την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και ανταποκρίθηκε επιτυχώς στη ζήτηση ηλεκτρικού φωτός, η οποία διαρκώς αυξανόταν. Η Εταιρεία, μάλιστα, προχώρησε στην αγορά οικοπέδου για κατασκευή νέου κεντρικού ηλεκτρικού σταθμού στο Φάληρο.

Τέλος, το 1901 η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία υπέγραψε σύμβαση με την Ελληνική Εταιρεία Αεριόφωτος Αθηνών για να λήξει ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυο εταιρειών. Με τη σύμβαση αυτή η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία αναλάμβανε την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος για την Αθήνα, τον Πειραιά και το Φάληρο, ενώ η Ελληνική Εταιρεία Αεριόφωτος αναλάμβανε τη διανομή του ηλεκτρικού ρεύματος.

Το 1910 το κράτος για πρώτη φορά επέβαλε φόρο κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ με την έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου το κράτος παρενέβη στον καθορισμό της τιμής πώλησης του ρεύματος και γενικότερα στην οικονομική ενίσχυση των εταιρειών. Οι εταιρείες παύουν, έτσι, να είναι ανεξάρτητες και βρίσκονται υπό κρατική κηδεμονία.

Έως το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου 21 πόλεις διέθεταν εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Στην Ελλάδα μια μόνο εταιρεία ηλεκτροδοτεί περισσότερο από 50 % του πληθυσμού η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος συμμετείχε στην Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία από το 1899. Το 1924 η Εθνική Τράπεζα ήρθε σε επαφή με τους Άγγλους κεφαλαιούχους της Power and Traction Finance Co.Ltd για την ανάπτυξη του εξηλεκτρισμού στην Ελλάδα. Αυτή η εταιρεία θα αναλάμβανε την εκμετάλλευση των υδατοπτώσεων Δυτικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας

Μέχρι το 1925 η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία ήταν η μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Με την εξάπλωση όμως του ηλεκτρισμού στην Αθήνα και την Εταιρεία να αναλαμβάνει για λογαριασμό του δήμου Αθηναίων τον ηλεκτροφωτισμό πλατειών και κεντρικών οδών, το μικρό εργοστάσιο της Αριστείδου δεν είχε τη δυνατότητα να ανταπεξέρχεται στη ζήτηση

ρεύματος. Έτσι, εγκαταλείφθηκε και άρχισε το 1928 η κατασκευή ενός μεγαλύτερου εργοστασίου ηλεκτροπαραγωγής στο Νέο Φάληρο για την ηλεκτροδότηση της Αθήνας και του Πειραιά, καθώς και των προαστίων τους. Η Ηλεκτρική Εταιρία Αθηνών –Πειραιώς, όπως ονομάστηκε, εξαγοράστηκε το 1960 από τη ΔΕΗ. Πλέον στο παλαιό κτίριο της οδού Αριστείδου στεγάζονται κεντρικές υπηρεσίες της ΔΕΗ.

Το Φεβρουάριο του 1927 διεξήχθη συζήτηση στη Βουλή σχετικά με σύμβαση παροχής αποκλειστικού δικαιώματος παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας για την Αθήνα. Η σύμβαση εγκρίθηκε από τη Βουλή και η τότε κυβέρνηση εξουσιοδοτήθηκε να προχωρήσει, για να διευκρινιστούν ορισμένοι όροι της σύμβασης. Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν σε συμφωνία τον Απρίλιο του 1927.

Για την ανάπτυξη της παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή της Αθήνας συστήθηκαν πέντε εταιρείες: η Γενική Ελληνική Εταιρία, η Ηλεκτρική Εταιρία Παραγωγής, η Ηλεκτρική Εταιρία Διανομής, η Ηλεκτρική Εταιρία Μεταφορών και η εταιρία Ελληνικοί Ηλεκτρικοί Σιδηρόδρομοι.¹⁶

Κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου υπήρξε ραγδαία ανάπτυξη μικρών τοπικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Τα κύρια χαρακτηριστικά εκείνης της περιόδου ήταν:

A) Η κατάτμηση της παραγωγής και ο συνδυασμός στην ίδια εταιρεία της δραστηριότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με άλλες δραστηριότητες.

B) Η χρήση εισαγόμενης καύσιμης πρώτης ύλης. Κατά τη δεκαετία 1912-1922, λόγω της εμπόλεμης κατάστασης, έγιναν εμφανείς οι επιπτώσεις από την εξάρτηση εισαγόμενης πρώτης ύλης και αυτές αφορούσαν την έλλειψη καύσιμης ύλης και την απότομη αύξηση της τιμής. Η μόνη λύση σε αυτό το πρόβλημα ήταν η προσπάθεια εκμετάλλευσης των εγχώριων πλουτοπαραγωγικών πόρων, του λιγνίτη και των υδατοπτώσεων. Σε αυτή την προσπάθεια εγκρίθηκε και ο νόμος 2853/1922 σχετικά με «υδραυλικά έργα δημοσίας ωφελείας».¹⁷

Παρόλα αυτά όμως τα σχέδια έμειναν στο επίπεδο των μελετών, αφού τα υδροηλεκτρικά έργα απαιτούσαν μεγάλες επενδύσεις και υπήρχε έλλειψη στρατηγικής και ενδιαφέροντος για κατασκευή ηλεκτροβόρας βιομηχανίας χημικής

¹⁶ Νίκος Σ. Παντελάκης, ό. π., σελ.274

¹⁷ Φ.Ε.Κ, αρ.φ. 116, Αθήνα, 16/7/ 1922.

και μεταλλουργικής, ώστε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από υδροηλεκτρικά έργα να αντιστοιχεί σε ανάλογη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος, ο παρεμβατισμός του κράτους έγινε εντονότερος μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αφού έπρεπε να καθορίσει νέα τιμολόγια και να χρηματοδοτήσει τις εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τον όρο να ελέγχει τη διαχείριση των εταιρειών, ενώ απαγόρευε μέχρι την αποπληρωμή των δανείων την εξυπηρέτηση του μετοχικού κεφαλαίου.¹⁸

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '40 το σύστημα παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας αποτελούσαν ένας μικρός αριθμός τοπικών επιχειρήσεων, με δίκτυα διανομής περιορισμένης εμβέλειας. Μικρά ζεύγη νηξελογεννητριών με εγκατεστημένη ισχύ μερικών δεκάδων και στην καλύτερη περίπτωση εκατοντάδων KW ,αποτελούσαν τον κύριο εξοπλισμό των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Από τον κανόνα εξαιρείται η Ηλεκτρική Εταιρεία Αθήνας –Πειραιά, αφού προπολεμικά η ισχύς της έφτανε στα 65 MW ,αποτελούσε δηλαδή το 52% της συνολικά εγκατεστημένης ισχύος (125 MW) ,ενώ διέθετε και το σύνολο σχεδόν της εφεδρικής ισχύος της μέγιστης ζήτησης στη χώρα, που υπολογιζόταν σε 100 MW.

Η λειτουργία της Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθήνας –Πειραιά συνέβαλε αποφασιστικά στην ανάπτυξη της ηλεκτρικής ενέργειας. Το 1939 λειτουργούσαν στη χώρα 346 μονάδες παραγωγής και ηλεκτροδοτούσαν μόλις 438 δήμους και κοινότητες, δηλαδή ποσοστό 7,94 % του πληθυσμού της χώρας. Το 75% περίπου της παραγωγής το διαχειριζόταν η Η.Ε.ΑΠ. καλύπτοντας και την ηλεκτρική ενέργεια της Αθήνας και του Πειραιά ,αλλά και την ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας, σε μια ακτίνα 50 χιλιομέτρων.

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος όξυνε τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η βιομηχανία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι καταστροφές του πολέμου είχαν ως αποτέλεσμα να λειτουργούν μόνο 120 επιχειρήσεις. Συνέπεια της πολεμικής κατάστασης ήταν η Ηλεκτρική Εταιρεία Αθήνας –Πειραιά να αντιμετωπίσει μεγάλες δυσχέρειες στην εξασφάλιση καύσιμης ύλης από το εξωτερικό. Η εταιρεία κατέβαλε προσπάθεια ώστε να προμηθευτεί άφθονο εγχώριο λιγνίτη .

¹⁸ Νίκος Παντελάκης, ό.π., σελ.362-363.

Η περίοδος του Μεσοπολέμου, περίοδος των μεγάλων επενδύσεων, χαρακτηρίζεται γενικότερα από ανάπτυξη της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία σταδιακά εισχώρησε στα σπίτια, στα εργοστάσια και εξαπλώθηκε στην ύπαιθρο.

Λίγα χρόνια μετά, η Κατοχή κατέστρεψε την παραγωγική δομή, διέλυσε τις οικονομικές λειτουργίες του κράτους και οδήγησε σε ακραία φαινόμενα. Ο παραγωγικός ιστός των αστικών κέντρων κατέρρευσε. Με την άφιξη του αμερικανικού παράγοντα και κυρίως μετά την άφιξη της UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration)¹⁹ οι συνθήκες μεταβλήθηκαν.²⁰

Το Σχέδιο Μάρσαλ αναβίωσε τις προσδοκίες για μεγαλύτερη ροή οικονομικής βοήθειας και για να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα πλήρους αποκατάστασης των υποδομών και ανάπτυξης της βιομηχανίας και της ενέργειας. Το τετραετές πρόγραμμα ανάπτυξης του 1948-1952 ήταν συγκροτημένο και προδιέγραφε τις αναπτυξιακές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας.

Ήδη από την περίοδο της Κατοχής εκπονήθηκαν μελέτες για την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων της χώρας και την εξασφάλιση φθηνής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι μελέτες προωθήθηκαν από την Εθνική Τράπεζα και το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας. Η EBASCO Services²¹ ανέλαβε την αξιολόγηση μακροετούς προγράμματος ενέργειας και υπέβαλε ένα περιορισμένο πρόγραμμα αξιοποίησης των παραγωγικών πόρων της χώρας από υδατοπτώσεις και λιγνίτη.

Για τον έλεγχο του προγράμματος ανασυγκρότησης συστήθηκε το Μάιο του 1948 το Ανώτατο Συμβούλιο Ανασυγκροτήσεως, συμβουλευτικό όργανο της κυβέρνησης, με σκοπό την έρευνα για την γενικότερη πορεία της οικονομίας όσον αφορά την ανασυγκρότηση, την επεξεργασία προγραμμάτων ανασυγκρότησης, την παρακολούθηση της εφαρμογής των προγραμμάτων και γενικότερα ό,τι αφορούσε την ανασυγκρότηση της χώρας.²²

Όσον αφορά τις εκθέσεις της UNRRA για την πραγματοποίηση οποιουδήποτε σχεδίου εκβιομηχάνισης της Ελλάδας, βασική προϋπόθεση ήταν η

¹⁹ Οργανισμός Περιθάλψεως και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών.

²⁰ Γιώργος Σταθάκης, *ό.π.*, σελ.21.

²¹ Σχεδιαστής και κατασκευαστής ενεργειακών υποδομών –κυρίως πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής- με έδρα τα Ηνωμένα Έθνη.

²² Νίκος Παντελάκης, *ό.π.*, σελ.371.

εξασφάλιση φθηνής ενέργειας και φθηνή ενέργεια μπορούσε να εξασφαλισθεί με την αξιοποίηση των εγχώριων πηγών ενέργειας, των υδατοπτώσεων και του λιγνίτη. Το πρόγραμμα αυτό κάλυπτε περίοδο είκοσι ετών διαιρεμένων σε τέσσερις πενταετίες. Στη διάρκεια αυτών των ετών προβλεπόταν σταδιακή αύξηση της κατανάλωσης, κάτι που θα κάλυπτε και την ίδρυση βιομηχανιών οι οποίες κατανάλωναν πολλή ενέργεια. Επίσης, σύμφωνα με την UNRRA έπρεπε να δημιουργηθεί και ένα εθνικό δίκτυο μεταφοράς.

Στην πρώτη πενταετία προβλεπόταν κατασκευή δύο βασικών κέντρων παραγωγής ενέργειας, το ένα στη βόρεια και το άλλο στη νότια Ελλάδα. Στη βόρεια Ελλάδα θα έπρεπε να δημιουργηθεί μία θερμική βάση με την κατασκευή του θερμικού εργοστασίου της Πτολεμαΐδας συμπληρωμένη με το υδροηλεκτρικό του Βόδα Ι. Στη νότια Ελλάδα θα έπρεπε ο θερμικός σταθμός παραγωγής στην Αθήνα να αποτελέσει τη βάση για την εκμετάλλευση των υδατοπτώσεων του Λάδωνα και της πρώτης βαθμίδας του Αχελώου.

Η UNRRA στην έκθεσή της επεσήμαινε ότι το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας οφειλόταν στον Εμφύλιο, γιατί τα περισσότερα χρήματα δεν διατίθονταν για παραγωγικούς σκοπούς αλλά για στρατιωτικές δαπάνες. Μεταξύ άλλων, όσον αφορά το πρόγραμμα ανασυγκρότησης, τόνιζε ότι η αξιοποίηση των υδατοπτώσεων και του λιγνίτη θα αποτελούσε μια από τις βάσεις για την οργανική μεταβολή στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.

Σχετικά με την Πελοπόννησο, το τετραετές πρόγραμμα προέβλεπε την κατασκευή δύο υδροηλεκτρικών εργοστασίων στους ποταμούς Λάδωνα και Βουραϊκό. Στην υπόλοιπη Ελλάδα θα εγκαθίσταντο εργοστάσια υδροηλεκτρικά στους ποταμούς Αχελώο, Βόδα, Αράπισσα και Λούρο. Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση του μακροπρόθεσμου προγράμματος τα εργοστάσια του Λάδωνα, του Αχελώου και του Βόδα έπρεπε να κατασκευαστούν με προτεραιότητα και ειδικά αυτό του Λάδωνα για την εξυπηρέτηση της περιοχής της Αθήνας. Αυτό είχε ως σκοπό την εξοικονόμηση χρημάτων από τα εισαγόμενα καύσιμα.

Τον Νοέμβριο του 1948 καταρτίστηκε το τετραετές πρόγραμμα με τη βοήθεια του Σχεδίου Μάρσαλ. Η ελληνική κυβέρνηση ανέθεσε στην αμερικανική εταιρεία EBASCO Services Inc. την έρευνα και τη μελέτη για τον καλύτερο εξηλεκτρισμό της χώρας. Η σύμβαση υπογράφηκε 30 Νοεμβρίου. Το κατασκευαστικό πρόγραμμα της EBASCO προέβλεπε την λειτουργία έξι μονάδων: τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια στο Βόδα, στο Λάδωνα, στον Αχελώο, στον Λούρο και

το θερμοηλεκτρικό στο Αλιβέρι με κατανάλωση λιγνίτη και το θερμοηλεκτρικό του Αγίου Γεωργίου.

Το πρόγραμμα της EBASCO προβλεπόταν να ολοκληρωθεί μέχρι το 1956 και θα εξασφάλιζε ηλεκτρική ενέργεια συνολικής ισχύος 343.000 kw, από τις οποίες οι 275.000 kw αναλογούσαν σε υδροηλεκτρικά έργα και οι 68.000 kw σε θερμικές εγκαταστάσεις. Τέλος, με το εργοστάσιο στο Αλιβέρι αναβαθμιζόταν και η ύπαρξη του λιγνίτη λόγω της αξιοποίησής του.²³

Παρόλα αυτά, το πρόγραμμα αυτό δεν τέθηκε εξ' ολοκλήρου σε εφαρμογή. Περικόπηκε η υδροηλεκτρική εγκατάσταση στον Αχελώο με αποτέλεσμα να περικοπεί και το εθνικό δίκτυο μεταφοράς. Από την άλλη, αυξήθηκε η ισχύς του εργοστασίου του Αλιβερίου από 68.000 kw σε 80.000 kw. Επίσης, ζητήθηκε να προστεθεί ένα θερμικό εργοστάσιο ισχύος 40.000kw στην Πτολεμαΐδα με την αξιοποίηση λιγνίτη, κάτι το οποίο έγινε δεκτό από την EBASCO.²⁴

Για να καταστεί ικανή η εφαρμογή του προγράμματος της EBASCO, να κατασκευαστούν νέες εγκαταστάσεις σταδιακά, να ενοποιηθεί το δίκτυο σε διασυνδεδεμένο δίκτυο και να καθοριστεί ενιαία τιμή κατανάλωσης ήταν απαραίτητη προϋπόθεση να υπάρξει ένας μόνο διαχειριστής. Για το λόγο αυτό προκρίθηκε η λύση με την ίδρυση μιας δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού, ώστε να ανήκει στο κράτος αλλά να είναι διοικητικά και οικονομικά ανεξάρτητη και να λειτουργεί με κανόνες ιδιωτικής οικονομίας. Έτσι, ιδρύεται η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η) τον Αύγουστο του 1950.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η ΔΕΗ ήταν από τους κρατικούς φορείς που επέκτειναν γρήγορα τις δραστηριότητές τους και απορρόφησε όλες τις ιδιωτικές και δημοτικές επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

Η δομή του ενεργειακού συστήματος όπως διαμορφώθηκε στη διάρκεια των ετών 1948 – 1973, διακρίνεται από τον περιορισμένο βαθμό ενεργειακής αυτοδυναμίας που καθιστά ευάλωτη τη χώρα στις μεταβολές των διεθνών ενεργειακών ισορροπιών με πλέον χαρακτηριστική την περίπτωση των πετρελαϊκών κρίσεων της δεκαετίας του '70. Ενδεικτικά, μετά την ενεργειακή κρίση του 1973 η

²³ Νίκος Παντελάκης, ό.π., σελ.397.

²⁴ *Εκθεσεις Πεπραγμένων κατά τα οικονομικά έτη 1950-51 & 1951-52*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, χ.χ., σελ.19-20.

καθαρή συναλλαγματική δαπάνη της χώρας για εισαγωγές καυσίμων έφθανε στα 740 εκατ. δολάρια, δηλαδή αντιπροσώπευε το 41,7% του συνόλου των εξαγωγών, υπερδιπλάσιο ποσοστό από της δεκαετίας του '60. Η ανατροπή των συνθηκών που επήλθε μετά τις ενεργειακές κρίσεις του '70 είχε ως αποτέλεσμα την άσκηση περαιτέρω πιέσεων στο κόστος της παραγωγής των βιομηχανιών, που σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες κατέστη προβληματική η λειτουργία τους.

Ιδιαίτερα αρνητικός παράγοντας για τις νέες συνθήκες ήταν η χαμηλή ενεργειακή απόδοση των διάφορων τομέων της οικονομίας, που σε μεγάλο βαθμό οφειλόταν στην επιδότηση της τιμής των καυσίμων και ιδιαίτερα της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας.²⁵

Παρά την ορθή προσέγγιση του ζητήματος στα κείμενα ενεργειακής πολιτικής της περιόδου 1976- 1977, η εξέλιξη των μεγεθών ήταν αρνητική για την ενεργειακή οικονομία της χώρας, με εξαίρεση τη βελτίωση του βαθμού ενεργειακής αυτοδυναμίας, που βασίσθηκε στην υλοποίηση του προγράμματος υποκατάστασης του πετρελαίου με λιγνίτη στους θερμοηλεκτρικούς σταθμούς του διασυνδεδεμένου συστήματος της ΔΕΗ.

Τα σημαντικότερα λιγνιτωρυχεία

Αλιβέρι

Τον Ιούνιο του 1953 η Ελλάδα έκανε τα πρώτα βήματά της για το πρώτο σύγχρονο ατμοηλεκτρικό εργοστάσιο στις δυτικές ακτές της Νότιας Εύβοιας. Ο πρώτος ατμοηλεκτρικός σταθμός της Δ.Ε.Η ήταν πραγματικότητα. Λίγα χιλιόμετρα πιο μακριά, στο Αλιβέρι, το πρώτο Λιγνιτωρυχείο της Δ.Ε.Η προμήθευε με λιγνίτη τον Σταθμό. Το 1955 το λιγνιτωρυχείο βρισκόταν σε πλήρη λειτουργία και απασχολούσε 1.300 εργάτες. Από αυτούς οι 900 εργάζονταν στην υπόγεια εκμετάλλευση και οι υπόλοιποι στην επιφάνεια. Το 1981 σταμάτησε η υπόγεια εκμετάλλευση λιγνίτη και το 1988 έληξε και η επιφανειακή, η οποία είχε αρχίσει το 1975. Λόγω της ύπαρξης του λιγνιτωρυχείου, το Αλιβέρι παρουσίασε μεγάλη

²⁵ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, *Ενέργεια και ανάπτυξη στη μεταπολεμική περίοδο, Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού 1950-1992*, Αθήνα 1995, σελ. 63.

οικονομική ανάπτυξη ,οι εργασίες πολλαπλασιάστηκαν, τα επαγγέλματα κινήθηκαν και γενικότερα «άνθισε» η περιοχή .

Πτολεμαΐδα

Στη δυτική Μακεδονία, εκτείνεται σε μια μεγάλη περιοχή η λιγνιτοφόρος λεκάνη της Πτολεμαΐδας. Ο λιγνίτης στον νομό Κοζάνης ήταν γνωστός από την εποχή της Τουρκοκρατίας και αρκούσε μια απλή εκσκαφή ώστε να αποκαλυφθούν τα πρώτα στρώματα του λιγνιτοφόρου κοιτάσματος. Το 1956 ο μεγαλοβιομήχανος Πρόδρομος Μποδοσάκης ιδρύει την Ανώνυμη Ελληνική Μεταλλευτική και Βιομηχανική Εταιρεία Λιγνιτωρυχείων, γνωστή ως ΛΠΤΟΛ. Το ίδιο έτος αρχίζουν εργασίες διαμόρφωσης χώρων στη λιγνιτοφόρο περιοχή της Πτολεμαΐδας και ξεκινά η κατασκευή του Βιομηχανικού Συγκροτήματος. Τα εγκαίνια έγιναν το 1957 από τον Βασιλιά Παύλο με κάθε επισημότητα. Σήμερα, το Λιγνιτικό Κέντρο Δυτικής Μακεδονίας , η μεγαλύτερη υπηρεσιακή Μονάδα της ΔΕΗ ,αποτελείται από τα εξής λιγνιτωρυχεία:

- Λιγνιτωρυχείο Αμυνταίου
- Λιγνιτωρυχείο Νότιου Πεδίου
- Λιγνιτωρυχείο Κύριου Πεδίου
- Λιγνιτωρυχείο Καρδιάς.

Μεγαλόπολη

Στο κέντρο της Πελοποννήσου βρίσκεται η λιγνιτοφόρος λεκάνη της Μεγαλόπολης. Η ύπαρξη της λιγνιτοφόρου λεκάνης ήταν γνωστή από τα πρώτα χρόνια ίδρυσης του νέου ελληνικού κράτους ,αλλά μέχρι το 1957 πίστευαν ότι η ποσότητα του λιγνίτη δεν ήταν επαρκής στη λεκάνη της Μεγαλόπολης. Με μελέτη του Ινστιτούτου Γεωλογίας και Ερευνών Υπεδάφους αποδείχθηκε ότι η επιφάνεια της λεκάνης είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη και υπερβαίνει τα 180 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ενώ το εσωτερικό της έχει πετρώματα της Πλειστοκαίνου και Πλειόκαινου Περιόδου. Το 1965, δημιουργήθηκε ο μεγάλος ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη. Η Μεγαλόπολη είναι από τα σημαντικότερα ενεργειακά κέντρα της Ελλάδας. Η ΔΕΗ έχει εγκαταστήσει τέσσερις μεγάλες μονάδες

παραγωγής ρεύματος συνολικής ισχύος 850 MW. Για τις ανάγκες της εξόρυξης του λιγνίτη, ολόκληρα χωριά έχουν εγκαταλειφθεί και μεταφερθεί.

Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η εγκατάσταση της ΔΕΗ στην Πελοπόννησο στις αρχές του 1950.

Τα λιγνιτικά αποθέματα στην περιφέρεια της Μεγαλόπολης

και η ιστορική τους διάσταση.

Σύμφωνα με το Ιστορικό Αρχείο της ΔΕΗ και την «Εκθεση Πεπραγμένων κατά τα οικονομικά έτη 1950-51 & 1951-52» για να ανασυγκροτηθεί μεταπολεμικά η ελληνική οικονομία ήταν αναγκαίο να τεθούν όροι για την ανάπτυξη, προσαρμοσμένοι στις νέες τεχνικές. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση της ζήτησης των βιομηχανικών προϊόντων σε σχέση με τις άλλες παραγωγές, χαρακτήριζε τη μεγαλύτερη μεταβολή εκείνης της περιόδου. Επίσης ήταν αυτονόητο πως με την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας θα εξυπηρετείτο καλύτερα και η άμυνα της χώρας. Έτσι, ενισχύοντας με τη βιομηχανική αναδιάρθρωση την οικονομία της χώρας, ταυτόχρονα ενισχυόταν και η άμυνα.²⁶

Η ανάπτυξη των ορυχείων και της βιομηχανίας με εγχώρια κεφάλαια αντί για τις εκχωρήσεις σε ξένους επενδυτές, συνέβαλε στην οικονομική εξυγίανση. Ωστόσο, η έλλειψη εγχώριων πηγών ενέργειας –εκτός από τους ποταμούς και τα κοιτάσματα λιγνίτη- ήταν ένα σοβαρό μειονέκτημα.

Από την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 7 Αυγούστου του 1950 έγινε γνωστή η ψήφιση του Νόμου 1468 *Περί ιδρύσεως δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού*. Οριζόταν η κατασκευή και εκμετάλλευση υδροηλεκτρικών και θερμοηλεκτρικών εργοστασίων δε όλη τη χώρα και η εγκατάσταση εθνικού δικτύου μεταφοράς της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου 1468 η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού ήταν υποχρεωμένη²⁷:

A) Να διασφαλίζει την οικονομική της αυτάρκεια.

B) Να παρέχει την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια προς τους αγροτικούς και αστικούς πληθυσμούς στην φθηνότερη δυνατή τιμή στα πλαίσια της γενικότερης οικονομικής πολιτικής της χώρας.

²⁶ *Εκθέσεις Πεπραγμένων κατά τα οικονομικά έτη 1950-51 & 1951-52*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, χ.χ., σελ.9.

²⁷ Φ.Ε.Κ., αρ. φ. 169, Αθήνα, 7/8/1950.

Γ) Να αποφεύγει διακρίσεις στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και στον καθορισμό των τιμολογίων μεταξύ διάφορων περιοχών της χώρας.

Δ) Να διαθέτει τα έσοδα, μετά την αφαίρεση των κρατήσεων, στην τελειοποίηση των εγκαταστάσεων, τη βελτίωση της εξυπηρέτησης του κοινού και τη μείωση της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας.

Καλό θα ήταν σε αυτό το σημείο να γίνει μια διευκρίνιση του όρου **δημόσια επιχείρηση**. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα το κράτος αρχίζει δειλά να αποκτά ένα νέο ρόλο, ο οποίος γεννιέται από την αναγνώριση του καθήκοντος του να παράγει δημόσιες υπηρεσίες για να ικανοποιήσει συλλογικές ανάγκες. Η συμμετοχή στους πολέμους και οι μεταπολεμικές προσπάθειες οικονομικής ανασυγκρότησης - που νομιμοποίησαν ως ένα βαθμό την έντονη παρουσία του κράτους στην οικονομική δραστηριότητα- δίνουν στο φαινόμενο αυτό σημαντικές διαστάσεις, δηλαδή καθιστούν την κρατική παρέμβαση βασικό εργαλείο πολιτικής και θεμελιώνουν θεσμικά τον οικονομικό ρόλο του κράτους και την ευθύνη να παρέχει προστασία στους πολίτες.²⁸

Ο δημόσιος επιχειρηματικός τομέας σχηματίστηκε στην Ελλάδα σταδιακά. Την περίοδο 1949- 1965 ανήκουν στον κρατικό έλεγχο οι τηλεπικοινωνίες και η ηλεκτρική ενέργεια.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα εντείνεται στη δεκαετία του 1970 με τη δημιουργία μονοπωλιακού χαρακτήρα δημόσιων επιχειρήσεων. Ως επιχείρηση ορίζεται ο οικονομικός οργανισμός που επιδιώκει συγκεκριμένο αποτέλεσμα με την άσκηση παραγωγικής δραστηριότητας. Ο δημόσιος χαρακτήρας προκύπτει από το γεγονός ότι το υποκείμενο της επιχείρησης είναι το κράτος ή άλλοι φορείς του δημόσιου τομέα. Αφενός η δημόσια επιχείρηση υπάγεται στο μοντέλο και τους νόμους της αγοράς αλλά ταυτόχρονα επιβάλλει και ορισμένες αποκλίσεις.²⁹

Ο δημόσιος χαρακτήρας επιχείρησης δημοσίου τομέα προσδιορίζεται από τρία βασικά στοιχεία:

- Από νόμο, διάταγμα ή υπουργική απόφαση που την ιδρύει και την τάσσει στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος.

²⁸ Μαγδαληνή Νικολακοπούλου, *Ο πολίτης απέναντι στις δημόσιες επιχειρήσεις. Οι περιπτώσεις των ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΟΣΕ.*, Διπλωματική εργασία, Αθήνα 2003, σελ.5.

²⁹ Μαγδαληνή Νικολακοπούλου, *ό.π.*, σελ.6.

- Από την άσκηση του οικονομικού ελέγχου ή άλλης αποφασιστικής επιρροής σε αυτές εκ μέρους τους κράτους ή άλλων δημόσιων οργανισμών.

- Από την επιδίωξη σκοπών δημοσίου συμφέροντος.

Επίσης, αναφέρονται συνοπτικά οι κατηγορίες των δημόσιων επιχειρήσεων ανάλογα με τους επιδιωκόμενους σκοπούς τους³⁰.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν αυτές που εξυπηρετούν κοινωφελείς σκοπούς: διύλιση και διανομή ύδατος, παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος ή καύσιμου αερίου, μεταφορά προσώπων και αγαθών, τηλεπικοινωνίες και ταχυδρομεία. Αυτές οι επιχειρήσεις παράγουν αγαθά και υπηρεσίες αναγκαίες για τη λειτουργία των υπόλοιπων τομέων οικονομικής δραστηριότητας

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν αυτές που αποβλέπουν στην προώθηση του στόχου της οικονομικής ανάπτυξης.

Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι δημόσιες επιχειρήσεις που ασχολούνται με άμεσες παραγωγικές δραστηριότητες κυρίως στο χώρο της βιομηχανίας.

Τέλος, στην τέταρτη κατηγορία είναι τα πιστωτικά ιδρύματα και οι μονάδες που συνδέονται με αυτά.

Στα σημαντικά γνωρίσματα των δημόσιων επιχειρήσεων συγκαταλέγεται και η αυτοτέλεια που τις διέπει:

A) Ως διοικητική- διαχειριστική αυτοτέλεια δημόσιων επιχειρήσεων μπορεί να χαρακτηριστεί η ευχέρεια τους να ρυθμίζουν τα ζητήματα διοίκησης και διαχείρισης τους με αποφάσεις των οργάνων τους. Επίσης, υπόκεινται και σε κρατική εποπτεία και ελέγχους.

B) Οικονομική αυτοτέλεια: Οι δημόσιες επιχειρήσεις ως νομικά πρόσωπα έχουν δική τους περιουσία και ικανότητα να λαμβάνουν δια των οργάνων τους τις αποφάσεις που είναι αναγκαίες για την οικονομική τους διαχείριση.

Ο λιγνίτης

Κατά τα τελευταία 500 εκατομμύρια χρόνια της γεωλογικής ιστορίας της γης, ζωικοί και φυσικοί οργανισμοί που συσσωρεύτηκαν σε πρόσφορους χώρους, καλύφθηκαν από παχιά στρώματα λάσπης και άμμου και βρέθηκαν κάτω από ιδανικές συνθήκες ατελούς αποσυνθέσεως και μετασχηματισμού. Έτσι, έδωσαν τα

³⁰ Μαγδαληνή Νικολακοπούλου, ό.π., σελ.7.

κοιτάσματα ορυκτών καυσίμων, που μέχρι σήμερα αποτελούν κύριες πηγές ενέργειας.

Ως βάση του εξηλεκτρισμού της χώρας τέθηκε η εκμετάλλευση των εγχώριων πρώτων υλών και πηγών ενέργειας. Για την λειτουργία των θερμοηλεκτρικών εγκαταστάσεων προϋπόθεση ήταν η χρήση λιγνίτη, ο οποίος αποτελούσε το μόνο εξακριβωμένο εγχώριο ελληνικό καύσιμο.

Από την ενέργεια που παραγόταν προπολεμικά από στερεά καύσιμα, έδινε 93% το ξένο κάρβουνο και 3% ο ντόπιος λιγνίτης. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι το ζήτημα του λιγνίτη δεν είχε γίνει ποτέ το «εθνικό ζήτημα καυσίμου», αλλά αποτέλεσε το «βοηθητικό» καύσιμο, ένα είδος αναπληρωματικού ντόπιου καυσίμου, χρήσιμου σε περιπτώσεις που σημειωνόταν έλλειψη ξένων καυσίμων. Αξίζει να σημειωθεί ότι όταν μεγάλωνε η ποσότητα εξόρυξης λιγνίτη, τότε συνέπιπτε η αντίστοιχη ελάττωση των εισαγωγών σε ξένα καύσιμα.³¹

Η χώρα διέθετε λιγνίτη, σύμφωνα με τα Πεπραγμένα, αλλά παρουσιάζονταν δυσχέρειες. Συστηματική εκμετάλλευση λιγνίτη, ώστε να εξασφαλίζει τις αναγκαίες ποσότητες, δεν υπήρχε. Όσον αφορά την ποιότητα των λιγνιτών υπήρχε ποικιλία. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την προφορική μαρτυρία του πρώτου μηχανικού της ΔΕΗ που εμφανίστηκε στη Μεγαλόπολη, Στάθη Σταματόπουλου. Ο ίδιος ανέφερε στη μαρτυρία του ότι *το σωστό δεν είναι ο λιγνίτης, αλλά οι λιγνίτες*, αφού διακρίνεται σε ποιότητες και *ο καθένας έχει τις δικές του ιδιομορφίες*. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση λιγνίτη Μεγαλόπολης και Πτολεμαΐδας. *Ο λιγνίτης της Μεγαλόπολης είναι πιο «φτωχός» σε σχέση με το λιγνίτη Πτολεμαΐδας, αφού έχει κατώτερη θερμογόνο δύναμη, μεγάλο ποσοστό υγρασίας. Επίσης, ο λιγνίτης της Πτολεμαΐδας έχει περισσότερο θειάφι από της Μεγαλόπολης*, σύμφωνα με τον Σταματόπουλο.³²

Ο λιγνίτης αποτελεί τη μόνη εγχώρια ενεργειακή πηγή στερεών καυσίμων. Πρόκειται για καύσιμο χαμηλής θερμογόνου δυνάμεως, που κυμαίνεται μεταξύ 900-2000 kcal/kg με μέση τιμή τα 1300 kcal, το οποίο χρησιμοποιείται μόνο για ηλεκτροπαραγωγή. Μικρές ποσότητες λιγνίτη χρησιμοποιούνται ως καύσιμο σε

³¹ Δημ. Μπάτσης, *Η βαρειά βιομηχανία στην Ελλάδα*, Αθήνα 2004, σελ.44.

³² *Αρχείο Προφορικών Μαρτυριών*, Ιστορικό Αρχείο ΔΕΗ, Προφορική Μαρτυρία Στάθη Σταματόπουλου, Νοέμβριος- Δεκέμβριος 2003.

μεταλλουργίες, σε θερμοκήπια, για θέρμανση κατοικιών καθώς και ως βελτιωτικό εδάφους ορισμένων καλλιεργειών.³³

Η λιγνιτοφόρος λεκάνη της Μεγαλόπολης

Η λιγνιτοφόρος λεκάνη της Μεγαλόπολης έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένων μελετών λόγω της ανακάλυψης πλούσιων κοιτασμάτων γαιανθράκων.³⁴ Ενδείξεις για την ύπαρξη γαιανθράκων στην περιοχή αυτή υπήρχαν από την αρχαιότητα και πιο συγκεκριμένα ο Πausανίας στα *Αρκαδικά* του,³⁵ στο κεφάλαιο 29, στην 21^η διαδρομή Γόρτυνος- Μεγαλοπόλεως, αναφέρει: *και πηγή τε αυτόθι εστίν Ολυμπιάς καλουμένη, τον ετέρον των εν αυτών ουκ απορρέουσα, και πλησίον της πηγής πυρ άνεισι (=υπάρχει εκεί μια πηγή η οποία ονομάζεται Ολυμπιάς, της οποίας το νερό τρέχει τον ένα χρόνο και τον άλλο στερεύει και πλησίον της πηγής βγαίνει φωτιά από τη γη).*³⁶ Η περιοχή που αναφέρεται είναι η αρχαία τοποθεσία Βάθος και πιθανώς να ήταν η σημερινή περιοχή ανατολικά του χωριού Κυπαρίσσια και γύρω από το τότε λεγόμενο *Ηφαίστειο*, από το οποίο έβγαινε καπνός από την καύση γαιαερίων και λιγνίτη, που πριν κάποια χρόνια έγινε εκεί το λιγνιτωρυχείο. Η αυτανάφλεξη λιγνιτών είναι ένα σύνηθες φαινόμενο σε πολλές λιγνιτοφόρες λεκάνες της Ελλάδας. Κατά την αρχαιότητα βέβαια δίνονταν διάφορες ερμηνείες θρησκευτικού περιεχομένου.³⁷

Η λεκάνη της Μεγαλόπολης αποτελεί μια τεκτονική τάφρο, που διαμορφώθηκε από το Ολιγόκαινο³⁸ μέχρι το Άνω- Πλειόκαινο.³⁹ Βρίσκεται στο

³³ Το ελληνικό ενεργειακό σύστημα, Υπουργείο Ανάπτυξης, Φεβρουάριος 2009,σελ.13.

³⁴ Τασσόπουλος Γεώργιος, *Χημική μελέτη λιγνίτη Μεγαλόπολης*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών 1997, σελ.17.

³⁵ Η συγγραφή του έργου του ξεκίνησε το 174 μ.Χ.

³⁶ Πausανία, *Αρκαδικά*, Κεφάλαιο 29, παρ.1, arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/book.php?id=1&lang=1&kef=29, [ημ.προσπ.22/6/2018].

³⁷ Τασσόπουλος Γεώργιος, ό.π., σελ.17.

³⁸ Γεωλογική εποχή η οποία εκτείνεται από 33,9 έως 23 εκατομμύρια χρόνια πριν το σήμερα.

³⁹ Γεωλογική εποχή η οποία εκτείνεται από τα 5,333 μέχρι τα 2,58 εκατομμύρια χρόνια πριν το σήμερα

κέντρο της Πελοποννήσου και περιβάλλεται από τα όρη Λύκαιο στα δυτικά, από το Μαίναλο στα βόρεια και τον Ταΰγετο στο νότο. Η επιφάνεια της λεκάνης έχει έκταση 250km². Το υψόμετρο κυμαίνεται από 340 – 450m. Το περίγραμμα της λεκάνης έχει μορφή ελλειπτική, όπου ο μεγαλύτερος άξονας έχει διεύθυνση ΒΒΔ- ΝΝΑ 18 χιλιόμετρα.⁴⁰ Περιορίζεται προς βορρά από το όρος Μαίναλο, προς το νότο από το όρος Ταΰγετο, προς τα δυτικά από τα βουνά Λύκαιο και Τενάδιο και προς τα ανατολικά από χαμηλότερους ορεινούς όγκους. Στο νότιο τμήμα της ευρύτερης περιοχής υπάρχουν μορφολογικές επεκτάσεις του ορεινού όγκου του Πάρωνα.

Η λεκάνη αποστραγγίζεται από το υδρολογικό σύστημα του ποταμού Αλφειού και των παραποτάμων του, οι οποίοι και αποστράγγισαν την λεκάνη κατά την Τεταρτογενή γεωλογική περίοδο αφού νωρίτερα αυτή είχε μετατραπεί σε λίμνη. Η αποστράγγιση της λεκάνης πραγματοποιήθηκε όταν ο Αλφειός διάνοιξε το στενό φαράγγι κοντά στην Καρύταινα Στο βυθό της λίμνης αυτής και των παραπλεύρων ελών σχηματίστηκαν αρχικά στρώματα τύρφης και σχηματίστηκαν οι σημερινοί γαιώδεις λιγνίτες.

Το κοίτασμα των λιγνιτών στη Μεγαλόπολη αποτελείται από τέσσερα λιγνιτικά πεδία: Θωκνίας (εξαντλημένο), Χωρεμίου, Κυπαρισσίων, Μαραθούσας. Το εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα εκτιμήθηκε σε 565.000.000 τόνους λιγνίτη. Σε αυτά δεν συμπεριλαμβάνεται το κοίτασμα της Καρύταινα, το οποίο ανέρχεται σε 10.000.000 τόνους, αλλά είναι πολύ φτωχό σε θερμίδες με υψηλό ποσοστό υγρασίας και τέφρας. Από το 1970 έως το 2017 έχουν εξορυχθεί περισσότεροι από 435.000.000 τόνοι λιγνίτη.

Η επέκταση των εργοστασίων

Ο ηλεκτρισμός αποτελεί θεμέλιο οικονομικής ανάπτυξης όλης της χώρας. Είναι μια πρόσφορη μορφή ενέργειας για την εξυπηρέτηση κοινωνικών και ατομικών αναγκών. Από την εμφάνισή του στην Ελλάδα το βιοτικό επίπεδο σημείωσε γοργά άνοδο. Το δόγμα του εξηλεκτρισμού έχει μεγάλη αξία για την Ελλάδα.⁴¹

⁴⁰ Τασσόπουλος Γεώργιος, ό.π.,σελ.18.

⁴¹ Έκθεσις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1954-55 μετ' ανασκοπήσεως της πενταετίας 1951-1955, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, (Ιδρυτικός Νόμος 1468/1950), χ.χ., σελ.20-22.

Το Νοέμβριο του 1948 καταρτίστηκε τετραετές πρόγραμμα οικονομικής ανόρθωσης της Ελλάδας από το Ανώτατο Συμβούλιο Ανασυγκροτήσεως με τη βοήθεια του Σχεδίου Μάρσαλ. Αυτό το πρόγραμμα προέβλεπε την ίδρυση εργοστασίων για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κάτι το οποίο θα αποτελούσε το σκελετό του εξηλεκτρισμού της Ελλάδας. Το παραπάνω πρόγραμμα θα συμπληρωνόταν κατά τα έτη 1956-57. Χαρακτηριστικό του προγράμματος αυτού ήταν ότι έδινε στο λιγνίτη παράλληλη θέση με τις υδατοπτώσεις.⁴²

Το πρόγραμμα της EBASCO προέβλεπε τις ακόλουθες εγκαταστάσεις: υδροηλεκτρικό έργο στον Άγρα, στο Λάδωνα, στο Λούρο, στον Αχελώο και θερμικό εργοστάσιο στο Αλιβέρι. Προβλέπονταν βέβαια και τα συναφή για τη μεταφορά και τη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας (δίκτυα μεταφοράς, δίκτυα πρωτευούσης και δευτερευούσης διανομής, υποσταθμούς ανυψώσεως και υποβιβασμού τάσεως, υποσταθμός διανομής, κλπ.).⁴³

Στο πρόγραμμα της EBASCO τέθηκαν περιορισμοί, αφού δεν τέθηκε όλο σε εφαρμογή. Ο υδροηλεκτρικός σταθμός Αχελώου δεν τέθηκε σε εφαρμογή, όπως προαναφέρθηκε, περιορίστηκε η ισχύς της ηλεκτρικής ενέργειας και σε αυτή την περίπτωση αυξήθηκε η ισχύς του εργοστασίου του Αλιβερίου και προτάθηκε η δημιουργία εργοστασίου στην Πτολεμαΐδα.

Κατά το οικονομικό έτος, σύμφωνα με τα Πεπραγμένα των ετών 1952-1953, τέθηκε σε λειτουργία η πρώτη μονάδα ατμοηλεκτρικού εργοστασίου στο Αλιβέρι, τα έργα για τα εργοστάσια Λούρου και Άγρα συνεχίζονταν ώστε να ξεκινήσουν τη λειτουργία τους μεταξύ 1953-1954. Επίσης οι εργασίες για την ολοκλήρωση του έργου στο Λάδωνα προχωρούσαν σημαντικά και οι πιο εντατικές εργασίες γίνονταν τους καλοκαιρινούς μήνες. Τέλος Μαΐου του 1953 εργάζονταν συνολικά 1934 εργάτες και το 78% των εργατών ήταν Έλληνες.

Κατά το 1953 είχαν εγκατασταθεί και οι εξής γραμμές μεταφοράς στην Πελοπόννησο⁴⁴:

⁴² *Εκθεσις Πεπραγμένων κατά τα οικονομικά έτη 1950-51 & 1951-52, ό.π., σελ.16-17.*

⁴³ *Εκθεσις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1954-55, ό.π., σελ.23.*

⁴⁴ *Εκθεσις Πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1952-1953, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, χ.χ., σελ.53.*

- **Γραμμή μεταφοράς Ρουφ- Πατρών.** Ανεγέρθησαν 607 δικτυωτοί στύλοι και τοποθετήθηκαν 208 χιλιόμετρα αγωγού μεταφοράς και γειώσεως.

-**Κορίνθου –Λάδωνος.**Η γραμμή είχε μήκος 158 χιλιόμετρα με 451 στύλους.

-**Μεγαλοπόλεως- Καλαμών.** Η γραμμή είχε μήκος 45 χιλιομέτρων με 132 δικτυωτούς στύλους.

Επίσης, είχαν εγκατασταθεί υποσταθμοί⁴⁵:

- **Κόρινθος.** Ο υποσταθμός αυτός χρησίμευε στη σύνδεση των γραμμών Ρουφ- Πατρών και Κορίνθου –Λάδωνος.

- **Πάτρα.** Σε αυτόν κατέληγε η γραμμή μεταφοράς Ρουφ- Πατρών και τροφοδοτούσε το δίκτυο διανομής της Πάτρας.

- **Άργος.** Τροφοδοτούσε το δίκτυο διανομής του Άργους.

Μέχρι την 30^η Ιουνίου 1954 είχε ολοκληρωθεί το έργο του Λάδωνα κατά 92%. Το προσωπικό που εργαζόταν μέχρι τότε ήταν 1020 Έλληνες εργάτες και 394 Ιταλοί εργάτες. Σύνολο 1414 απασχολούμενοι.⁴⁶ Το εργοστάσιο του Λάδωνα προβλεπόταν να ξεκινήσει τη λειτουργία του Ιανουάριο του 1955.

Πολύ πριν ολοκληρωθούν τα έργα του πρώτου προγράμματος, η Δ.Ε.Η συνέτασσε πρόγραμμα συμπληρωματικών κατασκευών στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης του εθνικού δικτύου, γνωστό ως *δεύτερο πενταετές πρόγραμμα*.⁴⁷ Το δεύτερο ενεργειακό πρόγραμμα προέβλεπε νέα εργοστάσια παραγωγής. Ένα από αυτά ήταν και το εργοστάσιο στην περιοχή της Μεγαλόπολης.

⁴⁵ Έκθεσις Πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1952-1953, ό.π., σελ.55.

⁴⁶ Έκθεσις Πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1953-1954, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, χ.χ. σελ.81.

⁴⁷ Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1955-56 (1^η Ιουλίου 1955- 30 Ιουνίου 1956), Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, χ.χ., σελ.9.

Δ΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας και η επάρκεια της ηλεκτρικής ενέργειας

Η πορεία της ανθρωπότητας και η ανάπτυξη εμφανίζεται άρρηκτα συνδεδεμένη και εξαρτημένη με τον τομέα της ενέργειας. Αυτό επιβεβαιώνεται από την ιστορική πραγματικότητα, αφού σημαντικές περιόδους των σύγχρονων κοινωνιών αποτέλεσαν οι ανακαλύψεις και η ενεργειακή τεχνολογία.⁴⁸

Η οικονομική ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας συνδέονται άμεσα με την κατανάλωση ενέργειας. Οι δεκαετίες του '50 και του '60 χαρακτηρίζονται ως η μεταπολεμική περίοδος της διαρκούς ανάπτυξης. Η οικονομία της Ελλάδας ήταν φτωχή. Ο πληθυσμός πολλαπλασιαζόταν με εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο διαβίωσης. Η διαφορά στην ποιότητα ζωής στην ύπαιθρο και τα αστικά κέντρα ήταν απαράδεκτη.⁴⁹ Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο εξηλεκτρισμός αναπτύχθηκε και επέφερε τις κατάλληλες συνθήκες ισορροπίας και ανάπτυξης.

Εκτός από την επέκταση της κατανάλωσης από τα αστικά κέντρα προς την ύπαιθρο, ραγδαία υπήρξε η αύξηση στην κατανάλωση κατ' άτομο.⁵⁰ Τα μεγάλα πλεονεκτήματα του ηλεκτρισμού, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη συσκευών καθημερινής χρήσης και μηχανολογικού εξοπλισμού, είχαν ως αποτέλεσμα τη μεγέθυνση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας με ρυθμούς πολλαπλασίους.⁵¹

Το ενεργειακό σύστημα στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο δε διέφερε ιδιαίτερα από εκείνο της προπολεμικής περιόδου. Η δομή του εγχώριου ενεργειακού συστήματος διακρινόταν από τον περιορισμένο βαθμό αυτοδυναμίας, κάτι που έκανε τη χώρα ευάλωτη στις μεταβολές των διεθνών συνθηκών και ειδικότερα των

⁴⁸ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, *ό.π.*, σελ.23.

⁴⁹ *Εκθεσεις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1954-55*, *ό.π.*, σελ.20.

⁵⁰ *Εκθεσεις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1954-55*, *ό.π.*, σελ.21.

⁵¹ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, *ό.π.*, σελ.31.

πετρελαϊκών κρίσεων.⁵² Ένεκα των παραπάνω δυσκολιών, θεμελιώδης όρος του εξηλεκτρισμού της χώρας αποτέλεσε η εκμετάλλευση των εγχώριων πηγών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '40 το σύστημα παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούσαν ένας μικρός αριθμός τοπικών επιχειρήσεων, που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες της ευρύτερης περιοχής τους. Από το Γενικό Αρχείο της ΔΕΗ και πιο συγκεκριμένα από το αρχείο της Διεύθυνσης Νομικής Υπηρεσίας, στην περιοχή της Μεγαλόπολης υπήρχε η Ηλεκτρική Εταιρεία Μεγαλοπόλεως Ι. Λιζάρδος – Α. Κατσούλης και Σία, με σύμβαση για ηλεκτροφωτισμό και ύδρευση. Η εταιρεία αυτή εξαγοράστηκε το 1960 από τη ΔΕΗ. Επίσης, σύμφωνα με ένα Υπηρεσιακό σημείωμα της 22ας Ιανουαρίου 1970, εκτός από τις εγκαταστάσεις της τέως ηλεκτρικής επιχείρησης Μεγαλόπολης, εξαγοράστηκε και ένα οικόπεδο έκτασης 2095 τ.μ. στη θέση Φλώμια της περιφέρειας Μεγαλόπολης, στο οποίο βρίσκονταν κτίρια του μηχανοστασίου, της αποθήκης, γραφείο, κτιστή δεξαμενή, κλπ.⁵³

Σύμφωνα με το πρόγραμμα για τη δεκαετία 1948-1958, προβλεπόταν αύξηση της κατανάλωσης των πρωτογενών μορφών ενέργειας κατά 35,1%, μείωση των εισαγόμενων καυσίμων κατά 35,8%⁵⁴ και υποκατάσταση από εγχώρια παραγωγή λιγνίτη και υδατοπτώσεις. Για όλα αυτά προβλεπόταν η εκτέλεση μιας σειράς ενεργειακών όρων, πρωτόγνωρων για την ελληνική πραγματικότητα.

Στο πλαίσιο της πολιτικής αξιοποίησης και ελέγχου των εγχώριων πόρων, το 1959 η ΔΕΗ εξαγόρασε τα 9/10 των μετοχών της ΛΙΠΤΟΛ⁵⁵ Α.Ε. που εκμεταλλευόταν τα λιγνιτωρυχεία της Πτολεμαΐδας. Παράλληλα, μετά την ολοκλήρωση των πρώτων ερευνητικών γεωτρήσεων στη Μεγαλόπολη, ανατέθηκε η προμελέτη εκμετάλλευσης των λιγνιτών της περιοχής στο γερμανικό γραφείο μελετών Otto Gold. Στο μεγαλύτερο μέρος του το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε από γερμανικά κεφάλαια.

⁵² Στάθης Ν. Τσοτσόρος, ό.π., σελ.63.

⁵³ Υπηρεσιακό σημείωμα, 22 Ιανουαρίου 1970, Από Νομική Υπηρεσία προς Διεύθυνση Γενικών Υπηρεσιών. Θέμα: Ακίνητος περιουσία ΔΕΗ. Οικόπεδον Μεγαλοπόλεως, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού.

⁵⁴ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, ό.π., σελ.86

⁵⁵ Λιγνιτωρυχείο Πτολεμαΐδας.

Σύμφωνα με την Έκθεση Πεπραγμένων του έτους 1958, η οικονομική ισχύς όλης της χώρας και η ποιότητα του πολιτισμού βρίσκονταν σε σχέση αλληλεξάρτησης με την καταναλωμένη ηλεκτρική ενέργεια, κάτι που άρχισε τότε να γίνεται κοινώς παραδεκτό.⁵⁶ Κυριολεκτικά η ανάπτυξη διαφόρων τομέων της οικονομίας (γεωργίας, βιοτεχνία, βιομηχανία) και η βελτίωση της διαβίωσης των πολιτών επηρεάστηκαν σημαντικά από την ανάπτυξη του ηλεκτρισμού.

Η ηλεκτρική ενέργεια διαδραμάτιζε ζωτικό ρόλο, αφού εξηγούσε το φαινόμενο της διαρκούς αύξησης της ζήτησής της και με τη σειρά της έκανε επιτακτική την ανάγκη για αδιάκοπη κατασκευή νέων εγκαταστάσεων παραγωγής.

Ταυτόχρονα, εκείνη την περίοδο οι κλασικές πηγές ενέργειας δεν φαίνονταν να είναι επαρκείς για μακρύ χρονικό διάστημα σε πολλές χώρες και κυρίως στην Ευρώπη η οποία εξαρτιόταν για την παραγωγή ηλεκτρισμού κατά 20% από εισαγωγές από το εξωτερικό. Την ίδια στιγμή η πυρηνική ενέργεια εμφανιζόταν ως μια νέα σοβαρή ενεργειακή δύναμη, η οποία στο μέλλον θα κάλυπτε ή θα αναπλήρωνε τα κενά στις χώρες που θα κινδύνευαν από την εξάντληση των πηγών.⁵⁷

Τον Ιούλιο του 1953 η ΔΕΗ διαβίβασε στην Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία προτάσεις για τον τρόπο ίδρυσης οργανισμών διανομής. Η πρόταση της ΔΕΗ προέβλεπε ίδρυση πέντε οργανισμών διανομής στην ηπειρωτική Ελλάδα, που θα είχαν το δικαίωμα διανομής ηλεκτρικού ρεύματος στην κάθε περιοχή υπό ορισμένους όρους και κάτω υπό την επίβλεψη της ΔΕΗ. Η ενοποίηση της παραγωγής και διανομής διευκολυνόταν από τη δυνατότητα ίδρυσης θερμοηλεκτρικού εργοστασίου στην περιοχή της Πτολεμαΐδας, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ιδιοκτησία του ενιαίου οργανισμού. Επομένως, για την αύξηση των καταναλωτών θα ήταν ωφέλιμη η ενοποίηση των εργοστασίων και των καταναλωτών σε ένα διασυνδεδεμένο δίκτυο.

Το Εθνικό Σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας άρχισε να τίθεται σε λειτουργία το 1953. Θεμελιώθηκε σε μια περίοδο ιστορικής καμπής για την Ελλάδα, *ότε αυτή κερδίσασα τον συμμοριτοπόλεμον απεδύετο εις ένα νέον ειρηνικόν «πόλεμον» δια την αύξησιν της παραγωγής...και δια την ελτίωσιν των συνθηκών ζωής του λαού.*⁵⁸

⁵⁶ Έκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός του έτους 1958, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1959, σελ.13.

⁵⁷ Έκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός του έτους 1958, ό.π., σελ.15.

⁵⁸ Έκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός του έτους 1958, ό.π., σελ.17.

Μελετώντας την επισκόπηση της δράσης της ΔΕΗ κατά το 1959 και τις προοπτικές, η επιχείρηση είχε προχωρήσει σε εξαγορά 77 επαρχιακών ηλεκτρικών εκμεταλλεύσεων. Όσον αφορά τις εξαγορές, η ΔΕΗ εκτός από τις νόμιμα λειτουργούσες επιχειρήσεις εξαγόρασε και επιχειρήσεις που λειτουργούσαν παράνομα, δηλαδή χωρίς άδεια ηλεκτροφωτισμού, όπως για παράδειγμα την Ηλεκτρική Επιχείρηση της Κοινότητας Αρίου στο Νομό Μεσσηνίας.⁵⁹ Βέβαια η ΔΕΗ δεν εξαγόρασε όλες τις εκμεταλλεύσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούσαν το 1950-1960 ή το σύνολο εκείνων που έκαναν αιτήσεις για να εξαγοραστούν. Για παράδειγμα, δεν εξαγοράστηκαν οι εγκαταστάσεις της Λιμενικής Επιτροπής Κατακόλου στο Νομό Ηλείας που ηλεκτροδοτούσαν εκτός από το λιμάνι και ορισμένα δημόσια κτίρια (Λιμεναρχείο, Τελωνείο, Εκκλησία, Σταθμό Χωροφυλακής).⁶⁰ Επίσης, στα Λουτρά Κυλλήνης είχε εγκαταστήσει ο Ε.Ο.Τ (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού) μονάδα παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας -χωρίς άδεια- και τροφοδοτούσε με ρεύμα ιδιωτικά ξενοδοχεία της περιοχής και την κατασκήνωση του πρακτορείου «Όλυμπος». Αυτές οι εγκαταστάσεις δεν εξαγοράστηκαν, αφού δεν υπήρχαν συμβάσεις.⁶¹

Περαιτέρω ανάλυση για τις εξαγορές θα γίνει στο επόμενο κεφάλαιο με την εξέλιξη του ενεργειακού χάρτη στην Πελοπόννησο.

Επιστρέφοντας στη δράση της ΔΕΗ μέχρι το 1959, η καθαρή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας των σταθμών του εθνικού συστήματος και των εξαγορασθέντων αυτόνομων σταθμών, μη συνδεδεμένων στο σύστημα, είχε φτάσει το 1959 σε 1.158 εκατ. ΩΧΒ⁶², όταν το 1958 ήταν στα 950 εκατ. ΩΧΒ.⁶³ Επίσης, ο αριθμός των πελατών αυξήθηκε από 303.889 σε 467.920, κυρίως λόγω της προώθησης της εξαγοράς των τοπικών εκμεταλλεύσεων. Οι πωλήσεις σημείωσαν

⁵⁹ Δήμητρα Σαμίου, *Η εξαγορά ηλεκτρικών επιχειρήσεων από τη ΔΕΗ, Αρχαική Τεκμηρίωση*, Αθήνα 1998, σελ.18.

⁶⁰ Δήμητρα Σαμίου, *ό.π.*, σελ.18-19.

⁶¹ Δήμητρα Σαμίου, *ό.π.*, σελ.19.

⁶² Μονάδα μέτρησης της ηλεκτρικής ενέργειας, που ονομάζεται Βατ-Ωρα και συμβολίζεται με ΩΧΒ. Είναι στην ουσία ο ρυθμός κατανάλωσης της ηλεκτρικής ενέργειας, που μετριέται σε Watt.

⁶³ *Εκθεσις Πεπραγμένων και Ισολογισμός έτους 1959*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1960, σελ.15.

αύξηση κατά 23,5 % και τέλος τα έσοδα από τις πωλήσεις ανήλθαν στα 620,7 εκατ. από τα 472,7 εκατ. του προηγούμενου έτους.⁶⁴

Εντός του 1960 είχε αποφασισθεί να κλείσει η περίοδος της ύπαρξης ανεξάρτητων ηλεκτρικών εκμεταλλεύσεων στην ηπειρωτική Ελλάδα, πραγματοποιώντας την εξαγορά της Ηλεκτρικής Εταιρίας Αθηνών – Πειραιώς, των ηλεκτρικών επιχειρήσεων Πατρών, Καβάλας, Λαρίσης και των εναπομεινάντων μικρών επιχειρήσεων.⁶⁵

Κατά το 1960 είτε ολοκληρώνονταν είτε άρχισαν να μελετώνται νέα έργα, όπως το εργοστάσιο στη Μεγαλόπολη. Η παραγωγή, η διάθεση του ηλεκτρισμού, τα έσοδα και οι πελάτες σημείωσαν σημαντική άνοδο. Νέα δίκτυα διανομής κατασκευάστηκαν *δια να φέρουν τον πολιτισμό εις χωρία και οικισμούς της υπαίθρου, οίτινες δεν είχαν γνωρίσει μέχρι τούδε τα αγαθά του ηλεκτρισμού.*⁶⁶

Η εξαγορά επαρχιακών ηλεκτρικών εκμεταλλεύσεων στην ηπειρωτική Ελλάδα σχεδόν είχε ολοκληρωθεί. Την 31^η Δεκεμβρίου του 1960, 1.079 πόλεις, χωριά και συνοικισμοί εξυπηρετούνταν από τη ΔΕΗ, έναντι 884 του προηγούμενου έτους. Οι εξυπηρετούμενοι πελάτες ανήλθαν από τους 467.904 του 1959 σε 584.178.⁶⁷ Επίσης, η ΔΕΗ είχε την εκμετάλλευση 160 τοπικών σταθμών παραγωγής, έναντι 132 του προηγούμενου έτους. Σχετικά με τις λιγνιτικές εκμεταλλεύσεις, το 1960 συνεχίστηκε η παρακολούθηση και η συνεργασία του Γερμανού αναδόχου της εκπόνησης της τεχνικοοικονομικής προμελέτης για την εκμετάλλευση των λιγνιτών της λεκάνης της Μεγαλόπολης. Από τις έρευνες που γίνονταν διαπιστώθηκε ότι τα αποθέματα λιγνίτη είναι πολύ περισσότερα από αυτά που είχαν υπολογισθεί.⁶⁸

Μέχρι το 1964 ο αριθμός των εξυπηρετούμενων πόλεων, κωμοπόλεων και χωριών είχαν φτάσει στα 1984, με πληθυσμό 3.512.208 κατοίκους. Το σύνολο των

⁶⁴ *Εκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1959*, ό.π., σελ.15.

⁶⁵ *Εκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1959*, ό.π., σελ.18.

⁶⁶ *Εκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1960*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1961, σελ.13.

⁶⁷ *Εκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1960*, ό.π., σελ.25.

⁶⁸ *Εκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1960*, ό.π., σελ.37.

εξυπηρετούμενων πελατών κάθε κατηγορίας ήταν 1.546.163 έναντι 1.414.796 του 1963.⁶⁹

Τον Αύγουστο του 1965 συμπληρώθηκαν δεκαπέντε έτη από την ίδρυση της ΔΕΗ. Στα επιτεύγματα της δεκαπενταετίας αντιστοιχεί η εξαγορά τετρακοσίων περίπου ιδιωτικών ηλεκτρικών επιχειρήσεων και λοιπών εκμεταλλεύσεων, συμπεριλαμβανομένης και της Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθηνών- Πειραιώς, γεγονός που επέτρεψε την ολοκλήρωση του Εθνικού Συστήματος και την άσκηση εθνικής ενεργειακής πολιτικής.⁷⁰

Για τη διασύνδεση του Εθνικού Συστήματος και τη διοχέτευση ηλεκτρικής ενέργειας προς όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας είχαν κατασκευασθεί μέχρι και το 1965 γραμμές μεταφοράς υψηλής τάσεως συνολικού μήκους 2.536 χλμ., καθώς και δίκτυα διανομής μέσης και χαμηλής τάσης συνολικού μήκους 32.259 χλμ., ήτοι πλέον των τριών τετάρτων της περιμέτρου της υδρογείου.⁷¹

Σε αυτή τη δεκαπενταετία πρέπει να επισημανθούν και οι επιτεύξεις στον οργανωτικό τομέα, κυρίως από άποψη εξυπηρέτησης πελατών στις απομακρυσμένες περιοχές, τόσο στην ηπειρωτική όσο και στη νησιωτική Ελλάδα. Η οργάνωση του Εθνικού Συστήματος ήταν άκρως ικανοποιητική παρά τις αρχικές ελλείψεις. Χαρακτηριστικό είναι πως μέχρι το τέλος του 1965 από το σύνολο των 1.732.370 πελατών (επιχειρήσεις και νοικοκυριά), οι 1.055.305 πελάτες βρίσκονταν στην ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα, δηλαδή εκτός της περιφέρειας Αθηνών – Πειραιώς. Μέχρι τα τέλη του 1965 εξυπηρετούνταν από τη ΔΕΗ 2.703 επαρχιακοί οικισμοί (πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά).⁷²

Περίπου στις αρχές Ιουνίου 1967 προστέθηκε στο Σύστημα, εκτός από την μικρή εγκατάσταση της Πάτρας, η 4^η μονάδα του Υδροηλεκτρικού Σταθμού Κρεμαστών. Μεταξύ άλλων, η ΔΕΗ βρέθηκε αντιμέτωπη, εκτός με τη περιορισμένη υδραυλικότητα του 1966, με το πρόβλημα της πρωτοφανούς ανομβρίας που είχε εκδηλωθεί το Φεβρουάριο και εντάθηκε Οκτώβρη – Νοέμβρη. Έτσι, για να

⁶⁹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1965, σελ.35.

⁷⁰ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1965*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1966, σελ.18.

⁷¹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1965*, ό.π., σελ.18.

⁷² *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1965*, ό.π., σελ.22.

αντιμετωπίσει το έλλειμμα ενέργειας, χρησιμοποίησε διάφορα μέτρα για να αποφευχθούν οι διακοπές της ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό βέβαια είχε ως αποτέλεσμα να επηρεαστούν τα προσδοκώμενα έσοδα.⁷³

Ταυτόχρονα, το έτος 1967 υπογράφηκε η σύμβαση για την εκτέλεση του έργου αξιοποίησης σημαντικού λιγνιτικού κοιτάσματος στην περιοχή της Μεγαλόπολης, έργο που θα αποτελούσε - και αποτελεί- μαζί με το συγκρότημα της Πτολεμαΐδας, τη βάση της θερμικής παραγωγής ενέργειας. Για το έργο στη Μεγαλόπολη θα δαπανούνταν άνω των 3 δισεκατομμυρίων δραχμές.⁷⁴

Στις 10 Απριλίου 1968 θεμελιώνεται η κατασκευή του έργου στη Μεγαλόπολη ισχύος 250.000 KW και δυο χρόνια αργότερα τίθεται σε λειτουργία. Επίσης, σύμφωνα με τα Πεπραγμένα, κατά το έτος 1969⁷⁵ επιτεύχθηκαν στόχοι σε όλους τους τομείς: Εξασφαλίστηκε επάρκεια ρεύματος, δημιουργήθηκε εφεδρεία παραγωγής για πρώτη φορά στην ιστορία της επιχείρησης και εκτελέστηκαν τα έργα παραγωγής, μεταφοράς και διανομής με ταχείς ρυθμούς.⁷⁶

Όσον αφορά τη ζήτηση της ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι και το 1970, παρατηρείται μια ταχύτατη αύξηση της ζήτησης από τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Εντοπίζεται σταδιακή αύξηση της μέσης κατανάλωσης οικιακών, εμπορικών και βιομηχανικών καταναλωτών.

Με την ολοκλήρωση του εξηλεκτισμού της χώρας – το 1978 είχε ηλεκτροδοτηθεί το 85,24% των οικισμών της χώρας και το 92,03% του πληθυσμού (9,43 εκατομμύρια πληθυσμός στο σύνολο)- οι μεταβολές στη ζήτηση προέρχονταν από τις αστικές περιοχές.⁷⁷

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο, ότι με την κατάρρευση του κάθεστώτος της Χούντας των Συνταγματαρχών, ο Καραμανλής επιστρέφει στην Αθήνα και η κυβέρνηση εθνικής ενότητας που σχηματίζεται ενεργεί γρήγορα, με

⁷³ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1967*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1968, σελ.17- 18.

⁷⁴ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1967*, ό.π., σελ.19.

⁷⁵ Το έτος 1969 και συγκεκριμένα στις 16 Σεπτεμβρίου έγινε Ανατίναξη δύο πυλώνων ΔΕΗ (Ελευσίνα) με σκοπό διακοπή ρεύματος στην έναρξη πανευρωπαϊκών αγώνων.

⁷⁶ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1969*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1970, σελ.16.

⁷⁷ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, ό.π., σελ.122-123.

ρυθμο προοδευτικό. Προς την προετοιμασία της χώρας ως ανταγωνιστικής μονάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα απέβλεπε και η σύνταξη του νέου πενταετούς προγράμματος. Υποστηρίζει βέβαια ο Καραμανλής την ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά δεν αποκλείει και την επέμβαση του κράτους σε ορισμένες περιπτώσεις. Από την πολιτική του δεν τον αναχαιτίζουν οι αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες, η πετρελαιοκή κρίση, η άνοδος του τιμαρίθμου ζωής και οι απεργίες. Εντούτοις ο πληθωρισμός συμπιέζεται από το 15% σε 11% στο τέλος του 1976.⁷⁸

Το 1977 σχηματίζει νέα κυβέρνηση και εργάζεται σταθερά. Πραγματοποιούνται εντυπωσιακές επαφές, όπως η μετάβαση του Έλληνα πρωθυπουργού στη Μόσχα, στη Βουδαπέστη, στην Πράγα και το Πεκίνο και ακολουθεί υπογραφή σχετικών συμφωνιών για συνεργασία Ελλάδας- Ρωσίας για την κατασκευή εργοστασίου αλουμίνιας στην Ελλάδα, θέματα ανάπτυξης εμπορίου, ακόμα και παροχή ηλεκτρικής ενέργειας.

⁷⁸ Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, ό.π., σελ.462.

Ε΄ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η εξέλιξη του ενεργειακού χάρτη στην Πελοπόννησο στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα

Το 1950 ιδρύεται η ΔΕΗ και συγκεντρώνει όλες τις δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς και διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας. Μέχρι τότε, η αμερικανική εταιρεία Thomson-Houston με τη συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας ιδρύουν την «Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία» που αναλαμβάνει την ηλεκτροδότηση μεγάλων ελληνικών πόλεων. Μέχρι το 1929 θα έχουν ηλεκτροδοτηθεί 250 πόλεις με πληθυσμό πάνω από 5.000 κατοίκους. Στις πιο απόμακρες περιοχές, που ήταν ασύμφορο για τις μεγάλες εταιρείες να κατασκευάσουν μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αναλάμβαναν την ηλεκτροδότηση ιδιώτες ή δημοτικές και κοινοτικές αρχές κατασκευάζοντας μικρά εργοστάσια. Το 1950 υπήρχαν στη Ελλάδα περίπου 400 εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ως πρωτογενή ενέργεια χρησιμοποιούσαν το πετρέλαιο και το γαιάνθρακα, εισαγόμενα φυσικά από το εξωτερικό.

Η ιστορία των εξαγορών των ηλεκτρικών εκμεταλλεύσεων ξεκίνησε τον Αύγουστο του 1956. Η νομοθεσία με την οποία αποφασίστηκε και ρυθμίστηκε η διαδικασία εξαγοράς των παλαιών ηλεκτρικών επιχειρήσεων ήταν το Νομοθετικό Διάταγμα αρ.3523 «Περί οργανώσεως της διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας».⁷⁹ Το παραπάνω διάταγμα επεκτάθηκε τον επόμενο χρόνο.

Όπως αναφέρεται στο Νομοθετικό Διάταγμα αρ. 3523 – και όπως επισημάνθηκε στο κεφ. Δ - η ΔΕΗ εξαγόρασε ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες λειτουργούσαν με προνομιακές συμβάσεις ή απλές άδειες. Βέβαια ήρθε και σε συμφωνία με εταιρείες που λειτουργούσαν παράνομα, όπως η επιχείρηση της κοινότητας Αρίου στο Νομό Μεσσηνίας.

⁷⁹ Φ.Ε.Κ., αρ. φ. 174, Αθήνα 7/8/1956.

Όσον αφορά την εξαγορά, οι πωλητές έπρεπε να προσκομίσουν κάποια δικαιολογητικά⁸⁰:

- Τίτλοι ιδιοκτησίας οικοπέδων και κτισμάτων.
- Πιστοποιητικό του οικείου Υποθηκοφυλακείου ότι δεν εκκρεμούσε κατάσχεση ή υποθήκη σε βάρος της επιχείρησης.
- Πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου ότι η επιχείρηση δεν είχε κηρυχθεί σε πτώχευση ή σε αναγκαστική διαχείριση.
- Βεβαίωση από το ΙΚΑ ότι ο ιδιοκτήτης κατέβαλε συστηματικά τα ένσημα στους υπαλλήλους της επιχείρησης του.
- Πιστοποιητικό φορολογικής ενημερότητας από το οικείο Δημόσιο Ταμείο.

Πριν ξεκινήσει η διαδικασία εξαγορών, η ΔΕΗ έπρεπε να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης των επιχειρήσεων. Για να γίνει η διαδικασία της απογραφής και της αποτίμησης των υπό εξαγορά επιχειρήσεων συστήθηκε μια υπηρεσιακή μονάδα που υπαγόταν άμεσα στο Βοηθό Γενικό Διευθυντή και ονομάστηκε Τεχνικό Ταχυσυνεργείο. Σε αυτό συμμετείχαν κυρίως μηχανικοί και υπομηχανικοί. Οι πρώτοι με υπηρεσιακά σημειώματα προς τη Διεύθυνση Εκμετάλλευσης Διανομής εξέθεταν την κατάσταση που επικρατούσε στην υπό εξαγορά επιχείρηση.⁸¹

Σε πολλές περιπτώσεις δεν ήταν μόνο η ΔΕΗ που αρνείτο την εξαγορά κάποιων επιχειρήσεων. Ορισμένες εταιρείες που διέθεταν και άλλες βιομηχανικές μονάδες π.χ. ελαιοτριβεία, δεν ήθελαν να πουλήσουν τις εγκαταστάσεις τους, αλλά τα ήθελαν για προσωπική χρήση, όπως π.χ. μηχανήματα, μηχανοστάσια, εργαλεία, έπιπλα κλπ.⁸²

Η απόδοση στους πωλητές των μη εξαγοραζόμενων περιουσιακών τους στοιχείων δεν μπορούσε να γίνει ταυτόχρονα με τη σύνταξη της σύμβασης εξαγοράς, αφού σε αρκετούς οικισμούς η λειτουργία των ηλεκτρικών εκμεταλλεύσεων έπρεπε να συνεχιστεί, ώστε να μην σταματήσει η ηλεκτροδότηση της περιοχής. Αυτό

⁸⁰ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.19.

⁸¹ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.28.

⁸² Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.29.

συνέβαινε για δυο λόγους. Πρώτον, η ΔΕΗ δεν είχε προλάβει μέχρι τότε να ολοκληρώσει την εγκατάσταση του διασυνδεδεμένου δικτύου και να έχει πρόσβαση σε όλους τους οικισμούς της χώρας και δεύτερον η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τη ΔΕΗ δεν επαρκούσε για να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση. Για τους παραπάνω λόγους, η ΔΕΗ αποφάσισε να προβεί σε ενοικίαση όσων ακινήτων ή μηχανημάτων δεν ήθελε να αγοράσει. Επίσης, σε περιπτώσεις που υπήρχε αυθαίρετη διακοπή λειτουργίας σε κάποιες μονάδες, η ΔΕΗ έθετε αυτές τις επιχειρήσεις σε προσωρινή διαχείριση τους.⁸³

Παρακάτω ακολουθεί σειρά εξαγοράσιμων ηλεκτρικών εταιρειών στην Πελοπόννησο.

NOMOS ΑΡΚΑΔΙΑΣ⁸⁴

1. Άγιος Πέτρος

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Αγίου Πέτρου»

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1940

Ημερομηνία εξαγοράς: 30.12.1957

2. Βυτίνα

Επωνυμία: «Α.Ο. Γιαβρούμη, Ηλεκτροφωτισμός Βυτίνης»

Πρώτη άδεια (απλή): 1929

Ημερομηνία εξαγοράς: 28.4.1958

[Η μία από τις μονάδες παραγωγής είχε χορηγηθεί από την UNRRA]

3. Δημητσάνα

Επωνυμία: «Κοινοφελές Ταμείο Δημητσάνης»

Πρώτη άδεια (απλή): 1937

Ημερομηνία εξαγοράς: 25.7.1958

4. Κερπινή

Επωνυμία: - [Α.Ν. Μέρμηγκας ;]

⁸³ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.30.

⁸⁴ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.63-65.

Πρώτη άδεια (απλή): 1951

Ημερομηνία εξαγοράς: 30.11.1962

5.Λαγκαδάς

Επωνυμία: «Αδελφοί Καρυοφύλλη, Εταιρεία Ηλεκτροφωτισμού Λαγκαδά, Ο Ήλιος» Ο.Ε.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς: 25.6.1958

6.Λεωνίδιο

Επωνυμία: «Ηλίας Εμμ. Σιώρας & Σία, Ηλεκτρική Εταιρεία Λεωνιδίου» Ε.Ε.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1925

Ημερομηνία εξαγοράς: 23.10.1959

7.Μεγαλόπολη

Επωνυμία: «Ι. Λιζάρδος, Α. Κατσούλης και Σία, Ηλεκτρική Εταιρεία Μεγαλοπόλεως» Ο.Ε.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή) :1937

Ημερομηνία εξαγοράς: 27.4.1960

8.Τρίπολη

Επωνυμία: «Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή):1902

Ημερομηνία εξαγοράς: 29.4.1959

NOMOS AXAIΪΑΣ⁸⁵

1.Αίγαιρα

Επωνυμία: «Σ. Δελούκας & Ν. Εμμανουήλ, Εμπορική Εταιρεία»

Πρώτη άδεια (απλή) :1937

Ημερομηνία εξαγοράς: 15.5.1956

⁸⁵ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.79-84.

2.Αίγιο

Επωνυμία: «Ηλεκτροβιομηχανία Αιγίου» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1923

Ημερομηνία εξαγοράς: 23.6.1960

3.Ακράτα

Επωνυμία: - [Σ. Ν. Μιχαλίτσης ;]

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Ημερομηνία εξαγοράς: 14.5.1960

4.Ανω Αλισσός

Επωνυμία: - [Δ. Παπακυριάκης ;]

Πρώτη άδεια (απλή): 1939

Ημερομηνία εξαγοράς: 26.4.1957

[Η επιχείρηση έπαιρνε ρεύμα από την «Γλαύκος» Πατρών]

5.Βαλιμίτικα

Επωνυμία: «Ηλεκτροβιομηχανία Τέμενης»

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Βλ. Τέμενη

6.Διακοφτό

Επωνυμία: «Κρατικό Δίκτυο Σιδηροδρόμων Πειραιώς- Αθηνών- Πελοποννήσου» (Σ.Π.Α.Π.)

Πρώτη άδεια (απλή): 1937

Ημερομηνία εξαγοράς: 20.1.1959

7.Διγελιώτικα

Επωνυμία: «Ηλεκτροβιομηχανία Τέμενης»

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Βλ. Τέμενη

8.Καλάβρυτα

Επωνυμία: «Γ.Σ. Τσεκούρας& Σία, Ηλεκτρική Εταιρεία Καλαβρύτων» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1929

Ημερομηνία εξαγοράς: 24.1.1960

9.Καμάρες

Επωνυμία: - [Σ.Κ Δημόπουλος ;]

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς: 21.1.1960

10.Κάτω Αλισσός

Επωνυμία: -

Πρώτη άδεια (απλή): 1939

Βλ. Άνω Αλισσός

11.Κάτω Αχαΐα

Επωνυμία: -

Πρώτη άδεια (απλή): 1939

Βλ. Άνω Αλισσός

12.Κουλούρα

Επωνυμία: «Ηλεκτροβιομηχανία Αιγίου» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): -

Βλ. Αίγιο

13.Κρήνη

Επωνυμία: « Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

14.Λαμπίριο

Επωνυμία:-

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Βλ. Καμάρες

15.Λουσικά

Επωνυμία:-

Πρώτη άδεια (απλή) : 1939

Βλ. Άνω Αλισσός

16.Μιντιλόγλιο

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

17.Μονοδένδρι

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

18.Νέος Ερτινέος

Επωνυμία:-

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

19.Οβριά

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

20.Παραλία

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

21.Παραλία Ακράτας

Επωνυμία: Επωνυμία: «Σ. Δελούκας & Ν. Εμμανουήλ, Εμπορική Εταιρεία»

Πρώτη άδεια (απλή) :1937

Βλ. Αίγαιρα

22.Πάτρα

Επωνυμία: ««Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Πρώτη άδεια (απλή): - [1927]

Ημερομηνία εξαγοράς: 11.5.1968

[Ήταν από τις τελευταίες επιχειρήσεις που εξαγοράστηκαν]

23.Πίσω Συκιά

Επωνυμία: -

Πρώτη άδεια (απλή): 1939

Βλ. Άνω Αλισσός

24.Ρίο

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

25.Ρογίτικα

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

26. Σαραβάλι

Επωνυμία: «Γλαύκος, Ελληνική Ανώνυμος Υδροηλεκτρική Εταιρεία»

Βλ. Πάτρα

27.Σιλιβενιώτικα

Επωνυμία: -

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Βλ. Ακράτα

28.Στεναΐτικα

Επωνυμία: -

Πρώτη άδεια (απλή): 1939

Βλ. Άνω Αλισσός

29.Τέμενη

Επωνυμία: «Ηλεκτροβιομηχανία Τέμενης»|

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Ημερομηνία εξαγοράς: 5.3.1958

ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ⁸⁶

1.Ανω Άστος

Επωνυμία: Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Βλ. Βοχαϊκό

2.Βασιλικά (Αρχαία Συκιών)

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Βλ. Κιάτο

3.Βέλο

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (προνομιακή για φωτισμό, απλή για βιομηχανική χρήση): 1929

Βλ. Κιάτο

4. Βοχαϊκό

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Ημερομηνία εξαγοράς: 10.4.1958

5.Βραχάτι

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Βλ. Βοχαϊκό

⁸⁶ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.148-153

6.Ευαγγελίστρια

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Βλ. Κιάτο

7.Ζευγολατειό

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Βλ. Βοχαϊκό

8.Κάτω Άσσος

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Βλ. Βοχαϊκό

9.Κιάτο

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (προνομιακή για φωτισμό, απλή για βιομηχανική χρήση): 1929

Ημερομηνία εξαγοράς: 1.10.1957

[Η επιχείρηση διέθετε 1.615 παροχές]

10.Κοκκώνι

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Βλ. Κιάτο

11.Κόρινθος

Επωνυμία: «Φράγκος Αλεξανδρόπουλος & Σία, Ηλεκτρική Εταιρεία Κορίνθου»

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1912

Ημερομηνία εξαγοράς: 26.6.1957
[Η επιχείρηση διέθετε 2.448 παροχές]

12.Κρήνες

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»
Πρώτη άδεια (απλή): 1935
Βλ. Κιάτο

13.Λέχαιο

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.
Πρώτη άδεια (απλή): 1931
Βλ. Βοχαϊκό

14.Λουτράκι

Επωνυμία: «Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία» Α.Ε.
Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1920
Ημερομηνία εξαγοράς: 29.4.1959

15.Μούλκι

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»
Πρώτη άδεια (απλή): 1938
Βλ. Κιάτο

16.Μπολάτι

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.
Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927
Βλ. Βοχαϊκό

17.Νεμέα

Επωνυμία: «Γεώργιος Ζαβίτσας, Βασιλική Αγγελετοπούλου & Αδελφοί Δημήτριος, Μιχαήλ και Νικόλαος Τσιακουμάκης, Ομμόρυθμος Ηλεκτρική Εταιρεία Νεμέας»

Πρώτη άδεια (προνομιακή):1925

Ημερομηνία εξαγοράς: 6.6.1957

[Η Ηλεκτρική Εταιρεία Νεμέας ιδρύθηκε το 1951. Το 1955 η Κοινότητα Νεμέας αποφάσισε την αγορά της εταιρείας. Η επιχείρηση διέθετε 300 παροχές.]

18.Νεράτζα

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1948

Βλ. Βοχαϊκό

19.Ξυλόκαστρο

Επωνυμία: «Ηλεκτρική Εταιρεία Ξυλοκάστρου» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Ημερομηνία εξαγοράς: 7.5.1958

[Η επιχείρηση διέθετε 725 παροχές]

20.Περιγιάλι

Επωνυμία: «Παμβοχαϊκός Ηλεκτροφωτισμός Κορινθίας» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1931

Βλ. Βοχαϊκό

21.Πουλλίτσα

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Βλ. Κιάτο

22. Σούλι

Επωνυμία: « Π. Β. Κανιάρης, Ηλεκτρική Εταιρεία Σουλίου Κορινθίας»

Πρώτη άδεια (απλή): 1949

Ημερομηνία εξαγοράς: 18.8.1960

23. Στιμάγκα

Επωνυμία: «Ελαιουργικός Πιστωτικός και από κοινού πωλήσεως Συνεταιρισμός Στιμάγκας»

Πρώτη άδεια (απλή): 1955

Ημερομηνία εξαγοράς: 24.7.1957

24.Τραγάνα

Επωνυμία: «Μαναήλογλου, Σαλάτας, Καπαγερίδης, Ηλεκτρική Εταιρεία Κιάτου- Βέλου και Περιχώρων»

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1929

Βλ. Κιάτο

NOMOS ΛΑΚΩΝΙΑΣ⁸⁷

1. Γύθειο

Επωνυμία: «Πανηλεκτρική Ανώνυμος Εταιρεία Τεχνικών και Ηλεκτρικών Επιχειρήσεων»

Πρώτη άδεια (απλή): 1934

Ημερομηνία εξαγοράς: 22.10.1959

2.Καστόρειο

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Καστορείου»

Πρώτη άδεια (απλή): 1953

Ημερομηνία εξαγοράς: 20.2.1958

3.Κροκεές

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Κροκεών»

Πρώτη άδεια (απλή): 1934

Ημερομηνία εξαγοράς: 7.7.1958

4.Μαυροβούνι

⁸⁷ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.164- 167

Επωνυμία: «Πανηλεκτρική Ανώνυμος Εταιρεία Τεχνικών και Ηλεκτρικών Επιχειρήσεων»

Πρώτη άδεια (απλή): 1934

Βλ. Γύθειο

5.Μολάοι

Επωνυμία: «Εταιρεία Ελαιουργίας και Αλευροποιίας Μολάων» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1934

Ημερομηνία εξαγοράς: 13.8.1959

6.Μυστράς

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Μυστρά»

Πρώτη άδεια (απλή): 1953

Ημερομηνία εξαγοράς: 19.12.1957

7.Νεάπολη Βοιών

Επωνυμία: - [Χ.Α. Μπιλλίνης ;]

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς: 26.8.1959

8.Ξηροκάμπιο

Επωνυμία: - [Α.Π. Γαλάτης;]

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Ημερομηνία εξαγοράς: 29.3.1958

9.Πάκια

Επωνυμία: «Εταιρεία Ελαιουργίας και Αλευροποιίας Μολάων» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1934

Βλ. Μολάοι

10. Σκάλα

Επωνυμία: «Αφοί Γ. Καψάλη. Ηλεκτροαρδευτική Σκάλας Λακωνίας»

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς: 4.5.1960

11. Σπάρτη

Επωνυμία: «Ηλεκτρική Εταιρεία Σπάρτης»

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1927

Ημερομηνία εξαγοράς: 15.5.1959

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ⁸⁸

1.Άρις

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Άριου»

Πρώτη άδεια: Λειτουργούσε χωρίς άδεια

Ημερομηνία εξαγοράς: 22.12.1958

2.Γαργαλιάνοι

Επωνυμία: « Θ.Δ. Ζάννης & Σία, Ηλεκτρική Εταιρεία Γαργαλιάνων»

Ο.Ε.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς:14.8.1959

3.Διαβολίτσι

Επωνυμία: «Παναγιώτης Σταθόπουλος & Αδελφοί Χαρίτση » Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Ημερομηνία εξαγοράς: 16.6.1958

4.Θουρία

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Θουρίας»

Πρώτη άδεια (απλή): 1933

Ημερομηνία εξαγοράς: 7.6.1958

5.Καλαμάτα

Επωνυμία: «Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία» Α.Ε.

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1899

⁸⁸ Δήμητρα Σαμίου, ό.π., σελ.193-198

Ημερομηνία εξαγοράς: 29.4.1959

6. Κοπανάκι

Επωνυμία: «Χρήστος Τζανέτος ή Τζανετόπουλος & Σία»

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς: 11.2.1960

7. Κορώνη

Επωνυμία: «Αντών. Δ. Καλαντώνης, Ηλεκτροφωτισμός Κορώνης»

Πρώτη άδεια (απλή): 1935

Ημερομηνία εξαγοράς: 10.10.1958

8. Κυπαρισσία

Επωνυμία: «Κακίσης, Μπρούστης, Κοντόπουλος & Σία Ηλεκτρική
Εταιρεία Κυπαρισσίας» Ο.Ε.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1929

Ημερομηνία εξαγοράς: 31.5.1958

9. Λουτρό

Επωνυμία: «Ιωάννης Γ. Τζαμουράνης & Γεώργιος Ν. Ψειρόπουλος,
Ηλεκτροφωτισμός Οιχαλίας – Λουτρού Μεσσηνίας» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1949

Ημερομηνία εξαγοράς: 18.10. 1958

10. Μεθώνη

Επωνυμία: - [Φ. Δημοπούλου;]

Πρώτη άδεια (απλή): 1936

Ημερομηνία εξαγοράς: 13.3.1959

11. Μερόπη

Επωνυμία: «Ιωάννης Γ. Τζαμουράνης & Γεώργιος Ν. Ψειρόπουλος,
Ηλεκτροφωτισμός Οιχαλίας – Λουτρού Μεσσηνίας» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): -

Ημερομηνία εξαγοράς: 18.10.1958

12.Μεσσήνη

Επωνυμία: «Α.Δ. Μπιζίμης & Κ.Δ. Πετρόπουλος»

Πρώτη άδεια (προνομιακή): 1925

Ημερομηνία εξαγοράς: 22.3.1960

13.Μικρομάνη

Επωνυμία: «Η.Ε. Κοινότητας Μικρομάνης»

Πρώτη άδεια (απλή): 1955

Ημερομηνία εξαγοράς: 5.8.1958

14.Οιχαλία

Επωνυμία: «Ιωάννης Γ. Τζαμουράνης & Γεώργιος Ν. Ψειρόπουλος,
Ηλεκτροφωτισμός Οιχαλίας – Λουτρού Μεσσηνίας» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1937

Ημερομηνία εξαγοράς: 18.10.1958

15.Μερόπη

Επωνυμία: «Εταιρεία Ηλεκτροκινήσεως Πύλου» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1924

Ημερομηνία εξαγοράς: 30.12.1958

16.Πύργος

Επωνυμία: « Χ. Κάππος & Σία» Ο.Ε.

Πρώτη άδεια (απλή): 1933

Ημερομηνία εξαγοράς: 23.2.1959

17.Φιλιατρά

Επωνυμία: - [Κουρτέσης – Τερζάκης ;]

Πρώτη άδεια: [1925]

Ημερομηνία εξαγοράς: 22.11.1958

18.Χώρα

Επωνυμία: «Γεώργ. Θ. Καραγιαννόπουλος, Εργοστάσιο
Ηλεκτροφωτισμού Χώρας Τριφυλίας»

Πρώτη άδεια (απλή): 1929

Ημερομηνία εξαγοράς: 26.5.1960

Το εργοστάσιο της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη

Συνεχίζοντας στην εξέλιξη του ενεργειακού χάρτη στην Πελοπόννησο, ιδιαίτερη μνεία θα γίνει σχετικά με τη λιγνιτοφόρο λεκάνη της Μεγαλόπολης.

Από τη μαρτυρία του Στάθη Σταματόπουλου, ο οποίος είχε προσληφθεί το 1955 από τη ΔΕΗ και στη συνέχεια αποτέλεσε τον πρώτο μηχανικό της ΔΕΗ Μεγαλόπολης, γίνεται γνωστό ότι από δελτίο του τότε ινστιτούτου γεωλογικών ερευνών -σημερινού Ι.Γ.Μ.Ε. (Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών)- γινόταν αναφορά για ύπαρξη λιγνίτη στην περιοχή της Μεγαλόπολης. Όπως αφηγείται και ο ίδιος, είχε στα χέρια του ένα αντίγραφο σχολικού χάρτη και σε αυτόν μια γραμμή περιβάλλουσα είχε οριοθετήσει μια ζώνη για το πού βρίσκεται ο λιγνίτης.⁸⁹ Τονίζει ότι σε εκείνο το δελτίο δε γινόταν αναφορά για ποιότητα λιγνίτη αλλά για ύπαρξη.

Το έργο ξεκίνησε με δάνειο της Γερμανικής Κυβέρνησης προς την Ελληνική, με την προϋπόθεση να χρησιμοποιηθούν γερμανικές εταιρείες. Σύμφωνα και με τον Σταματόπουλο, τότε (1964)⁹⁰ είχε γίνει διαγωνισμός τριών γερμανικών συγκροτημάτων (Salzgitter, IPCO, Kraftanlagen)⁹¹ για το ορυχείο και το σταθμό. Βασικό μέλημα ήταν η αξιοποίηση του καυσίμου από τη φυσική του κατάσταση μέχρι τη μετατροπή του, ώστε να είναι έτοιμο για χρήση στο λέβητα.⁹²

Ο Στ. Σταματόπουλος συνεχίζει την ανάλυση του λέγοντας πως για την έναρξη των λεβήτων χρησιμοποιείται ένα βοηθητικό καύσιμο. Αυτό μπορεί να είναι πετρέλαιο ή φυσικό αέριο. Τότε φυσικό αέριο στην Ελλάδα δεν υπήρχε και η λύση που εφαρμόστηκε ήταν το πετρέλαιο ντίζελ.⁹³

⁸⁹ Προφορική Μαρτυρία Στάθη Σταματόπουλου, ό.π.

⁹⁰ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964*, ό.π., σελ.62.

⁹¹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964*, ό.π., σελ.62.

⁹² Προφορική Μαρτυρία Στάθη Σταματόπουλου, ό.π.

⁹³ Προφορική Μαρτυρία Στάθη Σταματόπουλου, ό.π.

Κατά τη διάρκεια του 1965 προωθήθηκε αποφασιστικά το ζήτημα του έργου της Μεγαλόπολης, όπου οι συνομιλίες έγιναν μεταξύ αντιπροσωπειών των κυβερνήσεων Ελλάδας και δυτικής Γερμανίας. Οι απόψεις όμως των αντιπροσωπειών δεν συνέπιπταν για το παραχωρηθέν δάνειο 200 εκατ. Γ.Μ. (γερμανικών μάρκων). Μετά από 10ήμερες συζητήσεις η γερμανική πλευρά αποδέχθηκε τις απόψεις της ελληνικής πλευράς, η οποία υποστήριζε ότι το έργο έχει μικρότερη επιβάρυνση συναλλάγματος. Έτσι, 9 Απριλίου 1965 υπογράφηκε συμφωνία με τα κυριότερα σημεία να ορίζουν ότι⁹⁴:

α) η ΔΕΗ θα διαπραγματευθεί με την IPCO – Kraftanlagen Heidelberg, ενισχυόμενη από μεταλλειολόγους της εταιρείας Preussen Elektra A.G., την ανάθεση των καθηκόντων Τεχνικού Συμβούλου για την εκπόνηση της διακήρυξης για το έργο της Μεγαλόπολης.

β) από τη ΔΕΗ και τον Τεχνικό Σύμβουλο θα εκπονηθεί η μέθοδος και τα μέσα εκμετάλλευσης του λιγνιτικού κοιτάσματος.

Στις 12 Αυγούστου 1965 ακολούθησε τριήμερη συνεργασία μεταξύ αντιπροσωπείας της IPCO- ΚΑΗ με υπαλλήλους της ΔΕΗ και διακηρύχθηκε διαγωνισμός ανάθεσης σε εργολάβο της εκτέλεσης πρόσθετων γεωτρήσεων στα πεδία Κυπαρίσσια και Χωρέμη, περιοχή Μαραθούσας.

Τέλος Μαΐου 1966 ο Τεχνικός Σύμβουλος του έργου Μεγαλόπολης έστειλε διακήρυξη προς πέντε Κοινοπραξίες μεγάλων εταιρειών της Δυτικής Γερμανίας: A.E.G., Siemens, Brown Boveri, M.A.N. και Escher Wyss. Η διακήρυξη είχε ημερομηνία υποβολής προσφορών από 3.10.1966 και ημερομηνία ανοίγματος 5.10.1966. Η προθεσμία όμως παρατάθηκε 15.12.1966 και 17.12.1966.⁹⁵

Οι προσφορές από τις εταιρείες A.E.G., Siemens και Brown Boveri αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης από τη ΔΕΗ και τον Τεχνικό Σύμβουλο για τη σύγκριση και την αξιολόγηση για την ανάδειξη του Αναδόχου. Τελικά 23 Νοεμβρίου 1967 παραδόθηκε στον οίκο A.E.G. η ανάθεση για την εκτέλεση του έργου.⁹⁶

⁹⁴ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1965*, ό.π., σελ.65.

⁹⁵ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1966*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1967, σελ.50.

⁹⁶ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1967*, ό.π., σελ.58.

Τον Απρίλιο του 1968 έγινε η θεμελίωση του έργου στη Μεγαλόπολη. Από το Γενικό Ανάδοχο έγινε ο έλεγχος των σχεδίων κατασκευής και ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού. Επίσης, έγινε κτηματογράφηση για εκτάσεις προς απαλλοτρίωση, πραγματοποιήθηκε μετάβαση μηχανικών της ΔΕΗ σε εγκαταστάσεις του Οίκου VWK, έγινε μελέτη για τη θεμελίωση κτιρίων, πύργων ψύξεως, καπνοδόχου και λεβητοστασίων και υποβλήθησαν μελέτες για αντιπλημμυρικό ανάχωμα Αλφειού. Μεταξύ άλλων, έγιναν έργα απευθείας από τη ΔΕΗ, όπως: προκατασκευασμένα κτίρια για εργοτάξιο, ενίσχυση γεφυρών δημοσίας οδού Καλαμάτας – Μεγαλόπολης και ανακατασκευή ελιγμού Εθνικής οδού Τρίπολης- Καλαμάτας για τη διέλευση εξοπλισμού.⁹⁷ Αξίζει να τονιστεί ότι, εφόσον το πλησιέστερο λιμάνι ήταν της Καλαμάτας, από αυτό προερχόταν επίσης κατάλληλος εξοπλισμός για το εργοστάσιο.⁹⁸

Η πρόοδος των παραπάνω εργασιών υπήρξε ικανοποιητική και όπως προβλεπόταν το έργο θα ήταν έτοιμο για εκμετάλλευση το καλοκαίρι του 1970.

Ενδεικτικά τα λιγνιτικά πεδία της λεκάνης της Μεγαλόπολης:

- Το πεδίο Θωκνίας, στο οποίο η εκμετάλλευση άρχισε το 1970 σε τρεις τομές με τρεις καδοφόρους εκσκαφείς αντίστοιχα. Η εκμετάλλευση με τον ίδιο εξοπλισμό σταμάτησε το 1988 και συνεχίστηκε από εργολάβους μέχρι το 1994 οπότε και περατώθηκε.
- Το πεδίο Χωρεμίου, στο οποίο η εκμετάλλευση άρχισε το 1972 και συνεχίζεται σήμερα σε έξη τομές με πέντε εκσκαφείς. Το 1996 προστέθηκε μία τομή και ένας καδοφόρος εκσκαφέας στο δυτικό Χωρέμι που συνεχίζει μέχρι σήμερα.
- Το πεδίο Κυπαρισσιών, στο οποίο η εκμετάλλευση ξεκίνησε το 1980 με εργολάβους και το 1987 με ίδιο εξοπλισμό σε δυο τομές με έναν καδοφόρο εκσκαφέα. Η εκμετάλλευση με τον ίδιο εξοπλισμό σταμάτησε το 2006 και συνεχίζεται από εργολάβους μέχρι σήμερα.
- Το πεδίο Μαραθούσας, στο οποίο η εκμετάλλευση ξεκίνησε το 1989 σε τρεις τομές με δύο καδοφόρους εκσκαφείς. Στην πορεία αναπτύχθηκαν δύο

⁹⁷ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1968*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1969, σελ.35-36.

⁹⁸ Προφορική Μαρτυρία Στάθη Σταματόπουλου, ό.π.

επί πλέον τομές. Η εκμετάλλευση με ίδιο εξοπλισμό σταμάτησε το 2013 και συνεχίζεται από εργολάβους μέχρι σήμερα.

Τον Αύγουστο του 1970 η 1^η μονάδα ΑΗΣ Μεγαλόπολης τέθηκε σε λειτουργία και η 2^η μονάδα τον Οκτώβριο του ίδιου έτους.⁹⁹

Το 1972 υπήρξε επέκταση του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού Μεγαλόπολης με την εγκατάσταση 3^{ης} λιγνιτικής μονάδας ισχύος 300.000 kw, η οποία τέθηκε σε λειτουργία το 1975. Μεταξύ 1971- 1974 η παραγωγή από 4.070 εκατ. τόνους έφθασε στα 4.480 εκατ. τόνους.

Το 1976 ολοκληρώθηκαν οι εργασίες κατασκευής του προστατευτικού αναχώματος του πεδίου Χωρεμίου από τον Αλφειό. Φυσικά, άρχισαν και κάποια συμπληρωματικά έργα, όπως η κατασκευή της επαρχιακής οδού από το Χωρέμι μέχρι τα Καλύβια (Καρυές), η κατασκευή οδού για την αποκομιδή της τέφρας από το πεδίο της Θωκνίας και η επέκταση του κεντρικού συνεργείου αυτοκινήτων.¹⁰⁰

Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους συνομολογήθηκε σύμβαση για την εκπόνηση προμελέτης για την επέκταση του λιγνιτωρυχείου ώστε να εξυπηρετηθεί με λιγνίτη και τέταρτη μονάδα.

Άλλες συμπληρωματικές εργασίες που έγιναν στα πεδία Μεγαλόπολης ήταν¹⁰¹:

- νότιο Χωρέμι: 44 γεωτρήσεις
- Κυπαρίσσια: 16 γεωτρήσεις
- Θωκνία: 6 γεωτρήσεις
- Καρύταινα: 2 γεωτρήσεις

Στο έτος 1977 ολοκληρώθηκαν τα έργα που είχαν απομείνει από το 1976. Το Νοέμβριο του '77 υποβλήθηκε και έγινε δεκτό έργο του καθηγητή Η. Goergen, σχετικά με την επέκταση του λιγνιτωρυχείου για εξυπηρέτηση 4^{ης} μονάδας του Α.Η.Σ. Επίσης, τον Οκτώβρη είχε υπογραφεί Σύμβαση με τον οίκο Δοξιάδη για τη

⁹⁹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1970*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1971, σελ.34.

¹⁰⁰ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1976*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1977, σελ.66.

¹⁰¹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1976*, ό.π., σελ.69.

μελέτη των ακόλουθων έργων: οδογέφυρα του Αλφειού, ταινιογέφυρα Αλφειού και Ελισσώνα ποταμού, πλήρης υδραυλική μελέτη των προαναφερθέντων ποταμών, προμελέτη για αντιπλημμυρικά έργα και εδαφοτεχνικές εργασίες.

Μέχρι το 1977 η παραγωγή του λιγνιτωρυχείου έφτασε 6.700.000 τ. Στον ΑΗΣ Μεγαλόπολης παραδόθηκαν 6.840.000 τ. λιγνίτη - η επιπλέον διαφορά είναι από τα αποθέματα.¹⁰²

Το 1978 έγινε δεκτή η οριστική μελέτη του καθηγητή Η. Goergen για επέκταση του λιγνιτωρυχείου. Τον Ιανουάριο του ίδιου έτους υπογράφηκε Σύμβαση με το γραφείο Κοτζιά – Σταματόπουλου για τη μελέτη αναχώματος των Κυπαρισσιών και συναφών υδραυλικών έργων. Τον Απρίλιο συνομολογήθηκε Σύμβαση με το γραφείο Φραγκιάδη για τη μελέτη αντιπλημμυρικής τάφρου για την προστασία του πεδίου Κυπαρίσσια.

Στον ΑΗΣ Μεγαλόπολης αυτό το έτος παραδόθηκαν 5.410.000 τ. λιγνίτη, ενώ 3.800τ. πουλήθηκαν σε τρίτους.¹⁰³

Κατά το 1979 έγιναν μετρήσεις για την αντιμετώπιση λειτουργικών ανωμαλιών των ηλεκτροστατικών φίλτρων στις μονάδες 1 και 2, ενώ εγκαταστάθηκε μόνιμο δίκτυο για τον συνεχή προσδιορισμό διοξειδίου του θείου του αέρα στις περιοχές Μεγαλόπολη, Μαραθούσα, Θωκνία, Πλάκα και μέσα στον σταθμό. Επιπλέον, έγιναν μετρήσεις διοξειδίου του αζώτου στον περίβολο του σταθμού και εγκαταστάθηκε μόνιμο δίκτυο προσδιορισμού αναπίπτων (στερεών ουσιών που κατακάθονται) σε έξι θέσεις του σταθμού.¹⁰⁴

Το έτος 1980 συνεχίστηκαν οι εντατικές εκμεταλλεύσεις των ορυχείων λιγνίτη με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής στις εγχώριες πηγές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με σκοπό τη μείωση της εξάρτησης της χώρας από εισαγόμενο πετρέλαιο. Συγκεκριμένα, από το λιγνιτωρυχείο Μεγαλόπολης εξορύχθηκαν από το πεδίο Θωκνίας 3.750.000 τόνοι λιγνίτη και από το πεδίο Χωρεμίου 3.150.000 τόνοι,

¹⁰² *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1977*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1978, σελ.44.

¹⁰³ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1978*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1979, σελ.35.

¹⁰⁴ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1979*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1980, σελ.65.

όταν η συνολική εξόρυξη λιγνίτη από το Αλιβέρι και την Πτολεμαΐδα έφτανε στους 22.698.439 τόνους.¹⁰⁵

Επίσης, το ίδιο έτος προχώρησαν οι εργασίες για την επέκταση της τροφοδότησης της 4^{ης} μονάδας του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού.¹⁰⁶ Μάλιστα, έγιναν διαπραγματεύσεις για την ανάθεση της αντικατάστασης των ηλεκτροστατικών φίλτρων των μονάδων 1 και 2. Στα πλαίσια της αποκατάστασης της φυτικής γης συνεχίστηκε πρόγραμμα προετοιμασίας των εδαφών που απελευθερώνονται από την εκμετάλλευση του λιγνιτωρυχείου. Παράλληλα, στα ήδη έτοιμα εδάφη έγιναν δεντροφυτεύσεις (1.500 λεύκες, 2.000 δενδρύλλια μαύρης πεύκης, κατάλπης, σφενδαμίου, ιπποκαστανιάς και 600 αμυγδαλιές). Συνεχίστηκαν, επίσης, σε συνεργασία και με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, οι πειραματικές καλλιέργειες δημητριακών, οσπρίων και κηπευτικών με ικανοποιητικά αποτελέσματα. Κατά το τέλος του έτους, παραδόθηκε η μελέτη έργων για την αντιμετώπιση της ρύπανσης του χειμάρρου Λιγατάρη.¹⁰⁷

Το 1981 η συνολική παραγωγή λιγνίτη από τα ορυχεία της Δ.Ε.Η έφτανε τους 26.851.548 τόνους λιγνίτη, ενώ η ποσότητα λιγνίτη από τα ορυχεία της Μεγαλόπολης ήταν στους 7.620.000 τόνους.¹⁰⁸ Το τρέχον έτος έγιναν έργα επεκτάσεως λιγνιτωρυχείου για την τροφοδότηση της 4^{ης} μονάδας. Η μονάδα 4 λειτούργησε δέκα χρόνια μετά και εξοπλίστηκε με σύστημα αποθείωσης των καυσαερίων και νέας τεχνολογίας ηλεκτροστατικά φίλτρα, με αποτέλεσμα να είναι σημαντικά μειωμένοι οι ρύποι που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα.

Το 2015 λειτούργησε στη Μεγαλόπολη η γεννήτρια του αεροστρόβιλου 2 της νέας μονάδας φυσικού αερίου. Μία νέα μονάδα συνδέθηκε με το διασυνδεδεμένο σύστημα ηλεκτροδότησης της χώρας.

Ως προς τον εξοπλισμό, το λιγνιτικό κέντρο Μεγαλόπολης διαθέτει:

¹⁰⁵ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1980*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1981, σελ. 43.

¹⁰⁶ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1980*, ό.π., σελ. 51.

¹⁰⁷ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1980*, ό.π., σελ. 73.

¹⁰⁸ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1981*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1982, σελ. 40.

- οκτώ (8) καδοφόρους εκσκαφείς με δυνατότητα διακίνησης εκάστου 22.000 – 30.000 m³ την ημέρα.
- Έξι (6) αποθέτες αγόνων με δυνατότητα διακίνησης 50.000 m³ την ημέρα.
- Τρεις (3) αποθέτες λιγνίτη δυνατότητας 25.000 m³ την ημέρα
- Έξι (6) απολήπτες δυνατότητας 40.000 m³ την ημέρα.
- Εξήντα (60) βοηθητικά μηχανήματα 100 – 500 HP
- Μεταφορικές ταινίες μήκους 60.000 μέτρα, πλάτους 1,20 – 1,60 μέτρα.

ΣΤ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Το ανθρώπινο δυναμικό της ΔΕΗ, οι κοινωνικές κατακτήσεις και οι συνδικαλιστικές τους δραστηριότητες

Η ΔΕΗ, κατεξοχήν τεχνική εταιρεία, στη διάρκεια των δύο πρώτων δεκαετιών μετά την ίδρυσή της, επιτέλεσε το σημαντικό έργο του εξηλεκτισμού της χώρας και της ανάπτυξης ενός συνολικού εθνικού ηλεκτρικού συστήματος. Οι τεχνικοί και οι εργατοτεχνίτες αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη στην πρώτη και σημαντική αυτή φάση της ανάπτυξης. Αυτοί αποτελούσαν στην αρχή της δεκαετίας το 66% περίπου του συνολικού απασχολούμενου προσωπικού.

Την Επιχείρηση απασχόλησε ιδιαίτερα η ανάπτυξη και η οργάνωση του απαιτούμενου προσωπικού, το οποίο θα χρειαζόταν για τη διεύθυνση, τον έλεγχο και τη λειτουργία της ηλεκτρικής εκμετάλλευσης. Το μόνιμο προσωπικό επιλέχθηκε κατά προτίμηση μεταξύ του προσωπικού που αξιοποιήθηκε στις κατασκευές.

Στις συμβάσεις μεταξύ των εταιρειών EBASCO και PIERCE MANAGEMENT INC. υπήρξε πρόβλεψη για μετεκπαίδευση του ελληνικού προσωπικού. Από τα κυριότερα στοιχεία του γενικού προγράμματος εκπαίδευσης είναι το πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας. Η απόφαση αυτή τέθηκε σε εφαρμογή από το 1951-52.¹⁰⁹

Παρά τη συνεχιζόμενη επέκταση της επιχείρησης και την αύξηση όγκου της εργασίας, κατεβλήθη μεγάλη προσπάθεια ώστε να αποφευχθεί η πρόσληψη νέων υπαλλήλων. Παρακάτω ακολουθεί πίνακας με τον αριθμό των μισθωτών που εργάζονταν στη ΔΕΗ το έτος 1958 και 1959.¹¹⁰

Με την ένταξη της Η.Ε.Α.Π στη Δ.Ε.Η το 1961 επήλθε διαρθρωτική μεταβολή στη σύνθεση του ανθρώπινου δυναμικού. Οι διοικητικοοικονομικοί υπάλληλοι ενισχύθηκαν έναντι της μείωσης των τεχνικών και εργατοτεχνιτών. Είναι

¹⁰⁹ Έκθεσις του Διοικητικού Συμβουλίου προς την Αντιπροσωπευτική Συνέλευσιν επί των πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1951-1952, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήναι χ.χ., σελ. 72.

¹¹⁰ Έκθεσις Πεπραγμένων και Ισολογισμός έτους 1959, ό.π., σελ. 40.

τάση που εντάθηκε από το 1964 και μετά, ώστε το 1970 οι διοικητικοοικονομικοί υπάλληλοι να αποτελούν το 31,1% έναντι 56,4% τεχνικών και εργατοτεχνιτών.¹¹¹

Τα βασικά προβλήματα του προσωπικού απασχόλησαν τη διοίκηση της επιχείρησης, η οποία είχε επαφές με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις στην προσπάθεια εξεύρεσης ικανοποιητικών λύσεων για ό, τι αφορά τη μονιμοποίηση των υπαλλήλων, τη βελτίωση των αποδοχών τους και την επίλυση του ασφαλιστικού ζητήματος.

Η συνεχώς αναπτυσσόμενη Επιχείρηση και η ολοένα και περισσότερο διείσδυσή της στο εσωτερικό της χώρας απαιτούσε την αύξηση του απολύτως απαραίτητου προσωπικού για κάλυψη αναγκών. Ακολουθεί στο παράρτημα ο αριθμός των εργαζομένων των ετών 1963 και 1964.¹¹²

Η επιμόρφωση και εκπαίδευση του προσωπικού θα έπρεπε να αποτελεί βασική και κύρια επιδίωξη κάθε εταιρείας στα πλαίσια της προσπάθειας βέλτιστης αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, βέλτιστης εκμετάλλευσης των εγκαταστάσεων, αφομοίωσης της προηγμένης τεχνολογίας και τέλος της βελτίωσης του επιπέδου εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου. Κατά το 1964 ιδρύθηκαν και άρχισαν να λειτουργούν οι παρακάτω σχολές:

Α) Στην Αθήνα ιδρύθηκε η Πρότυπος Τεχνική Σχολή Μαθητείας Τεχνιτών, η οποία στεγάστηκε στις κτιριακές εγκαταστάσεις της Σεβαστοπουλείου Τεχνικής Σχολής. Στη σχολή αυτή εισάγονταν κατόπιν εξετάσεων. Σε αυτούς που αποφοιτούσαν θα παρέχονταν πτυχία δυο ειδικοτήτων μηχανοτεχνιτών (μηχανών εσωτερικής καύσης, στροβίλων- λεβήτων) και τριών ειδικοτήτων ηλεκτροτεχνιτών (εναερίων γραμμών, υπογείων γραμμών, χειριστών πίνακος). Η πρακτική άσκηση γινόταν σε διάφορους σταθμούς της ΔΕΗ, σε εργοτάξια και συνεργεία.¹¹³

¹¹¹ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, *ό.π.*, σελ.187.

¹¹² *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964*, *ό.π.*, σελ.75.

¹¹³ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964*, *ό.π.*, σελ.76-77.

Β) Ομοίως, στην Αθήνα λειτούργησε στις κτιριακές εγκαταστάσεις του υποσταθμού Ρουφ σχολή μετεκπαίδευσης ηλεκτροτεχνιτών, απαραίτητων για το σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.¹¹⁴

Γ) Στη Θεσσαλονίκη λειτούργησε σχολή μετεκπαίδευσης ηλεκτροτεχνιτών.¹¹⁵

Δ) Στο Ηράκλειο Κρήτης λειτούργησε σχολή μετεκπαίδευσης πρακτικών μηχανικών και χειριστών πίνακος, από τεχνικά κλιμάκια νησιών.¹¹⁶

Τέλος, άρχισε η προεργασία για την ίδρυση και λειτουργία τριών σχολών μετεκπαίδευσης τεχνικού προσωπικού στις εγκαταστάσεις του Αγίου Γεωργίου Κερατσινίου, στους σταθμούς παραγωγής της περιοχής της πρωτεύουσας και στην Πάτρα.¹¹⁷

Επίσης, το ίδιο έτος ολοκληρώθηκε στο εξωτερικό η μετεκπαίδευση και επιμόρφωση περίπου 56 υπαλλήλων, με προγράμματα υποτροφιών της Τεχνικής Βοήθειας της Γαλλικής Κυβέρνησης, του Ελληνικού Υπουργείου Συντονισμού και του ΝΑΤΟ.¹¹⁸

Μάλιστα, έγινε η δέουσα προεργασία για τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση των μη τεχνικών στελεχών της ΔΕΗ σε ξένα πανεπιστημιακά ιδρύματα, όπου η πρώτη ομάδα στάλθηκε εντός του 1965 στην Αγγλία.¹¹⁹

Με όλα τα παραπάνω φαίνεται η πεποίθηση της Επιχείρησης πως η συμβολή μιας σοβαρής ομάδας κατάλληλου ελληνικού έμψυχου δυναμικού θα βοηθούσε την ταχεία επέκταση του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρικής Ενέργειας.

¹¹⁴ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964, ό.π., σελ.77.*

¹¹⁵ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964, ό.π., σελ.77.*

¹¹⁶ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964, ό.π., σελ.77.*

¹¹⁷ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964, ό.π., σελ.77.*

¹¹⁸ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964, ό.π., σελ.78.*

¹¹⁹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964, ό.π., σελ.78.*

Αρχές του 1965 άρχισε η λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων κρίσεως προσωπικού. Επίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε τη συγκρότηση Δευτεροβάθμιου Υπηρεσιακού Συμβουλίου, στο οποίο κάθε εργαζόμενος θα μπορούσε να προσφεύγει σε περίπτωση που αμφισβητούσε την κρίση του Πρωτοβάθμιου Συμβουλίου. Τέλος, ανατέθηκε στην αρμόδια Διεύθυνση Εκπαιδύσεως και Οργανώσεως την εκπόνηση Κανονισμών του προσωπικού, ώστε να διατυπωθούν οι μόνιμες διατάξεις.¹²⁰

Παρακάτω ακολουθεί πίνακας με τα στοιχεία των μισθωτών, τη μισθολογία και τον αριθμό των πελατών.¹²¹

Το έτος 1966 ξεκίνησε να λειτουργεί η Σχολή Ταχύρρυθμης Εκπαίδευσης Τεχνικών ΔΕΗ. Από αυτή αποφοίτησε η πρώτη σειρά με 58 βοηθούς ηλεκτροτεχνίτες και ανέλαβαν υπηρεσία στην επιχείρηση.

Το 1967 η συνολική δύναμη του προσωπικού ανήλθε στους 15.844 εργαζόμενους. Πιο αναλυτικά βρίσκεται στο παράρτημα αντίστοιχος πίνακας¹²².

Η Επιχείρηση το τρέχον έτος ενίσχυσε τα μέτρα πρόνοιας, ιατρικής περίθαλψης και μέτρα προστασίας έναντι εργατικών ατυχημάτων, οργανώνοντας ιατρεία. Επίσης, οι επιθεωρήσεις στις εγκαταστάσεις, τα εργοτάξια και τα συνεργεία της επιχείρησης υπήρξαν συνεχείς και η εκπαίδευση των εργαζομένων για τα μέτρα προστασίας, αυτοπροστασίας, διάσωσης και πρώτων βοηθειών εντάθηκε. Μάλιστα, καταβλήθηκε η απαραίτητη προσπάθεια για εξασφάλιση υγείων συνθηκών εργασίας.¹²³

Το 1968 απορροφήθηκαν στην Εταιρεία 280 εργαζόμενοι μετά την εξαγορά της Εταιρείας ΓΛΑΥΚΟΣ Πατρών.¹²⁴

Το ίδιο έτος, παρά την επαγρύπνηση για εργατικά ατυχήματα, ατυχώς σημειώθηκαν 4 θανατηφόρα ατυχήματα, αριθμώντας 12 θύματα, ως συνέπεια

¹²⁰ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1965*, ό.π., σελ.78.

¹²¹ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1966*, ό.π., σελ.58.

¹²² *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1967*, ό.π., σελ.66.

¹²³ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1967*, ό.π., σελ.67.

¹²⁴ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1968*, ό.π., σελ.61.

ανεξήγητων στιγμιαίων σφαλμάτων των εργαζομένων ή τυχαίων απρόβλεπτων γεγονότων.¹²⁵

Επίσης, το ίδιο έτος καταβλήθηκε προσπάθεια για τη βελτίωση, τη συμπλήρωση και τον εκσυγχρονισμό των οργάνων και των εποπτικών μέσων των Σχολών, καθώς και του απαιτούμενου διδακτικού έντυπου υλικού. Η επιμόρφωση εσωτερικού αναπτύχθηκε ιδιαίτερα τη δεκαετία 1971-1981, οπότε κάθε χρόνο επιμορφώνονταν μισθωτοί εντός Δ.Ε.Η αλλά και εκτός Δ.Ε.Η.

Έως και το 1970 εργαζόνταν στην Επιχείρηση 17.610 άτομα. Επίσης, περίπου 160 μισθωτοί, κυρίως στελέχη, συμμετείχαν σε σεμινάρια και συνέδρια οργανωμένα από το ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ,¹²⁶ την Ελληνική Εταιρεία Επιχειρησιακών Ερευνών, την Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος και άλλους οργανισμούς του εσωτερικού.¹²⁷

Σημαντική ήταν η μεταβολή που συντελέστηκε στη σύνθεση του προσωπικού με την ενσωμάτωση της ΛΠΠΤΟΛ το 1975 στη Δ.Ε.Η. Ο εργοταξιακός χαρακτήρας της ΛΠΠΤΟΛ προϋπέθετε αυξημένη συμμετοχή των τεχνικών, η δε ένταξή τους στη ΔΕΗ συνέβαλε στην ενίσχυση της θέσης τους έναντι των διοικητικοοικονομικών υπαλλήλων, των οποίων η εξέλιξη ακολουθούσε πλέον αρνητικούς ρυθμούς.¹²⁸

Για τα έτη 1976¹²⁹ έως και 1979¹³⁰ ο αριθμός των εργαζομένων παρατίθεται σε πίνακες. Επίσης, υπάρχουν στοιχεία για τους εργαζόμενους το 1981¹³¹. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, υπό την πίεση της ταχείας προώθησης του προγράμματος υποκατάστασης του πετρελαίου από τον εγχώριο λιγνίτη, διαμορφώνεται τάση επιπλέον ενίσχυσης της συμμετοχής των τεχνικών. Ήδη μέχρι τα μέσα της δεκαετίας οι τεχνικοί ενίσχυναν τη συμμετοχή τους.

¹²⁵ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1968*, ό.π., σελ.62.

¹²⁶ Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας

¹²⁷ *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1970*, ό.π., σελ.55.

¹²⁸ Στάθης Ν. Τσοτσόρος, ό.π., σελ.188.

¹²⁹ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1976*, ό.π., σελ.87.

¹³⁰ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1979*, ό.π., σελ.47.

¹³¹ *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1981*, ό.π., σελ. 58.

Επιπλέον, παρατίθεται το περιληπτικό διάγραμμα εσωτερικής οργάνωσης του 1981.

Σύμφωνα με τα σημερινά στοιχεία, στη ΔΕΗ ο αριθμός του μισθοδοτούμενου προσωπικού είναι 17.519 εργαζόμενοι.

Πιο συγκεκριμένα, στο λιγνιτικό κέντρο Μεγαλόπολης, απασχολούνται 635 μόνιμο και 300 άτομα έκτακτο προσωπικό, εκ των οποίων πλέον του ενός τρίτου (1/3) προέρχεται από την ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης και τα υπόλοιπα δύο τρίτα (2/3) από τις περιοχές Καλαμάτας και Τριπόλεως.

Αξιίζει να σημειώσουμε ότι από την έναρξη της λειτουργίας του το 1971, μέχρι σήμερα, εργάστηκαν στο λιγνιτικό κέντρο Μεγαλόπολης 2.311 μόνιμοι εργαζόμενοι.

Η κατασκευή εργατικών κατοικιών. Οι οικισμοί της ΔΕΗ

Στη Μεγαλόπολη, όπως και στο Αλιβέρι, δημιουργήθηκαν οργανωμένες περιοχές κατοικίας για το προσωπικό της ΔΕΗ και τους εργαζόμενους της τεχνικής εταιρείας ΕΔΟΚ- ΕΤΕΡ.

Για μια επιχείρηση σαν τη ΔΕΗ, απαιτείται ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, ανώτερο στελεχικό δυναμικό και μεγάλος αριθμός εργατών και εργατοτεχνιτών. Αντίστοιχου μεγέθους είναι και η ανάγκη στέγασης αυτού του προσωπικού. Το μεγαλύτερο μέρος του ανθρωπίνου δυναμικού ήταν εσωτερικοί μετανάστες από όλη την Ελλάδα, αφού η ντόπια προσφορά εργασίας δεν μπορούσε να καλύψει τις απαιτήσεις που υπήρχαν.¹³²

Ενώ τα υδροηλεκτρικά έργα απαιτούν ολιγάριθμο προσωπικό, τα λιγνιτωρυχεία λειτουργούν σε μόνιμη βάση, μέρα- νύχτα, ώστε να εξασφαλιστεί καύσιμη ύλη για τους ατμοηλεκτρικούς σταθμούς. Ως αποτέλεσμα αυτού είναι η ενασχόληση μεγάλου αριθμού εργαζομένων. Για το λόγο αυτό, η Δ.Ε.Η στις λιγνιτικές περιοχές εφαρμόζει μεγαλύτερα προγράμματα στέγασης.

Οι οικισμοί της ΔΕΗ στα εν ενεργεία ορυχεία συνεχίζουν να κατοικούνται μέχρι και σήμερα. Στην περίπτωση της Μεγαλόπολης, ο οικισμός της ΔΕΗ

¹³² Έλενα Λύτη, *Οι οικισμοί της ΔΕΗ στην Ελλάδα*, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο 2012, σελ.47.

κατασκευάστηκε κατά τα πρώτα χρόνια της εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη. Ο οικισμός είναι χωροθετημένος βόρεια της Μεγαλόπολης, εντός σχεδίου πόλεως και πλησίον των λιγνιτικών περιοχών. Αποτελεί, δηλαδή, επέκταση του οικιστικού ιστού της πόλης.

Γενικότερα, οι οικισμοί παρουσιάζουν μεταξύ τους ομοιογένεια. Ένας τέτοιος οικισμός περιλαμβάνει κατοικίες, ξενώνες, καντίνα, σχολείο, νηπιαγωγείο, κτήριο ιατρείου, γήπεδα μπάσκετ. Οι κατοικίες είναι τριών τύπων: μονώροφες, διώροφες και τριώροφες.¹³³

Ο Συνεταιρισμός Προσωπικού ΔΕΗ¹³⁴

Το 1941 το Υπουργείο Εργασίας εγκρίνει το πρώτο καταστατικό του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού Προσωπικού της Η.Ε.Α.Π. Εκείνα τα δύσκολα χρόνια, υπάλληλοι της Ηλεκτρικής Εταιρείας δημιούργησαν τον πρώτο Συνεταιρισμό με σκοπό να εξασφαλίσουν τα βασικά είδη διατροφής, όλα με σκληρό ζύγι σε οκάδες, δηλαδή κάτι σαν δελτίο σε κάποια αποθήκη στην οδό Αριστείδου.

Την 24^η Μαΐου 1948 υπογράφεται το μισθωτήριο του νέου πρατηρίου επί της οδού Φειδίου 3Γ, όπου και λειτουργεί πιο οργανωμένα, διαθέτοντας πέρα από βασικά είδη διατροφής και υφάσματα. Το 1952 καινοτομεί εκδίδοντας τον πρώτο οδηγό συμβεβλημένων καταστημάτων.

Το 1963 ο Συνεταιρισμός μεταφέρεται στο ιδιόκτητο κτίριο της οδού Γραβιάς 8 (Αθήνα) και εκεί λειτουργώντας πια σε μεγαλύτερους χώρους, εμπλουτίζει τα προϊόντα του. Παράλληλα, από το 1957 έχει ξεκινήσει τη λειτουργία του και ο Συνεταιρισμός υπαλλήλων Δ.Ε.Η., ο οποίος διαθέτει στα μέλη του αποκλειστικά και μόνο διατακτικές.¹³⁵ Το 1984 οι δύο συνεταιρισμοί ενοποιούνται με την επωνυμία

¹³³ Έλενα Λύτη, ό.π., σελ.49.

¹³⁴ Προμηθευτικός Συνεταιρισμός Προσωπικού Δ.Ε.Η. (ΣΥΝ. Π.Ε. 1941), *Ιστορική Αναδρομή του Συνεταιρισμού*, <http://psypdeh.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7/>, [ημ.πρόσβασης .9/11/2018].

¹³⁵ Οι διατακτικές εφαρμόζονται ως ένας έμμεσος τρόπος παροχών από μια επιχείρηση προς τους εργαζόμενους της με απευθείας χορήγηση χρηματικής αξίας που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένα

«Προμηθευτικός Συνεταιρισμός Προσωπικού Δ.Ε.Η. (Συν.Π.Ε.)» και όλες οι συναλλαγές με τα μέλη, πραγματοποιούνταν πλέον από τη Γραβιάς 8.

Το 1985 ανοίγει, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισε, το πρώτο κατάστημα του στην περιφέρεια και συγκεκριμένα στην Πτολεμαΐδα. Κατά το έτος 1987 ανοίγει δύο ακόμα καταστήματα στις πόλεις Μεγαλόπολη και Αλιβέρι.

Οι αυξανόμενες προσδοκίες όμως και το ενδιαφέρον των Συνεταιριστών δεν σταματούν και έτσι το 1993 επεκτείνεται σε τέσσερις ορόφους ακόμα το κατάστημα της Αθήνας (Γραβιάς 8). Το 1999 ένα κατάστημα ακόμα του Συνεταιρισμού είναι πραγματικότητα, αυτή τη φορά στην πόλη της Κοζάνης. Σήμερα, διατηρεί τρία μεγάλα καταστήματα στις πόλεις Αθήνα, Πτολεμαΐδα, Μεγαλόπολη.

Επιπλέον, παρέχει υπηρεσίες κινητής και σταθερής τηλεφωνίας και ασφάλειες αυτοκινήτων. Συνεργάζεται με πλήθος επιλεγμένων επιχειρήσεων και καταστημάτων για τις επί πιστώσει αγορές των μελών του με το σύστημα των διατακτικών. Μέσω της ιστοσελίδας που διαθέτει, ο Συνεταιρισμός ενημερώνει και προβάλλει τις δραστηριότητές του.

Ο συνδικαλισμός

Στη χώρα μας τα σωματεία των εργαζομένων κατά τα πρώτα χρόνια του 20^{ου} αιώνα παρουσίασαν άνθηση και κύριος σκοπός τους ήταν η εξύψωση του εργασιακού βιοτικού επιπέδου. Η συνταγματική κατοχύρωση της συνδικαλιστικής ελευθερίας αποτέλεσε το κομβικό σημείο στην εξέλιξη του συνδικαλισμού.

Το συνδικαλιστικό κίνημα αποτελεί έκφραση της συλλογικής εκπροσώπησης των μισθωτών, με στόχο την ικανοποίηση των συμφερόντων τους απέναντι στην πολιτική του κεφαλαίου. Η πορεία και ο ρόλος του συνδικαλιστικού κινήματος συνδέεται άμεσα με τις κρατούσες ιστορικές και κοινωνικές δομές, αλλά και με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

καταναλωτικά αγαθά ή υπηρεσίες. Οι διατακτικές όμως δεν είναι φυσικό χρήμα. Είναι μια εντολή της επιχείρησης που δουλεύει ο υπάλληλος προς μια άλλη να παραδώσει στον υπάλληλο κάποιο αγαθό. Δηλαδή η επιχείρηση προ-πληρώνει αγαθά και υπηρεσίες μέχρι ένα επίπεδο κόστους, και τα παρέχει στους υπαλλήλους της υπό μορφής διατακτικών, δηλαδή κάποιων κουπονιών που αντιστοιχούν σε αυτά τα αγαθά και υπηρεσίες σε συνεργαζόμενες επιχειρήσεις.

Στην ανάλυση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, μπορούμε να διακρίνουμε τρεις περιόδους. Η ανάπτυξη του συνδικαλισμού των εργαζομένων της ΔΕΗ αναπτύχθηκε την τρίτη περίοδο. Η τρίτη περίοδος καλύπτει την μετεμφυλιακή πορεία (1947 και μετά) του συνδικαλιστικού κινήματος.

Στη διάρκεια αυτής της περιόδου οι αρτεργάτες, οι τυπογράφοι, οι οικοδόμοι, οι εργαζόμενοι στο μέταλλο, αλλά και οι εργαζόμενοι στο δημόσιο και σε δημόσιες επιχειρήσεις όπως οι τραπεζικοί, οι υπάλληλοι του Ο.Τ.Ε και της Δ.Ε.Η, οι ταχυδρομικοί και οι καθηγητές πρωτοστατούν στην Συνδικαλιστική Δραστηριότητα.

Στις παραμονές της κρίσης του 1973¹³⁶ υπήρχε μια νέα οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Η Ελλάδα αποτελούσε μια αστικοποιημένη οικονομία. Οι επενδύσεις στον τουρισμό, την οικοδομή, τη μεταποίηση, τα αυξημένα έσοδα στη γεωργία δημιούργησαν αθροιστικά το νέο οικονομικό πλαίσιο.

Η αυταρχική φύση του καθεστώτος συνεπαγόταν με στέρηση των συνδικαλιστικών ελευθεριών και έλλειψη δυνατότητας μισθολογικών αυξήσεων. Οι συνέπειες του περιορισμού αυτού θα γίνονταν αντιληπτές κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο, όταν οι μισθολογικές διεκδικήσεις θα γίνονταν έντονες και διαρκεί.

Τον Ιούλιο του 1974 το νέο κοινοβουλευτικό σύστημα διαδέχεται η δικτατορία. Ο πληθωρισμός, η χειροτέρευση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και του ισοζυγίου πληρωμών και η κρίση της βιομηχανίας οδήγησαν σε διεκδίκηση βελτιωμένου εισοδήματος από ομάδες πληθυσμού που δεν είχαν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν καλύτερες αμοιβές κατά τη διάρκεια του στρατιωτικού καθεστώτος. Οπότε, παρατηρήθηκαν αιτήματα για βελτιωμένες κοινωνικές υπηρεσίες και μια γενική διεκδίκηση συμμετοχής στον καταναλωτικό τρόπο ζωής και ανοδικής κοινωνικότητας.

Το 1971 συστήθηκε η Γενική Ομοσπονδία Προσωπικού ΔΕΗ (ΓΕΝ.Ο.Π. Δ.Ε.Η). Ιδρυτικά της μέλη ήταν σύλλογοι μηχανικών και οικονομικού προσωπικού. Από το 1977 άρχισαν να ενσωματώνονται διάφορα σωματεία εργαζομένων της Δ.Ε.Η στη ΓΕΝ.Ο.Π.

¹³⁶ Τον Οκτώβριο του 1973, τα μέλη του Οργανισμού Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών κηρύσσουν εμπάργκο ενάντια στον Καναδά, την Ιαπωνία, την Ολλανδία, τη Μεγάλη Βρετανία και τις ΗΠΑ, ως απάντηση στην αμερικανική ανάμειξη στον πόλεμο του ΓιομΚιπούρ, στο πλευρό του Ισραήλ. Το εμπάργκο των αραβικών κρατών οδηγεί σε έκρηξη της τιμής του πετρελαίου από 3\$ σε σχεδόν 12\$ το βαρέλι.

Σήμερα, αριθμεί περίπου 35.000 μέλη. Είναι από τις λίγες εργατικές ενώσεις που είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένες. Είναι μια ομοσπονδία με ιστορική διάσταση στον ελληνικό εργασιακό τομέα. Καταφέρνει να ασκεί δυναμική σε όλες τις κυβερνήσεις. Επίσης, συμμετέχει σε ευρωπαϊκά συνέδρια για θέματα ενεργειακά και προσωπικού. Οι αποφάσεις της διασφαλίζονται μέσω των συμβάσεων εργασίας. Αξίζει να σημειωθεί, πως σε περιόδους διεκδικήσεων και απεργιών, η ΓΕΝ.Ο.Π δεν έβλαψε ποτέ τη λειτουργικότητα και την παραγωγικότητα της Επιχείρησης, αντίθετα έχει κινηθεί προς όφελός της.

Σύμφωνα και με τον Στάθη Τσοτσορό, η μεταβίβαση δημόσιας εξουσίας στις «συντεχνίες» φαίνεται να εντάσσεται στη γενικότερη επιλογή του κράτους για δημιουργία μιας κάστας συνδικαλιστικών ηγετών, με αποστολή την προώθηση κυβερνητικών και αντιπολιτευτικών οδηγιών. Με την ενίσχυση των μηχανισμών ανάδειξης και λειτουργίας της ομάδας των συνδικαλιστικών ηγετών, με οφέλη (επιδόματα, προαγωγές, συντάξεις εκτός κανονισμού, ανάδειξη σε αξιώματα της βουλής και της τοπικής αυτοδιοίκησης) ολοκληρώνεται η σύνδεση των συνδικαλιστικών φορέων με το κομματικό σύστημα φέροντας επιπτώσεις στη διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας και λήψης των αποφάσεων της επιχείρησης.¹³⁷

Η «εκχώρηση» αρμοδιοτήτων της διοίκησης στη συνδικαλιστική ηγεσία αποτελεί έναν αρνητικό παράγοντα για τη μη ικανοποιητική διαχείριση των προβλημάτων. Οι εκπρόσωποι του κράτους και η συνδικαλιστική ηγεσία στην επιχείρηση υποκαθιστούν το κράτος και διαμορφώνουν μια ομάδα πίεσης της εξουσίας, μεταστρέφοντας μια σχέση ελέγχου σε σχέση νομιμοποίησης προνομίων.

¹³⁷ Στάθης Ν. Τσοτσορός, *ό.π.*, σελ.290.

Επίλογος

Η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος σε μεγάλη κλίμακα και σε εμπορικά εκμεταλλεύσιμη ποσότητα έγινε δυνατή γύρω στα 1880, όταν σε παγκόσμιο επίπεδο εμφανίζονται τα πρώτα κεντρικά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Στην Ελλάδα ο πρώτος κεντρικός σταθμός παραγωγής κατασκευάστηκε το 1889 στην Αθήνα από τη Γενική Εταιρία Εργοληψιών. Το 1898 οι αμερικανικές εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας καταστρώνουν τη στρατηγική και τακτική για τη διείσδυση τους στις αγορές της Ευρώπης και ειδικότερα στις αγορές των χωρών της Μεσογείου.

Με την ίδρυση της Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρίας εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, στον τομέα του εξηλεκτρισμού, μια συγκεκριμένη στρατηγική ανάπτυξης του βιομηχανικού αυτού κλάδου. Έγινε προσπάθεια εξασφάλισης των κυριότερων και πιο προσοδοφόρων αγορών. Για τον τομέα της παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στα πρώτα στάδια ανάπτυξής της, οι αγορές αυτές είναι τα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου είναι μεγάλη η ανάγκη για φωτισμό των δημόσιων και ιδιωτικών χώρων.

Η πυκνότητα του πληθυσμού των αστικών κέντρων εξασφάλιζε σίγουρους καταναλωτές για ηλεκτροφωτισμό και μικρό κόστος διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας, αφού οι αποστάσεις από τον έναν καταναλωτή στον άλλον ήταν μηδαμινές, ενώ υπήρχε η δυνατότητα μετατροπής της έλξης των μέσων μαζικής συγκοινωνίας σε ηλεκτρική. Σε αυτό το στάδιο του εξηλεκτρισμού, ο ηλεκτρισμός δεν χρησιμοποιείται ακόμα για κίνηση στη βιομηχανία.

Τα επόμενα χρόνια και μέχρι τους Βαλκανικούς πολέμους η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία θα γνωρίσει σημαντική ανάπτυξη των εργασιών της και θα ελέγξει τη μισή περίπου ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Παρόλα αυτά, επειδή η Ελλάδα στις αρχές του 20ού αιώνα ήταν μια φτωχή αγροτική χώρα, ο εξηλεκτρισμός προχωρεί με πολύ αργούς ρυθμούς.

Με την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων και του Α΄ Παγκοσμίου θα φανεί πόσο εύθραυστες ήταν οι εταιρείες, αφού η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας βασιζόταν αποκλειστικά στην εισαγωγή ξένης καύσιμης ύλης, του γαιάνθρακα. Το κράτος από την ίδρυση του πρώτου κεντρικού σταθμού παραγωγής θα επέμβει με νομοθετικά μέτρα για να καθορίσει τους κανόνες λειτουργίας των εργοστασίων

καθώς και του δικτύου διανομής. Με τα νεότερα όμως νομοθετήματα το κράτος επεμβαίνει στην εμπορική δραστηριότητα της εταιρείας χρηματοδοτώντας την αγορά της καύσιμης ύλης, ελέγχοντας τις δαπάνες και ρυθμίζοντας τις τιμές πώλησης. Σε αυτό το σημείο τελειώνει η πρώτη περίοδος στην ιστορία της βιομηχανίας της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και ξεκινά η δεύτερη.

Η δεύτερη περίοδος χαρακτηρίζεται από μια αλματώδη ανάπτυξη σε όλη τη χώρα μικρών τοπικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, που θα φτάσουν στο τέλος του πολέμου τις τετρακόσιες μονάδες περίπου. Πλέον το μεγάλο κομμάτι της αγοράς δεν ελέγχεται από μια εταιρεία αλλά μοιράζεται ανάμεσα σε δυο- τρεις μεγάλες εταιρείες παραγωγής, όπως την Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία, την Ηλεκτρική Εταιρία Αθηνών- Πειραιώς και μια εταιρεία που τροφοδοτεί τη Θεσσαλονίκη. Επίσης, αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από την ολοένα και μεγαλύτερη χρηματοδότηση της ηλεκτρικής ενέργειας για βιομηχανικούς και αγροτικούς σκοπούς.

Τις παραμονές του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου τα στοιχεία ήταν απογοητευτικά. Το 95% της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας προερχόταν από εισαγόμενη πρώτη ύλη, γαιάνθρακα και πετρέλαιο. Τότε φάνηκαν όλες οι αδυναμίες των προηγούμενων επιλογών που αγνόησαν την αξιοποίηση των εγχώριων πλουτοπαραγωγικών πόρων.

Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού ολοκλήρωσε το έργο του εξηλεκτισμού της χώρας αξιοποιώντας τις εγχώριες πηγές ενέργειας. Η τεράστια υποδομή σε εγκαταστάσεις ορυχείων λιγνίτη, παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που έχει δημιουργήσει η ΔΕΗ όλα αυτά τα χρόνια, αποτελεί τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει στη νεότερη Ελλάδα.

Η ΔΕΗ, με τη μορφή της κρατικομονοπωλιακής επιχείρησης, διαδραμάτισε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η μονοπωλιακή θέση του ηλεκτρισμού και το σημαντικό για τα ελληνικά δεδομένα μέγεθος της επιχείρησης ανέδειξαν τη ΔΕΗ σε έναν από τους ρυθμιστικούς παράγοντες και για την άσκηση βραχυπρόθεσμης πολιτικής στους τομείς, τιμών και εισοδημάτων, απασχόλησης, συναλλάγματος και επιδοτήσεων στο πλαίσιο των γενικότερων κλαδικών πολιτικών.

Η οργανωτική δομή της επιχείρησης και η άμεση εξάρτηση βασικών εξυπηρετήσεων του καταναλωτή από την παροχή ή όχι της μη υποκαθιστάμενης ηλεκτρικής ενέργειας, ανέδειξαν τη ΔΕΗ σε ένα εκ των πλέον αποτελεσματικών

εργαλείων υλοποίησης των κρατικών πολιτικών. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις ένταξης των εισπρακτικών μηχανισμών της ΔΕΗ, χωρίς οφέλη για αυτή, στην υπηρεσία του κράτους (ΦΠΑ), των κρατικών επιχειρήσεων (ΕΡΤ), αλλά και της τοπικής αυτοδιοίκησης (Δημοτικά τέλη).

Στις σημαντικότερες επιλογές κρατικής παρέμβασης πρέπει να αναφερθούν:

- Ο άμεσος έλεγχος της τιμολογιακής και της επενδυτικής πολιτικής.
- Ο αποκλεισμός της επιχείρησης (μετά το 1970) από κάθε αναπτυξιακό κίνητρο (επιδότησεις – φοροαπαλλαγές)
- Η συμμετοχή σε ζητήματα πολιτικής απασχόλησης, καθώς και της διοικητικής εξέλιξης των υψηλόβαθμων στελεχών.
- Η ανάθεση παροχής υπηρεσιών από τρίτους.
- Η υποστήριξη κρατικών πολιτικών και προγραμμάτων (αγροτικός εξηλεκτρισμός, υδροηλεκτρισμός, εξηλεκτρισμός υπαίθρου).

Επιπλέον, η πλήρως καθετοποιημένη δομή της ΔΕΗ (παραγωγή λιγνίτη- παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος- μεταφορά- διανομή) την αναδεικνύει στη μεγαλύτερη ελληνική επιχείρηση, αυξάνοντας τις απαιτήσεις.

Πέραν όλων αυτών, ο λιγνίτης είναι καύσιμο στρατηγικής σημασίας για τη ΔΕΗ, γιατί έχει χαμηλό κόστος εξόρυξης, σταθερή και άμεσα ελέγξιμη τιμή και παρέχει σταθερότητα και ασφάλεια στον ανεφοδιασμό καυσίμου. Συγχρόνως, προσφέρει χιλιάδες θέσεις εργασίας στην ελληνική περιφέρεια, ιδιαίτερα σε περιοχές που εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας. Ο λιγνίτης έχει συντελέσει τα μέγιστα στην αύξηση του εθνικού προϊόντος.

Η ΔΕΗ έχει ένα τεράστιο κατασκευαστικό έργο και εξασφαλίζει την επάρκεια της χώρας σε ηλεκτρική ενέργεια. Οι 33 μεγάλοι θερμικοί και υδροηλεκτρικοί σταθμοί του διασυνδεδεμένου συστήματος της ηπειρωτικής χώρας, οι σταθμοί της Κρήτης και της Ρόδου, όπως και οι 66 αυτόνομοι σταθμοί των νήσων συνιστούν το βιομηχανικό κολοσσό της ΔΕΗ, που αποτελεί την ενεργειακή βάση κάθε οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα μας.

Η μεταφορά της ηλεκτρικής ενέργειας από τους σταθμούς παραγωγής στο δίκτυο διανομής σε ολόκληρο το διασυνδεδεμένο σύστημα και στους πελάτες υψηλής τάσης γίνεται με γραμμές υψηλής τάσης στα 400KV, 150KV και 66KV. Έτσι, αναπτύσσεται η «σπονδυλική στήλη» για τη μεταφορά της ηλεκτρικής ενέργειας.

Το Εθνικό Διασυνδεδεμένο Σύστημα Μεταφοράς έχει συνολικό μήκος γραμμών 10.900 χλμ. περίπου και ο συντονισμός γίνεται από το Εθνικό Κέντρο Ελέγχου Ενέργειας, το οποίο λειτουργεί από το 1997.

Στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και την Πτολεμαίδα εδρεύουν τα τρία Περιφερειακά Κέντρα Ελέγχου Ενέργειας που υποστηρίζουν το Ε.Κ.Ε.Ε. Το εθνικό δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας είναι συνδεδεμένο με τα συστήματα Μεταφοράς της Αλβανίας, της Βουλγαρίας, της Π.Γ.Δ.Μ. της Ιταλίας και της Τουρκίας.

Η Ελλάδα είναι μέλος της UCTE (Union for Coordination of Transmission of Electricity), και το διασυνδεδεμένο σύστημα λειτουργεί σύγχρονα και παράλληλα με το υπόλοιπο διευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς.

Από την 1/1/2001 η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού μετετράπη σε Ανώνυμη Εταιρεία με διακριτικό τίτλο «Δ.Ε.Η Α.Ε.» και με κύριο σκοπό την άσκηση εμπορικής και βιομηχανικής δραστηριότητας στον τομέα ενέργειας στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Από το Φεβρουάριο του 2001 η απελευθέρωση της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας είναι πραγματικότητα.

Η ΔΕΗ Α.Ε. ακολουθώντας το νέο θεσμικό πλαίσιο που δημιούργησε η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έχει μετατραπεί από τεχνική σε εμπορική επιχείρηση, έχει αναπτύξει πελατοκεντρική νοοτροπία και έχει θέσει σαν κύριο στόχο τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών της.

Συγχρόνως, η ΔΕΗ Α.Ε. προσφέρει νέους σύγχρονους τρόπους εξυπηρέτησης προς τους πελάτες της, όπως:

- Τηλεφωνικό κέντρο πληροφόρησης και εξυπηρέτησης πελατών.
- Πληρωμή στα υποκαταστήματα ΔΕΗ.
- Πληρωμή στις Αυτόματες Ταμειακές Μηχανές (ΑΤΜ) συμβεβλημένων τραπεζών.
- Πληρωμή με χρήση τραπεζικού λογαριασμού.
- Πληρωμή μέσω της υπηρεσίας e- banking.

Μεταξύ άλλων, η ΔΕΗ έχει αναγάγει την περιβαλλοντική συνιστώσα σε ένα από τους βασικούς παράγοντες της πολιτικής της και επιχειρησιακής της δράσης. Η περιβαλλοντικής της δράση στηρίζεται στους εξής άξονες:

- Τήρηση της Εθνικής νομοθεσίας για το περιβάλλον
- Εφαρμογή τεχνικών για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο ρύπανσης.

-Αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως την ηλιακή, την αιολική και τη γεωθερμική.

-Ανάπτυξη επιστημονικών γνώσεων και τεχνογνωσίας για την αντιμετώπιση τεχνικών προβλημάτων αλλά και προβλημάτων που σχετίζονται με την ασφάλεια των εργαζομένων.

-Συνεχής πληροφόρηση και συνεργασία με άλλους φορείς για ανάπτυξη τεχνικών αντιρρύπανσης ή περιορισμού της.

Δεν μπορούν να παραλειφθούν τα έργα κοινωνικής ανταπόδοσης από τη ΔΕΗ στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης. Ενδεικτικά:

- Χρηματοδοτηθήκαν έργα κοινωνικής ανταπόδοσης στους οικισμούς της περιοχής (δρόμοι, υδραγωγεία, έργα υποδομής).

- Από το 1997 θεσπίστηκε το τέλος ανάπτυξης βιομηχανικών περιοχών. Για το νομό Αρκαδίας αποδίδονται περίπου 2,2 εκ. € ετησίως που συνολικά μέχρι σήμερα έχει ξεπεράσει τα 50.000.000 Ευρώ.

- Για το Αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης η ΔΕΗ έχει καταθέσει από πενταετίας το ποσό του 2.000.000 Ευρώ.

- Κάθε χρόνο η ΔΕΗ χρηματοδοτεί πολιτιστικές εκδηλώσεις (θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, καρναβάλι κ.λ.π.) στην πόλη αλλά και στα χωριά της Μεγαλόπολης.

- Έχει συμβάλλει οικονομικά σε επισκευές, ανακαινίσεις ή αναπαλαιώσεις σε διάφορες Εκκλησίες και Μοναστήρια της περιοχής Μεγαλόπολης.

- Προσφέρει το οίκημα της καντίνας του οικισμού της ΔΕΗ Μεγαλόπολης, προκειμένου να φιλοξενηθεί η αρχαιολογική συλλογή της Μεγαλόπολης.

- Χρηματοδότησε τις αρχαιολογικές ανασκαφές της αρχαίας Τραπεζούντας

- Παρείχε όποιες διευκολύνσεις ζητήθηκαν (κατασκευή πρόσβασης, παροχή νερού, παροχή σκαπτικών μηχανημάτων κ.λ.π.) στις ανασκαφές Μαραθούσας για παλαιοανθρωπολογικά ευρήματα.

- Κατασκεύασε πίστα Motocross η οποία έχει φιλοξενήσει ακόμα και παγκόσμιο πρωτάθλημα.

- Κατασκεύασε αεροδρόμιο της Αερολέσχης Αρκαδίας.

- Κατασκεύασε και συντηρεί με τη βοήθεια του Κυνηγετικού Συλλόγου Μεγαλόπολης εκτροφείο θηραμάτων, για τον εμπλουτισμό της πανίδας της περιοχής.

- Μισθώνει με συμβολικό αντίτιμο, περί τα 2.000 στρέμματα αγροτικών εκτάσεων, σε αγρότες και κτηνοτρόφους της περιοχής.

Μετά την απόσχιση των κλάδων Μεταφοράς και Διανομής δημιουργήθηκαν δυο 100% θυγατρικές εταιρείες της Δ.Ε.Η Α.Ε., ο ΑΔΜΗΕ Α.Ε. (Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.) και ο ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.).

Πιο συγκεκριμένα, ο ΑΔΜΗΕ Α.Ε. συστήθηκε σύμφωνα με το Ν.4001/2011 σχετικά με την οργάνωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, με σκοπό να αναλάβει τα καθήκοντα του Διαχειριστή του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ). Σκοπός του είναι η λειτουργία, η συντήρηση και η ανάπτυξη του ΕΣΜΗΕ, ώστε να διασφαλίζεται ο εφοδιασμός της χώρας με ηλεκτρική ενέργεια με τρόπο ασφαλής, αποδοτικό και αξιόπιστο.

Ο ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. συστήθηκε, επίσης, σύμφωνα με το Ν.4001/2011. Έργο του είναι η λειτουργία, η συντήρηση και η ανάπτυξη του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα.

Σήμερα, η Δ.Ε.Η μετά από περίπου 70 χρόνια λειτουργίας ως κρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση, βρίσκεται στη διαδικασία αποκρατικοποίησης και πώλησης των μονάδων και εκμετάλλευσης των ορυχείων σε ιδιωτικά κεφάλαια.

Πηγές και Βιβλιογραφία

Α΄ Πηγές

Εκθέσεις Πεπραγμένων

- *Έκθεσις Πεπραγμένων κατά τα οικονομικά έτη 1950-51 & 1951-52*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού χ.χ.
- *Έκθεσις του Διοικητικού Συμβουλίου προς την Αντιπροσωπευτική Συνέλευσιν επί των πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1951-1952*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήναι, χ.χ.
- *Έκθεσις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1954-55 μετ' ανασκοπήσεως της πενταετίας 1951-1955*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, (Ιδρυτικός Νόμος 1468/1950), χ.χ.
- *Έκθεσις Πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1952-1953*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, χ.χ.
- *Έκθεσις Πεπραγμένων κατά το οικονομικό έτος 1953-1954*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, χ.χ.
- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων του οικονομικού έτους 1955-56 (1^η Ιουλίου 1955- 30 Ιουνίου 1956)*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, χ.χ.
- *Έκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός του έτους 1958*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1959.
- *Έκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1959*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1960.
- *Έκθεσις Πεπραγμένων και ισολογισμός έτους 1960*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1961.
- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1964*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1965.
- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1965*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1966.
- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1967*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1968.
- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1969*, Δημόσια Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1970.

- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1966*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1967.
- *Ισολογισμός και έκθεσις πεπραγμένων έτους 1968*, Δημόσια Επιχείρησις Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1969.
- *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1976*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1977.
- *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1977*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1978.
- *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1978*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1979.
- *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1979*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1980.
- *Ισολογισμός και έκθεση πεπραγμένων έτους 1980*, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, Αθήνα 1981.
- *Αρχείο Προφορικών Μαρτυριών*, Ιστορικό Αρχείο ΔΕΗ, Προφορική Μαρτυρία Στάθη Σταματόπουλου, Νοέμβριος- Δεκέμβριος 2003.
- Υπηρεσιακό σημείωμα, 22 Ιανουαρίου 1970, Από Νομική Υπηρεσία προς Διεύθυνσιν Γενικών Υπηρεσιών. Θέμα: Ακίνητος περιουσία ΔΕΗ. Οικόπεδον Μεγαλοπόλεως, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού.

Εφημερίδες

- Φ.Ε.Κ., αρ. φ. 116, Αθήνα 16/7/1922.
- Φ.Ε.Κ., αρ. φ. 169, Αθήνα 7/8/1950.
- Φ.Ε.Κ., αρ. φ. 174, Αθήνα 7/8/ 1956.
- *Ελευθερία*, αρ. φ. 1805, 8/8/1950.
- *Ελευθερία*, αρ. φ. 1806, 9/8/1950.

Περιοδικά

- *Τεχνικά Χρονικά*, Κούκουζας Κ. Ν., *Λιγνίτης: το χθες, το σήμερα, το αύριο*, Μάρτ. – Απρ. 1981, σελ.64.

Πηγές διαδικτύου

- Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, <http://www.ggk.gov.gr/>, [ημ. πρόσβασης 22/11/2018].
- Παισανία, *Αρκαδικά*, Κεφάλαιο 29, παρ.1, arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/book.php?id=1&lang=1&kef=29, [ημ.προσπ.22/6/2018].
- Προμηθευτικός Συνεταιρισμός Προσωπικού Δ.Ε.Η. (ΣΥΝ. Π.Ε. 1941), *Ιστορική Αναδρομή του Συνεταιρισμού*, <http://psypdeh.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%B7/>, [ημ.προσπ.9/11/2018].

Β΄ Βιβλιογραφία

- Βακαλόπουλος Ε. Απόστολος, *Νέα ελληνική ιστορία, 1204 -1985*, κγ΄ έκδοση, Θεσσαλονίκη 2005.
- Βερέμης Θάνος – Γιάννης Κολιόπουλος, *Ελλάς, Η σύγχρονη συνέχεια, Από το 1821 μέχρι σήμερα*, Οκτώβριος 2006.
- Βερέμης Θάνος – Ιωάννης Κολιόπουλος, *Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, Νεότερη Ελλάδα, Μια ιστορία από το 1821*, Αθήνα 2013.
- Βουρνάς Τάσος, *Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας, Από τα πρώτα μετεμφυλιοπολεμικά χρόνια ως την ημέρα του στρατιωτικού πραξικοπήματος των συνταγματαρχών*, Αθήνα 2013, τ.5.
- Γιαννίτσης Τάσος, *Βιομηχανική και τεχνολογική πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα 1993.
- *Ιστορία ελληνικού έθνους, Σύγχρονος ελληνισμός από το 1941 έως το τέλος του αιώνα*, 2000, τ.16.
- *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα, 1945- 1952, Ανασυγκρότηση-Εμφύλιος- Παλινόρθωση*, Τόμος Δ΄ , Μέρος Β΄ , Δεκέμβριος 2009.
- Μαρκεζίνης Β. Σπύρος, *Σύγχρονη πολιτική ιστορία της Ελλάδας 1936-1975*, Αθήνα 1994, τ.2.

- Μπάτσης Δημ., *Η βαρειά βιομηχανία στην Ελλάδα*, Αθήνα 2004.
- Παντελάκης Νίκος Σ., *Ο εξηλεκτρισμός της Ελλάδας. Από την ιδιωτική πρωτοβουλία στο κρατικό μονοπώλιο (1889-1956)*, Αθήνα 1991.
- Ριζάς Σωτήρης, Βερέμης Θάνος, Μιχαηλίδης Δ. Ιάκωβος, *Μεγάλοι Έλληνες, Κωνσταντίνος Καραμανλής*, Αθήνα 2009.
- Σαμίου Δήμητρα, *Η εξαγορά ηλεκτρικών επιχειρήσεων από τη ΔΕΗ, Αρχαιακή Τεκμηρίωση*, Αθήνα 1998.
- Σταθάκης Γιώργος, *Το Δόγμα Τρούμαν και το Σχέδιο Μάρσαλ, Η ιστορία της Αμερικανικής βοήθειας στην Ελλάδα*, Αθήνα 2004.
- Τσοτσορός Στάθης Ν., *Ενέργεια και ανάπτυξη στη μεταπολεμική περίοδο, Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού 1950-1992*, Αθήνα 1995.
- Τσουκαλάς Κωνσταντίνος, *Κράτος, κοινωνία, εργασία στη μεταπολεμική Ελλάδα*, Αθήνα 2005.
- Clogg Richard, *Σύντομη Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, Από την παρακμή και πτώση του Βυζαντίου μέχρι το 1985*, Αθήνα 2012.
- Woodhouse M. C., *Η ιστορία ενός λαού, Οι Έλληνες από το 324 έως σήμερα*, Αθήνα 2008.

Άλλες μελέτες

- Βλαχοπούλου Μαρία, *Ο ρόλος των δημόσιων επιχειρήσεων στον τομέα του ηλεκτρισμού και της ενέργειας και η εφαρμοζόμενη τιμολογιακή πολιτική, χ.χ.*
- Λύτη Έλενα, *Οι οικισμοί της ΔΕΗ στην Ελλάδα*, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο 2012.
- Λύτρας Σ. Θεόδωρος, *Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η σύμβαση προμήθειας, χ.χ.*

- Νικολακοπούλου Μαγδαληνή, Ο πολίτης απέναντι στις δημόσιες επιχειρήσεις. Οι περιπτώσεις των Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Ο.Σ.Ε., Διπλωματική εργασία, Αθήνα 2003.

- Τασσόπουλος Γεώργιος, *Χημική μελέτη λιγνίτη Μεγαλόπολης*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών 1997.

- *Το ελληνικό ενεργειακό σύστημα*, Υπουργείο Ανάπτυξης, Φεβρουάριος 2009.

Παράρτημα

• Πίνακες

Κατηγορία Μισθωτών	31 Δεκεμβρίου	
	1959	1958
Τεχνικοί:		
Μηχανικοί, γεωπόνοι, χημικοί	378	338
Ύπομηχανικοί, σχεδιαστές κτλ.	257	240
Έργατοτεχνίται ειδικευμένοι και άνει- δίκευτοι	3.369	2.811
Οικονομικοί και διοικητικοί	1.341	1.054
Νομικοί	18	17
Ίατροι	4	3
Όδηγοί αυτοκινήτου	237	214
Κλητῆρες, φύλακες, καθαρίστριαι	320	218
Σύνολον	5.924	4.895

Οι εργαζόμενοι τα έτη 1958 - 1959

	1963	1964	Αύξησης ἢ μείωσις
Μηχανικοί-Γεωπόνοι-Χημικοί	585	593	8
Λοιπὸν Τεχνικὸν καὶ Ἐργατοτεχνικὸν προσωπικὸν,	7.240	7.455	215
Ύπάλληλοι, οἰκονομικοὶ καὶ διοικητικοὶ	3.215	3.536	321
Ίατροὶ	8	8	—
Νομικοὶ	31	41	10
Όδηγοὶ αὐτοκινήτων	442	451	9
Βοηθητικὸν προσωπικὸν (κλ.ητῆρες, καθαρίστριαι, φύλακες κλπ.)	839	760	-79
Πρακτικῶς ἀσκούμενοι	380	279	-101
	12.740	13.123	383

Οι εργαζόμενοι τα έτη 1963 - 1964

Έτος	Μέσος Ετήσιος Αριθμός Προσωπι- κού	Συνολική Δαπάνη Μισθοδο- σίας (εις χιλ. δρχ.) (1)	Μέση Ετησία Επιβάρυν- σις Μισθο- δοσίας ανά υπάλληλον (εις δρχ.)	Αριθμός Προσωπι- κού 31ης Δ/βρίου	Αριθμός υπαλλήλων ανά :			Δαπάνη Μισθοδο- σίας ανά KWH πα- ραγωγής (λεπτά/ KWH)
					GWH Παραγω- γής (2)	MW Εγκατε- στημένης Ισχύος (3)	1.000 Πελάτας (3)	
1961	10.467	719.293	68.720	11.058	4,2	17,6	9,6	29,12
1962	11.383	816.287	71.711	11.897	4,1	14,8	9,3	29,91
1963	12.269	973.800	79.371	12.740	3,9	15,8	9,-	31,30
1964	12.826	1.073.665	83.710	13.123	3,4	15,3	8,5	28,80
1965	13.809	1.336.269	96.767	14.795	3,2	13,9	8,5	30,92
1966	15.274	1.710.453	111.985	15.632	2,7	11,3	8,1	30,46

Οι εργαζόμενοι και η μισθοδοσία τα έτη 1961-1966

	1967	1966	Αύξηση ή μείωση
Μηχανικοί - Γεωπόνοι - Γεωλόγοι - Χη- μικοί	739	765	- 26
Λοιπών Τεχνικών και Έργατοτεχνικών Προσωπικών	8.424	8.387	37
Υπάλληλοι Οικονομικοί και Διοικητικοί	4.661	4.420	241
Ίατροι	52	23	29
Νομικοί	52	54	- 2
Όδηγοί Αυτοκινήτων	560	555	5
Βοηθητικών προσωπικών (κλητῆρες, κα- θαρίστριαι, φύλακες κ.λπ.)	1.004	996	8
Πληρώματα πλωτῶν μέσων λίμνης Ἀ- χελώου	14	16	- 2
Πρακτικῶς ἀσκούμενοι	338	416	- 78
Σύνολον	15.844	15.632	212

Οι εργαζόμενοι τα έτη 1966 - 1967

Κλάδοι Προσωπικού	Δύναμη Προσωπικού		Αύξηση ή Μείωση
	31.12.76	31.12.75	
Στελέχη Γενικών Θέσεων	68*	75	(7)
Τεχνικοί	15.313	12.707	2.606
Διοικητικο-οικονομικοί	6.150	5.885	265
Δικηγόροι	75	66	9
Υγειονομικοί	154	123	31
Μισθωτοί Γενικών Υπηρεσιών	<u>4.461</u>	<u>3.594</u>	<u>867</u>
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	26.221	22.450	3.771
Προσωπικό τ. ΛΙΠΤΟΛ	—	<u>2.928</u>	(2.928)
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	<u>26.221</u>	<u>25.378</u>	<u>843</u>
Πρακτικά ασκούμενοι σπουδαστές Τεχνικών Σχολών ΔΕΗ	386	376	10

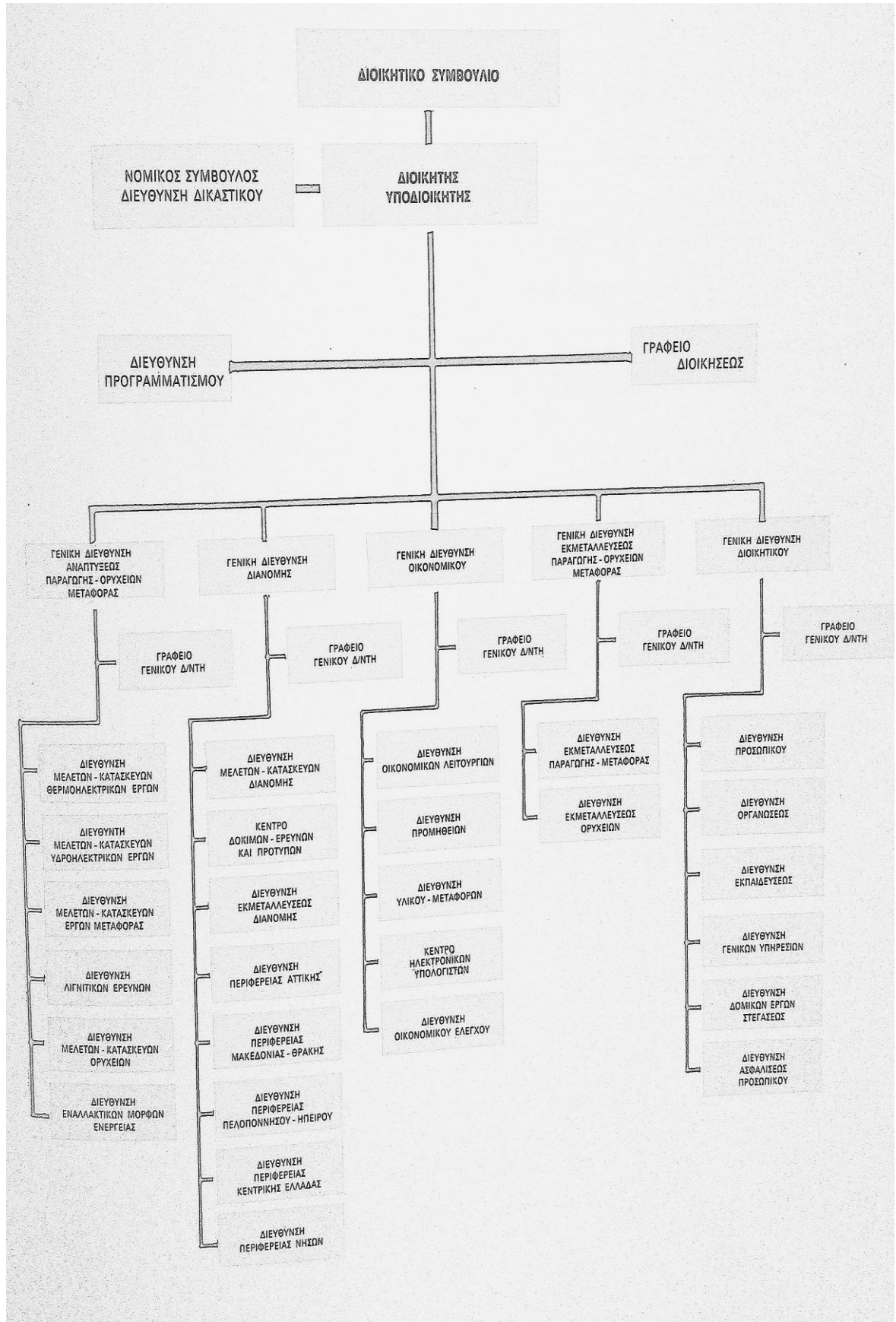
Οι εργαζόμενοι τα έτη 1975 - 1976

ΚΛΑΔΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΔΥΝΑΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ		Αύξηση ή Μείωση
	31.12.79	31.12.78	
Στελέχη Γενικών Θέσεων	85	61	+ 24
Τεχνικοί	15.143	15.243	- 100
Διοικητικοοικονομικοί	5.785	5.968	- 183
Δικηγόροι	63	70	- 7
Υγειονομικοί	158	149	+ 9
Μισθωτοί Γενικών Υπηρεσιών	<u>4.247</u>	<u>4.312</u>	- 65
Σύνολο	25.481	25.803	- 322
Πρακτικά ασκούμενοι σπουδαστές Τεχνικών Σχολών Δ.Ε.Η.	379	336	+ 43
*Η μείωση του προσωπικού κατά 322 μισθωτούς προκύπτει από :			
Λύση εργασιακής σχέσεως	875	μισθωτών	
Προσλήψεις	<u>553</u>	"	
	- 322		

Οι εργαζόμενοι τα έτη 1978 - 1979

Κλάδοι Προσωπικού	Δύναμη Προσωπικού		Αύξηση ή Μείωση
	31.12.81	31.12.80	
Στελέχη Γενικών θέσεων	72*	68*	+ 4
Τεχνικοί	16.622	15.747	+ 875
Διοικητικοοικονομικοί	5.981	6.034	-53
Δικηγόροι	59	62	-3
Υγειονομικοί	174	169	+ 5
Μισθωτοί Γενικών Υπηρεσιών	4.639	4.275	+ 364
Σύνολο	27.547	26.355	+ 1.192
Πρακτικά ασκούμενοι σπουδαστές			
Τεχνικών Σχολών ΔΕΗ	448	523	- 75

Οι εργαζόμενοι τα έτη 1980 - 1981

Το διάγραμμα εσωτερικής οργάνωσης του 1981.

•Εικόνες

ΤΡΙΤΗ, 8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1950 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΤΗΣ Σ

ΟΚ. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ ΤΟΝΙΖΕΙ ΠΑΛΙΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗΝ ΕΜΠΕΔΩΣΕΩΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ Ε- ΚΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΛΑΡΙΣΣΑ, 7. (Του ανταποκρι-
τού μας). — Ο πρόεδρος της κυ-
βερνήσεως κ. Πλαστήρας και οι
υπουργοί κ. κ. Καρτάλης και Χατζη-
γιάννης άρκετο ένωτα και ά-
καλούτως μετέβησαν και παρίστη-
σαν εις τα έγκαίνια του κληρονο-
μίου και του μακροσημοποιείου της
Ενώσεως Συνεταιρισμών Φοροά-
λων. Είς τον σιδηροδρομικόν σταθ-
μόν των Φοροάλων ο κ. Πλαστή-
ρας, μετά των άγιασμών, όμιλη-
σας, ειπε τά εξής:

«Είμαι εύτυχής, διότι, ώς προ-
βλεπούργος, έγκαινιάζω τό πρώτον
έργον, τό όποιον άνήκει εις τους
συνεταιρισμούς. Ούτην δέν εκπλη-
ρούν σήμερον πλήρως τον προορι-
σμόν των, αυτοίμως όμως ένισχυ-
όμενοι, θά δυνηθούν να σημειώ-
σουν αξιόλογον δεύσιν. Γνωρίζετε,
ότι την 15ην Αύγουστου έγκαινιά-
ζονται τά υδροηλεκτρικά έργα, τά
όποια θά μεταβάλουν την ζωήν
της ύπαιθρου. Εντός τριών έτών
κάθε έλληνική γυνίκα θά έχη ήλεκ-
τροικήν δύναμιν και τό ήλεκτρικόν
δίκτυον θά επεκταθή εις όλόκλη-
ρον την χώραν. Όλα αυτά φάνου-
ται μεθέξω, θά γίνων όμως χάρις
εις την ένισχυσιν της Αμερικανι-
κής Δημοκρατίας.

Ο τόπος μας — ανέχισεν δι-
κ. Πλαστήρας — φαίνεται πτω-
χός αλλά δέν είναι, διότι υπάρχουν
υπόγειοι και επίγειοι πλούτοι. Ο
ταν υπάρχει άρδευσις οι καλλιερ-
γαιά έά ίδουν πώς ένα στρέμμα
άγώνυ γής δύναται να μεταβληθή
εις κήπον. Αυτό θά κάμωμεν εις
την Ελλάδα, τά έργα δέ αυτά θά
τά ίδωμεν και ήμεις. Χρειάζεται ό-
μως ήρωϊσμός και άγάπη. Ο Θεός
έπαράσσει να έχωμεν ειρήνην, Εί-
μαι βέβαιος ότι δέν θά διαταρα-
χθώ ή τάξις, έίλω όμως να ίδω ά-
κόμη ιδεώδη την κατάστασιν με-
τάσιν την Ισολοιτείαν. Έάν ένας
λαός δέν είναι ελεύθερος να έκρά-
ξη τά αίσθηματά του, δέν δύνα-
μεθα να ειπωμεν ότι είναι ελεύθε-
ρος. Έάν τά όργανα του κράτους
δέν είναι είλοι του λαού, δέν ήμ-
πορεί να υπάρξη ήτυχία. Αυτό
φιλοδοξώ να γίνη. Τά όργανα της
τάξεως να γίνων οι πιστότεροι εί-
λοι των ατόμων δια να εξυπηρετή-
σων τό γενικόν καλόν.

Η κυβέρνησις είναι άποφασισμε-
νη να διαδίασ προς έκτέλεσιν του
πρωτεύματός της. Απικελεύεται
άπό τρία κόμματα, όλα όμως εί-
ναι σύμφωνα εις την έκτέλεσιν του
κοινού πρωτεύματος. Έάν ύπό-
χουν διασκαίσις αυτοί άφορισίον την
υπράτην της κυβερνήσεως, διότι ού-
τω ούτη δέν δίδει ταχύον ρυθμόν εις
τό έργον της. Αλλά ός μη τά ζη-
τάμε όλα. Ευπρόκαμε εις καλόν
δρόμον και ελπίζω ότι θά υπάρξη
ήσυχία».

Όμίλησαν επίσης οι ύπουργοί
κ. κ. Καρτάλης και Χατζηγιάννης
και ακολουθώς ο κ. πρωθυπουργός
έβασεν εις λειτουργίαν τά έργοστά-
σια.

Ο ύπουργός κ. Χατζηγιάννης
έβήλωσεν ότι εντός της αύριον (σή-
μερον) θά εισηγηθή εις την κυ-
βέρνησιν και τό κυβερνητικόν συ-
μβούλιον τά περιόματα δια τό στα-
σοδικόν.

Ο κ. πρωθυπουργός εξέφρασε
την δυστορίαν του, διότι δέν προ-
εβήθη εισάτι τό ζήτημα της άνεγέρ-
σεως των μεγάλων σεαγειών και
φυγείων εις την Λάρισσαν.

Ο Κ. ΣΠΑΗΣ ΔΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

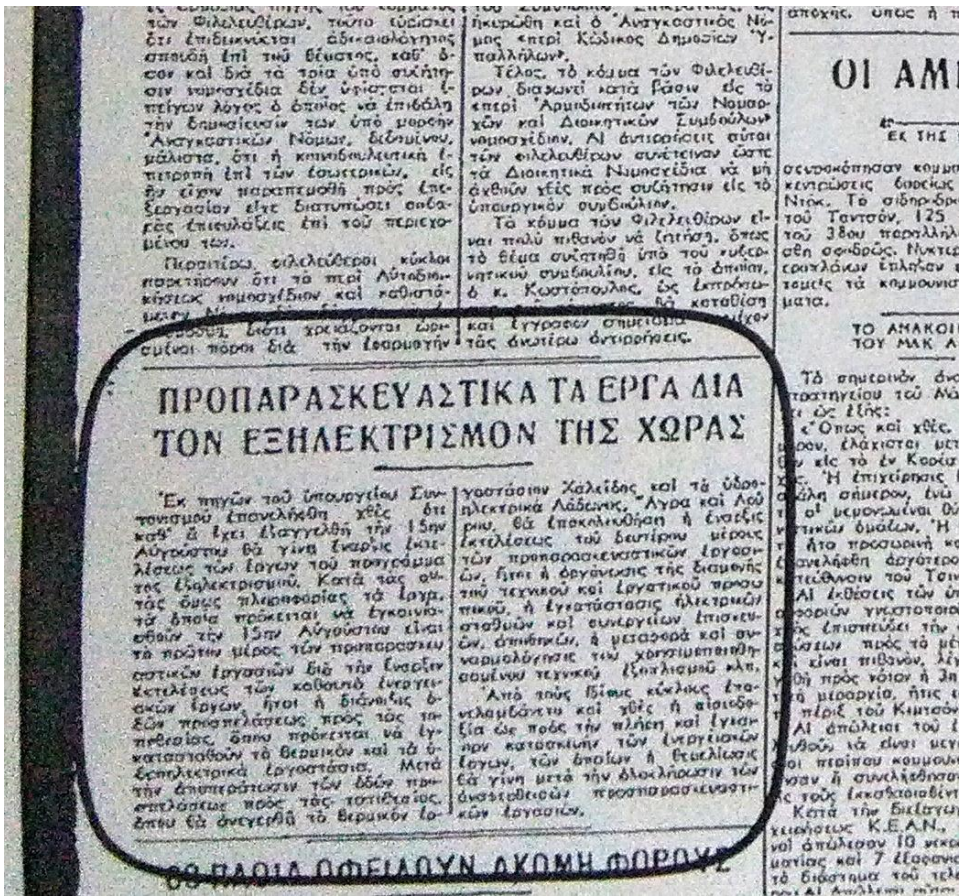
Ο ύπουργός των Στρατιωτικόν
κ. Σπαής διηλών δια την στάσιν
του τό ύπουργικόν συμβούλιον
κατά την ύπαιθρον. Ανομοί-
στικόν Νόμου, περί μέτρων επιει-
κίας, έβήλωσεν ότι έβήλωσεν
έθασεν πολλών άναπόδεκτοι ά-
κίαι. Δεδομένου ήδη ότι έξελ-
θεν ή συμμοριτισμός, φρονώ δέ
ότι ή ύπαιθρος, ή οποία πρέπει
να επανορθωθού αι προσγεγόμε-

ΛΕ-Ι-Κ
Ο γενικί
Τοίγκι
ική Συνέ
ατη να ο
ηπτώσει
Ομιλώ
ακτικήν
ού τύπι
ή έτόνι
ή συγκο
ήκας έπι
έλευσιν,
μός πε
4 ήμερά
κατάστ
ύλον τό
Ο γεν
ρηθή ε
ατόπιν ε
ελεγγόμε
όν Λύγι
ού Σοβι
σοκίδρου

Η Κ
ΤΗΣ

Ο ύπι
Τουδερέ
άταξι δ
σημειουμ
μου:
«Η κυ
τά προσ
ατιμητι
κυρίας
παύ συν
φαινόμεν
κά και έ
πό τά έ
των εις
άνταρση
τά δ' έ
των πανί

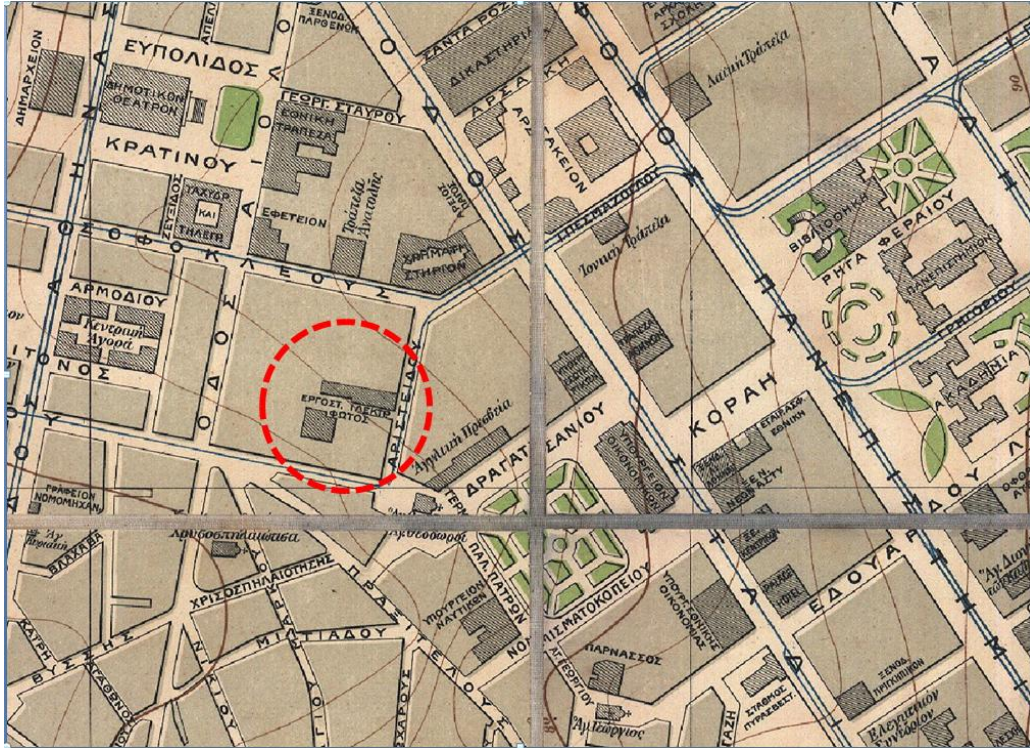
Άρθρο από την εφημερίδα *Ελευθερία* της 8^{ης} Αυγούστου 1950

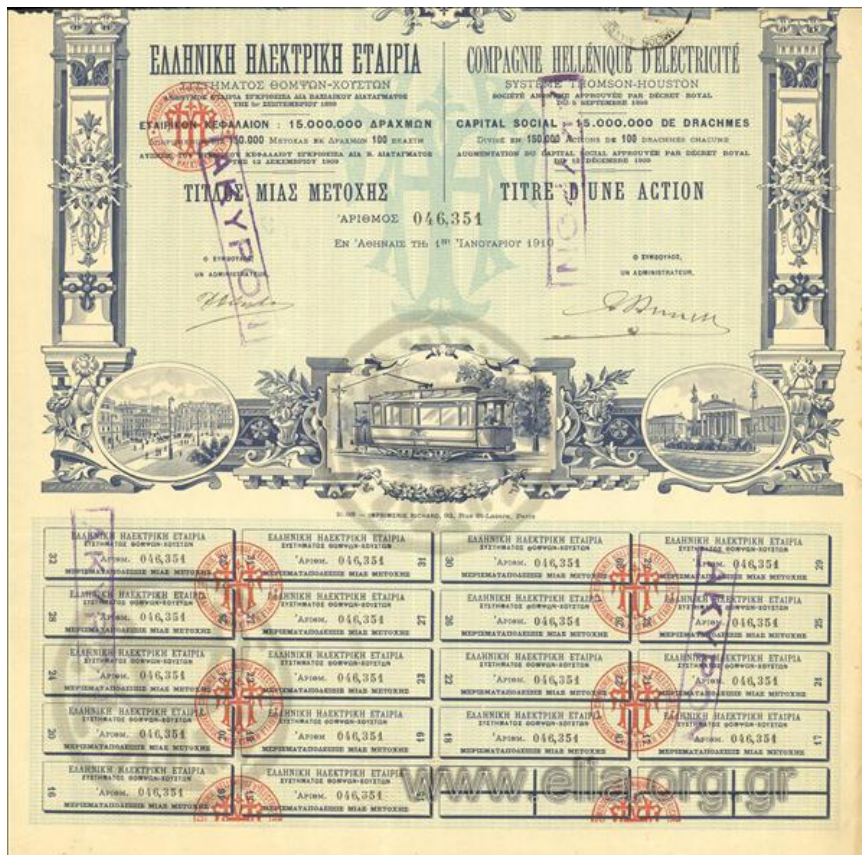
Άρθρο από την εφημερίδα Ελευθερία της 9ης Αυγούστου 1950

Νόμισμα μίας δραχμής με την επιγραφή Γενική Εταιρεία Εργοληψιών

Χάρτης που απεικονίζει την τοποθεσία της Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρείας στην Αθήνα

Ομολογία Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρείας

Όλες οι δουλιές του σπιτιού γίνονται
**ΑΝΕΤΑ
 ΣΥΝΤΟΜΑ
 ΚΑΘΑΡΑ
 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ** με τον Ηλεκτρισμό

Διαφήμιση της Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθηνών - Πειραιώς

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΘΑ ΠΕΡΑΣΗ ΠΙΟ
 ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ....

...όν εγκαταθήσετε στο σπίτι σας τις απαραίτητες ηλεκτρικές συσκευές. Με μία ηλεκτρική θερμάστρα στη γωνιά, μία ηλεκτρική Ισθγιέρα, μία φρυγανιέρα και το πλούσιο φως της ηλεκτρικής λάμπας, η χειμωνιάτικες βραδυές περνούν άνετα και ευχάριστα. B 40

Ζητήστε να σας εξηγήσουν το τιμολόγιό του T-3
ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ Α.Π.
 ΣΤΑΔΙΟΥ 4

Διαφήμιση της Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθηνών- Πειραιώς

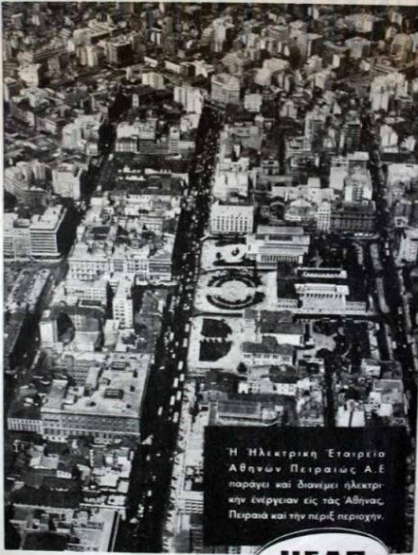

Και γι' όγραιωσή μου
 τήν πραγματικότητά μου
 χάρη τήν ένωση μόνον
 όφύοτου όλα μέσα στό σπίτι
 τι γίνονται με τόν ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 4

Διαφήμιση της Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθηνών- Πειραιώς

ή ΑΘΗΝΑ σήμερα
 είναι μιά μεγάλη πόλις

Η Ηλεκτρική Εταιρεία
 Αθηνών Πειραιώς Α.Ε.
 παράγει και διανέμει ηλεκτρι-
 κήν ενέργειαν εις τας Αθήνας,
 Πειραιά και την περίε περιοχή.

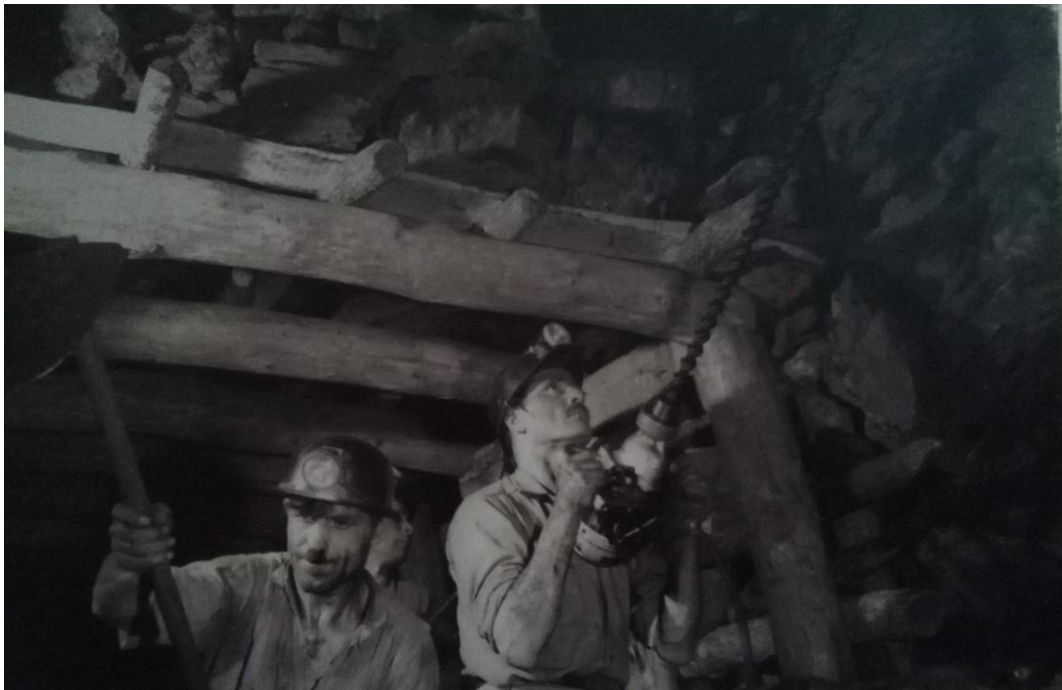
ΗΕΑΠ
 Πρόσδος με τόν ήλεκτρισμόν

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

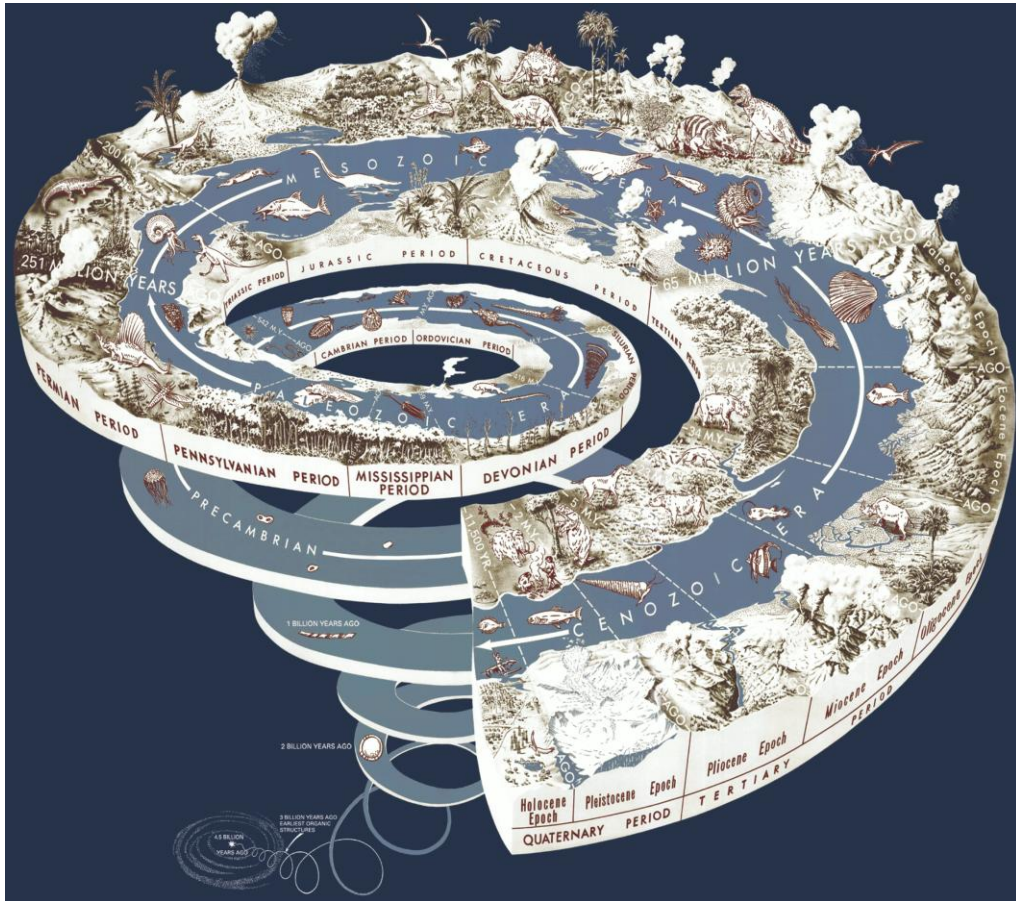
Διαφήμιση της Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθηνών- Πειραιώς

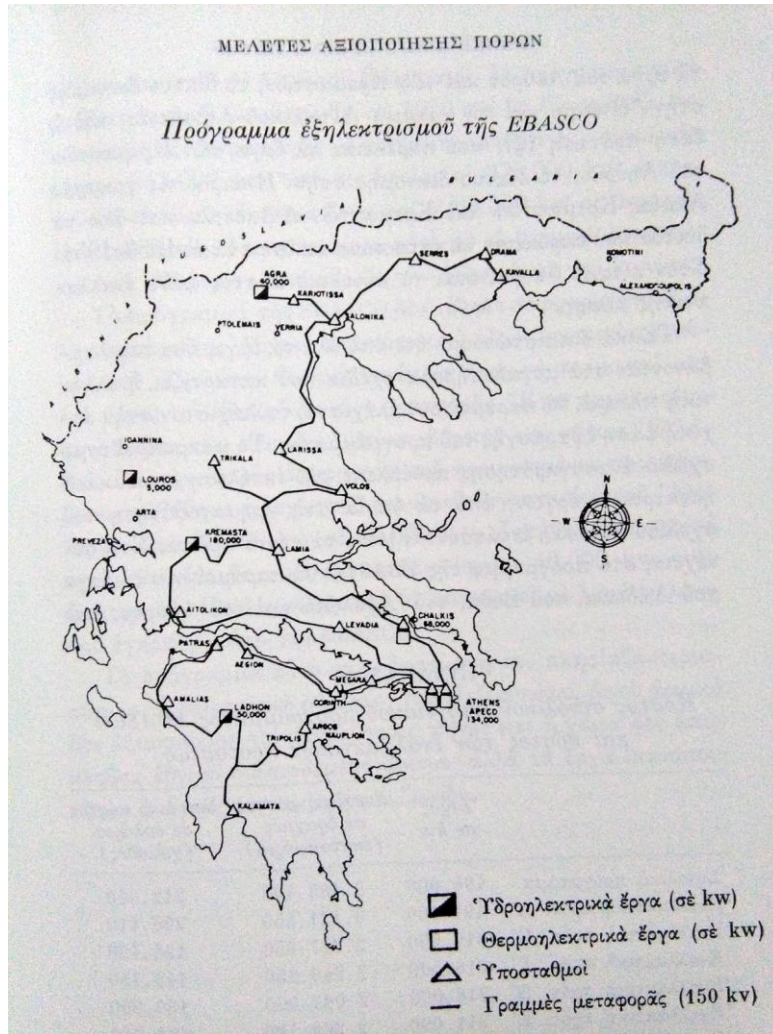
Λιγνίτης

Ορυχείο λιγνίτη, Αλιβέρι, 1955

Ο γεωλογικός χρόνος σε σπείρα

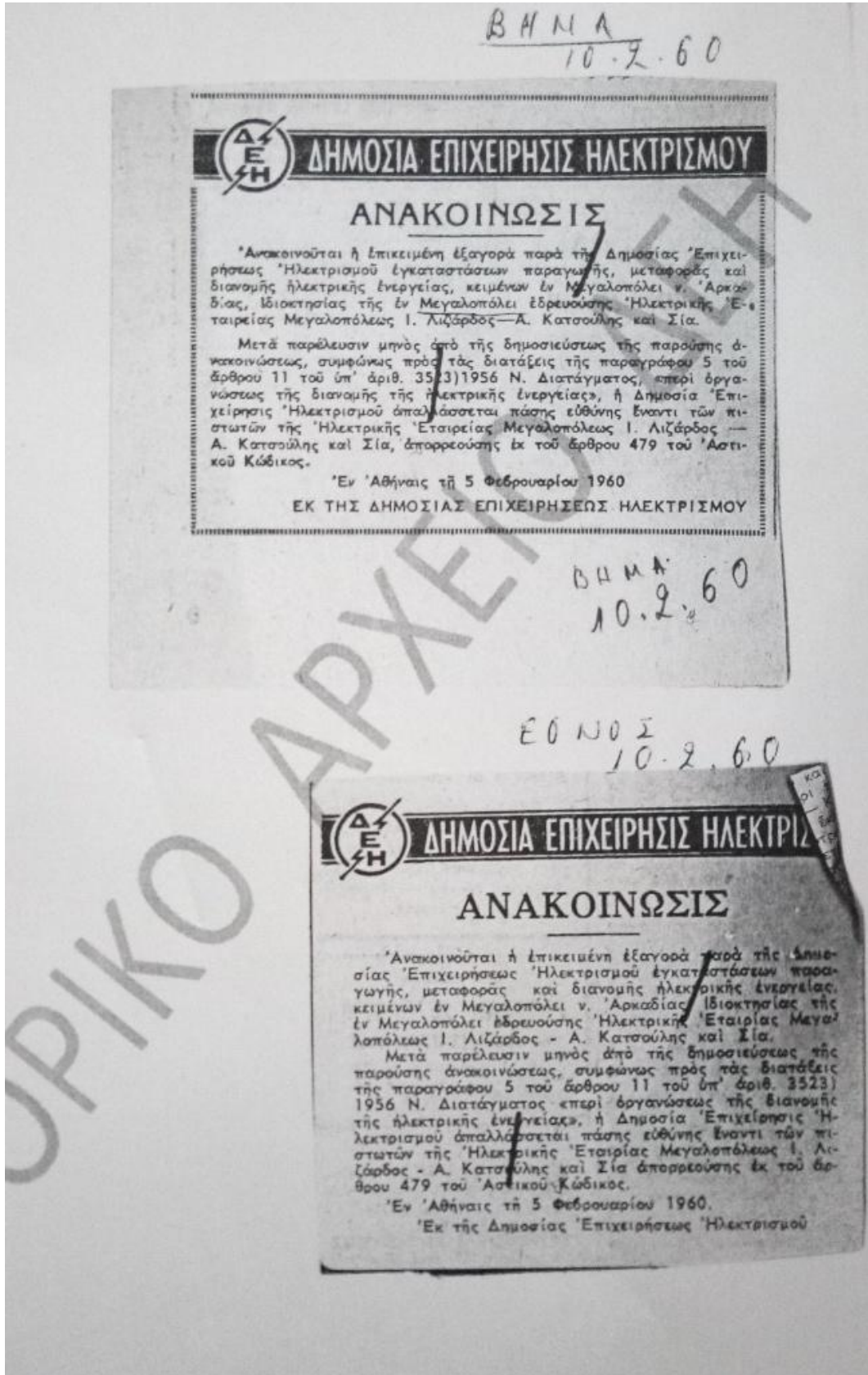
Πρόγραμμα EBASCO

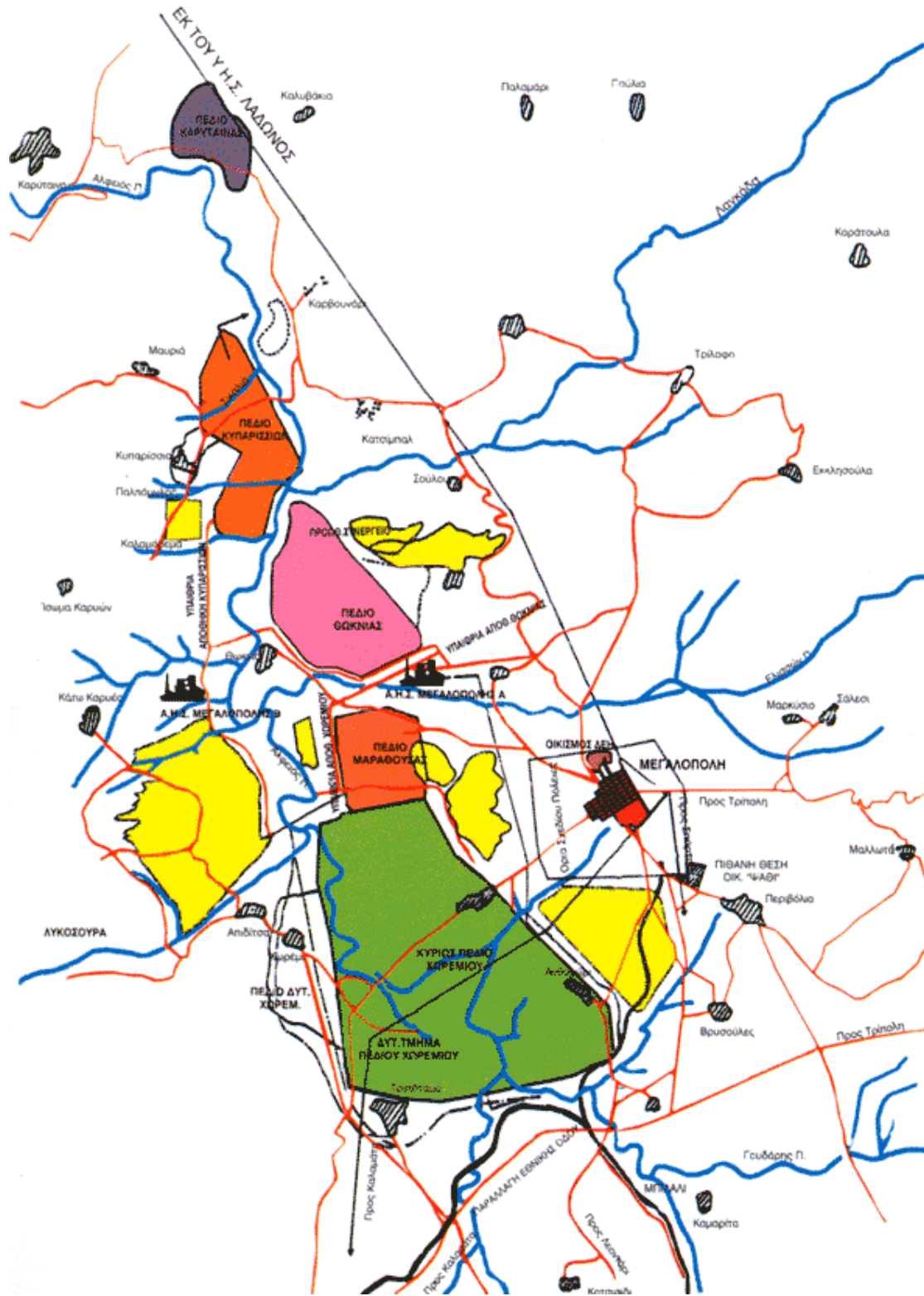
Ατμοηλεκτρικός σταθμός

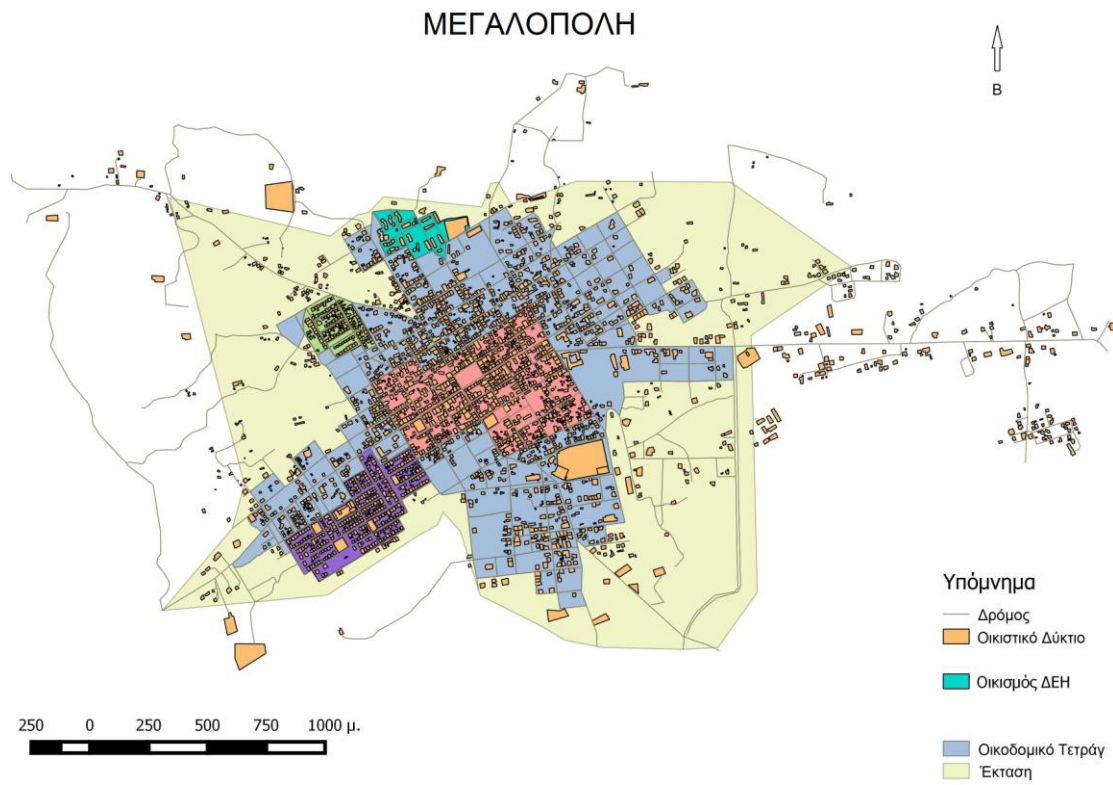
Ορυχείο εξόρυξης λιγνίτη

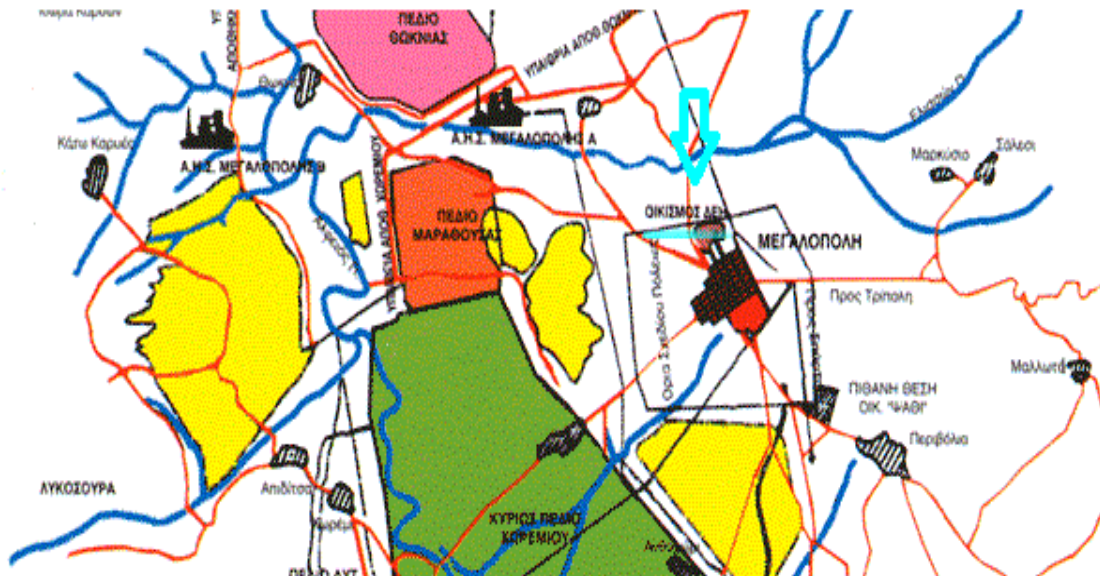
Ανακοινώσεις στην εφημερίδα *Το Βήμα* για τις εξαγορές στην περιοχή της Μεγαλόπολης.

Το λιγνιτικό κέντρο της Μεγαλόπολης

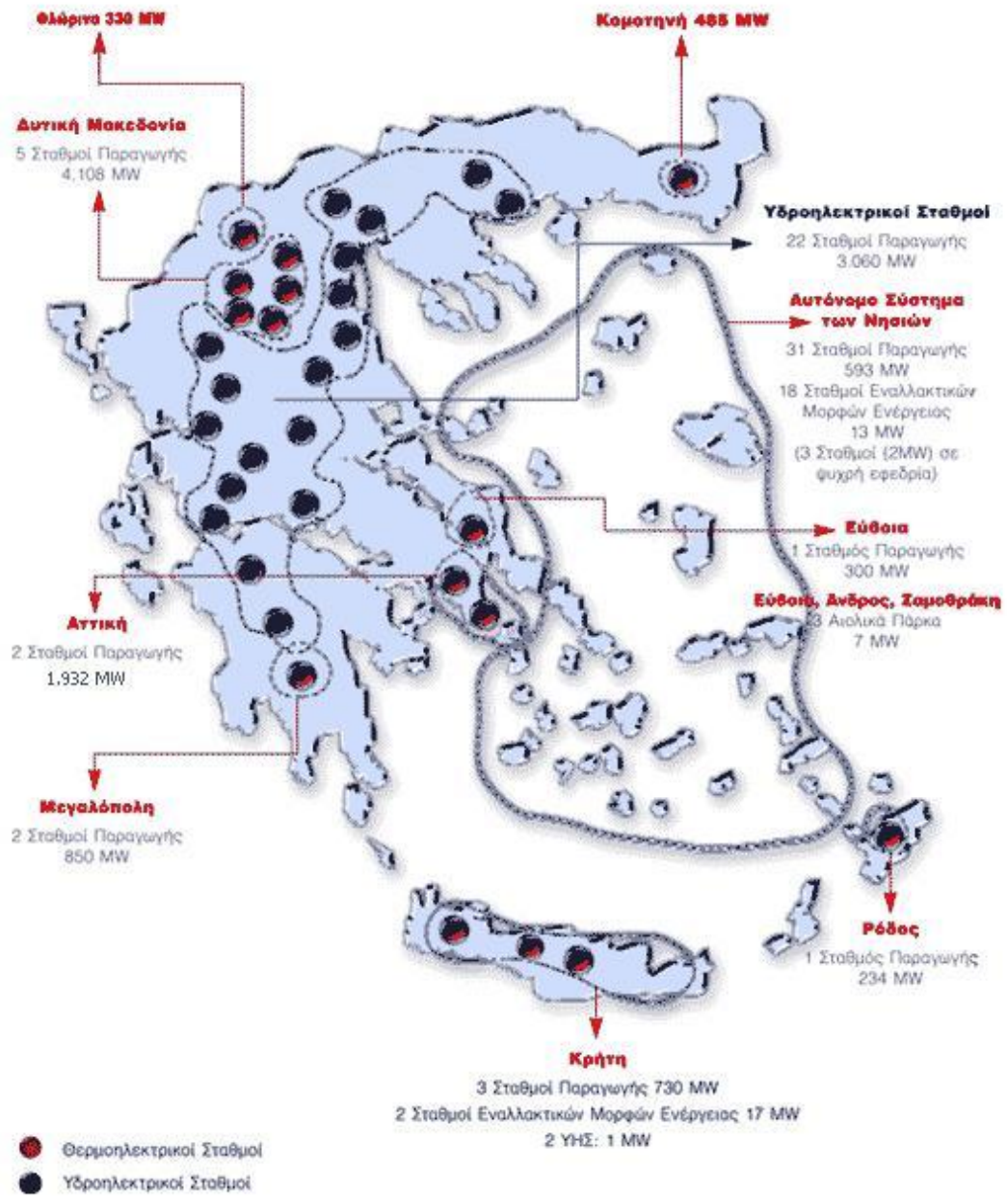

Αστικός χάρτης Μεγαλόπολης

Η θέση του οικισμού πλησίον των ορυχείων και της πόλης

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΤΑΘΜΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Οι σταθμοί παραγωγής

Οι σταθμοί παραγωγής και το διασυνδεδεμένο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας

Στήνοντας πύλones, 1968

Δίκτυο διανομής μέσης και χαμηλής τάσης

Γραμμές υψηλής τάσης

Λιγνιτωρυχείο Μεγαλόπολης

Κέντρο ελέγχου ατμοηλεκτρικού σταθμού Μεγαλόπολης

Λογότυπο ΔΕΗ

Περίληψη

Η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος έγινε δυνατή γύρω στο 1880 όταν η Ελλάδα πραγματοποιεί τα πρώτα βήματά της στο τομέα της εκβιομηχάνισης. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού συμπλήρωσε περισσότερο από μισό αιώνα ζωής και επιχειρηματικής δράσης στο χώρο της ενέργειας. Ολοκλήρωσε το σπουδαίο έργο του εξηλεκτισμού της χώρας αξιοποιώντας με τον καλύτερο τρόπο τις εγχώριες πηγές ενέργειας.

Όλα αυτά τα χρόνια αποτελεί τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει στη νεότερη Ελλάδα. Κατόρθωσε να εξασφαλίσει την αυτονομία της χώρας σε ηλεκτρισμό, να προσφέρει ευκαιρίες εργασίας και να συμβάλλει στην αναπτυξιακή πορεία της.

Στη χώρα μας, από τα πρώτα κιόλας χρόνια της εθνικής ανεξαρτησίας, αρχίζει δειλά – δειλά η εξόρυξη του μοναδικού μας ορυκτού καυσίμου, του λιγνίτη. Είναι η πρώτη ορυκτή ύλη που βγαίνει από τα έγκατα της ελληνικής γης, την εποχή που ακόμα ο λιγνίτης δεν έχαιρε εκτίμησης ως καύσιμο. Από το δεύτερο μισό, όμως, του 20ού αιώνα ο λιγνίτης διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην κάλυψη των ενεργειακών μας αναγκών.

Τα λιγνιτωρυχεία εξασφαλίζουν το σημαντικότερο για την ελληνική οικονομία ενεργειακό καύσιμο, στον οποίο βασίστηκε ο εξηλεκτρισμός της Ελλάδας. Η χώρα μας κατέχει από την τρίτη θέση σε παραγωγή λιγνίτη στην Ευρώπη και την έβδομη παγκοσμίως. Υπολογίζεται ότι τα αποθέματα λιγνίτη αρκούν για τα επόμενα περίπου 50 χρόνια. Έχουν εξορυχτεί συνολικά μέχρι σήμερα 1,2 δισ. τόνοι λιγνίτη, ενώ τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα ανέρχονται στα 3,5 δισ. τόνους περίπου. Τα τελευταία χρόνια η Επιχείρηση στρέφεται προς την αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας (άνεμος, ήλιος, γεωθερμία). Η ΔΕΗ με την εφαρμογή μιας εθνικής ενεργειακής πολιτικής έκανε το ηλεκτρικό ρεύμα κτήμα και δικαίωμα του κάθε πολίτη.